

1506

NINA Rapport

Brukerundersøkelse i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark

Sommeren 2017

Sofie K. Selvaag
Line C. Wold



NINAs publikasjoner

NINA Rapport

Dette er NINAs ordinære rapportering til oppdragsgiver etter gjennomført forsknings-, overvåkings- eller utredningsarbeid. I tillegg vil serien favne mye av instituttets øvrige rapportering, for eksempel fra seminarer og konferanser, resultater av eget forsknings- og utredningsarbeid og litteraturstudier. NINA Rapport kan også utgis på annet språk når det er hensiktsmessig..

NINA Temahefte

Som navnet angir behandler temaheftene spesielle emner. Heftene utarbeides etter behov og serien favner svært vidt; fra systematiske bestemmelsesnøkler til informasjon om viktige problemstillinger i samfunnet. NINA Temahefte gis vanligvis en populærvitenskapelig form med mer vekt på illustrasjoner enn NINA Rapport.

NINA Fakta

Faktaarkene har som mål å gjøre NINAs forskningsresultater raskt og enkelt tilgjengelig for et større publikum. Faktaarkene gir en kort framstilling av noen av våre viktigste forskningstema.

Annen publisering

I tillegg til rapporteringen i NINAs egne serier publiserer instituttets ansatte en stor del av sine vitenskapelige resultater i internasjonale journaler, populærfaglige bøker og tidsskrifter.

Brukerundersøkelse i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark

Sommeren 2017

Sofie K. Selvaag
Line C. Wold

Selvaag S.K. & Wold L.C. (2018). Brukerundersøkelse i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark. NINA Rapport 1506. Norsk institutt for naturforskning

Lillehammer, mai 2018

ISSN: 1504-3312

ISBN: 978-82-426-3237-1

RETTIGHETSHAVER

© Norsk institutt for naturforskning

Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

TILGJENGELIGHET

Åpen

PUBLISERINGSTYPE

Digitalt dokument (pdf)

KVALITETSSIKRET AV

Vegard Gundersen

ANSVARLIG SIGNATUR

Forskningsjef Jon Museth (sign.)

OPPDRAAGSGIVER(E)/BIDRAGSYTER(E)

Blåfjella-Skjækerfjella-Lierne Nasjonalparkstyre
Miljødirektoratet

OPPDRAAGSGIVERS REFERANSE

M-1025|2018

KONTAKTPERSON(ER) HOS OPPDRAGSGIVER/BIDRAGSYTER

Steinar Bach

FORSIDEBILDE

Kasse ved Gjevsjøstien i Blåfjella-Skjækerfjella © Steinar Bach

NØKKELOD

- Trøndelag fylke
- Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark
- Friluftsliv
- Brukerundersøkelse
- Spørreundersøkelse

KEY WORDS

- Norway, Trøndelag county
- Blåfjella-Skjækerfjella National Park
- Outdoor recreation
- Visitor survey
- Questionnaire

KONTAKTOPPLYSNINGER

NINA hovedkontor

Postboks 5685 Torgarden
7485 Trondheim
Tlf: 73 80 14 00

NINA Oslo

Gaustadalléen 21
0349 Oslo
Tlf: 73 80 14 00

NINA Tromsø

Postboks 6606 Langnes
9296 Tromsø
Tlf: 77 75 04 00

NINA Lillehammer

Vormstuguvegen 40
2624 Lillehammer
Tlf: 73 80 14 00

NINA Bergen

Thormøhlensgate 55
5006 Bergen
Tlf: 73 80 14 00

www.nina.no

Sammendrag

Selvaag S.K. & Wold L.C. (2018). Brukerundersøkelse i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark. NINA Rapport 1506. Norsk institutt for naturforskning.

Sommeren 2017 gjennomførte verneområdeforvaltningen i Blåfjella-Skjækerfjella og Lierne, i samarbeid med NINA, en brukerundersøkelse i Blåfjella-Skjækerfjella. Undersøkelsen inkluderte en kasseundersøkelse der de besøkende i området ble oppfordret til å fylle ut et kortfattet spørreskjema da de var på tur. Spørreskjemaene var plassert i kasser ved de 15 viktigste innfallsportene til området. I etterkant ble brukerne som hadde oppgitt e-postadresse på kassekortet invitert til å delta i en internettbasert etterundersøkelse. Det ble samlet inn svar fra 895 brukere i kasseundersøkelsen og 119 av disse deltok også i etterundersøkelsen. Sammenlignet med andre verneområder tyder få innsamlede skjema på at verneområdet har relativt beskjedne besøkstall. Svarprosenten i etterundersøkelsen var 56 % og representativiteten sammenlignet med kasseundersøkelsen var relativt god. For alder, lokalt bosatte og nordmenn var det små forskjeller, men det var noe lavere andeler av førstegangsbesøkende, kvinner og brukere uten erfaring med lang-turfriluftsliv som besvarte etterundersøkelsen.

Noen indikatorer oppsummeres i tabellen under. Gjennomsnittsalderen var 47 år og kjønnsfordelingen var relativt lik – 49 % kvinner. Andelen utenlandske var lav – 18 %, og det var dermed en høyere andel nordmenn og spesielt mange som var bosatt i lokalkommunene (46 %). Det betyr at kun 54 % var tilreisende til området. Splitter vi ytterligere opp ser vi at 25 % hadde hytter/seter i nærheten av Blåfjella-Skjækerfjella. Dette er trolig noe av årsaken til at det er relativt få førstegangsbesøkende og at så mange som 59 % hadde besøkt området tidligere. Med bakgrunn i disse funnene er det ikke overraskende at det er en relativt høy andel som føler en sterk tilknytning til Blåfjella-Skjækerfjella. 60 % av de besøkende var på dagstur da de fylte inn kasse-skjemaet.

BLÅFJELLA-SKJÆKERFJELLA NASJONALPARK

Antall innsamlede skjema 2017: 895

Andel nordmenn (n=880)	82 %	Tidligere erfaring med lengre tur (prosentandel for hhv. aldri/mer enn 20 ganger) (n=805)	23% / 38%
Andel førstegangsbesøkende (n=848)	41 %	Andel lav-purister (n=695)	67 %
Andel som er på dagstur (n=895)	60 %	Andel mellom-purister (n=695)	20 %
Varighet dagstur (gj.snitt timer) (n=495)	4,9 t.	Andel høy-purister (n=695)	13 %
Varighet flerdagerstur (gj.snitt dager) (n=331)	3,9 d.	Kvinneandel (n=883)	49 %
Andel som er med på organisert tur(n=872)	5 %	Andel lokalt bosatte (Grong, Lierne, Snåsa, Steinkjer eller Verdal) (n=895)	46 %
Alder, gjennomsnitt (n=841)	47 år	Andel som går med barn under 15 år i følget (n=875)	17 %

Å oppleve helt spesiell natur og det at området er lite tilrettelagt og at man har mulighet til å oppleve urørt natur var de viktigste motivene for å besøke Blåfjella-Skjækerfjella. De besøkende verdsatte likevel mange fysiske tilretteleggingstiltak, og da spesielt i utkanten av verneområdet og tradisjonelle tiltak for å lette fremkommeligheten. For det meste ser de besøkende i Blåfjella-Skjækerfjella ut til å utøve «tradisjonelle» aktiviteter. Fottur var den aktiviteten flest oppga at de hadde bedrevet i området siste år og en stor andel hadde også drevet med ulike høstingsaktiviteter. Et flertall brukte for det meste tydelig eller merket sti/vei på sine turer i Blåfjella-Skjækerfjella.

En relativt lav andel innhentet informasjon om Blåfjella-Skjækerfjella før de besøkte området. Dette kan henge sammen med at mange av de besøkende er godt kjent i området fordi de er bosatt eller har hytte i nærheten. De som innhentet informasjon fikk den i hovedsak fra internett

eller venner/slektninger/bekjente. Dersom de besøkende skulle motta mer informasjon fra forvaltningsmyndigheten er de foretrukne tidspunktene helt klart enten på parkeringsplasser/innfallsportene til området i form av informasjonstavler eller før avreise hjemmefra gjennom internett.

I underkant av 90 % av brukerne visste at Blåfjella-Skjækerfjella var vernet som nasjonalpark før de besøkte området, men det faktum at området er vernet påvirket for en stor andel ikke valget om å besøke Blåfjella-Skjækerfjella. Brukerne var relativt godt fornøyd med tilretteleggingen for friluftsliv, men noen mente at stier er dårlig merket i Blåfjella-Skjækerfjella.

Til slutt i rapporten presenterer vi hvordan utvalgte indikatorer varierer mellom de ulike innfallsportene, og vi summerer kort enkelte funn opp mot føringer eller ambisjoner i forvaltningsplanen for Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark.

Line C. Wold – NINA, Vormstuguvegen 40, 2624 Lillehammer, line.wold@nina.no

Sofie K. Selvaag – NINA, Vormstuguvegen 40, 2624 Lillehammer, sofie.selvaag@nina.no

Abstract

Selvaag S.K. & Wold L.C. (2018). Visitor survey in Blåfjella-Skjækerfjella National Park. NINA Report 1506. Norwegian Institute for Nature Research.

In summer 2017, the National park management, in corporation with NINA, conducted a visitor survey in the Blåfjella-Skjækerfjella National Park. The survey included a two-step process: first, an on-site self-registration survey on main entrances the visitors were encouraged to fill in a short questionnaire. Altogether 15 checkpoints were used in the area. Second; the respondents in the on-site survey were asked to provide their e-mail addresses and answer a more comprehensive web-based questionnaire. We collected responses from 895 respondents in the on-site survey and from 119 in the follow-up. This gives a response rate of 56 % in the follow-up survey, and the representativeness was considered good for comparable variables in both data sets. For age, percentage of local residents and Norwegians differences were small, however there was somewhat fewer first-time visitors, women and visitors with less recreation experience in the follow-up than in the on-site survey.

Some of the mapped indicators are shown in the table below. The mean age was 47 years, and the gender balance was quite even – 49 % women. Foreigners constituted a small share of the respondents – 18 %, and thereby it was more Norwegians and a larger proportion were residents from the local municipalities (46 %). This also means that 54 % of the users were visitors to the area. We also found that 25 % had a cabin or leisure home inside or nearby the national park. This is probably one explanatory factor for the finding that relatively few were first-time visitors – as many as 59 % had previously visited Blåfjella-Skjækerfjella. Sixty percent of the visitors were on a day-trip.

BLÅFJELLA-SKJÆKERFJELLA NATIONAL PARK

Number of respondents 2017: 895

Norwegians (n=880)	82 %	Earlier experience with longer hikes (percentage for respectively never/more than 20 times, n=805)	23% / 38%
First-time visitors (n=848)	41 %	Low-purists (n=695)	67 %
Visitors on a day-trip (n=895)	60 %	Medium-purists (n=695)	20 %
Duration day-trip (mean hours, n=495)	4,9 h.	High-purister (n=695)	13 %
Duration Multi-day trips (mean days, n=331)	3,9 d.	Women (n=761)	49 %
Being part of an organized group (n=872)	5 %	Local residents (within Grong, Lierne, Snåsa, Steinkjer or Verdal municipality, n=895)	46 %
Age (mean, n=841)	47 yrs	Children < 15 yrs in the group (n=875)	17 %

To experience special nature and that the area is little facilitated and you have the possibility to experience untouched nature were the most important motives for visiting Blåfjella-Skjækerfjella. At the same time, many appreciated physical measures, especially measures in the fringe area of the national park and traditional measures to ease accessibility in the terrain. Traditional outdoor activities are overwhelming most popular and backcountry hiking was the activity most said they had done in Blåfjella-Skjækerfjella last year. A large proportion had also taken part in various harvesting activities. A large proportion of the visitors used old unmarked paths and marked paths on most of their hikes in Blåfjella-Skjækerfjella.

A relatively low proportion obtained information about Blåfjella-Skjækerfjella prior to the visit. This may be because many of the visitors are familiar with the area because they live or have a cabin nearby. The most common sources to obtain information about the area, were internet and friends/relatives. If the management authority were to provide more information, the preferred

places were clearly either at the parking lots/entrance points by using information boards or before leaving home on the internet.

Nearly 90 % was aware that Blåfjella-Skjækerfjella is a national park, but the protection status was generally not a reason for their visit. For the most part the respondents were satisfied with the facilitation for outdoor recreation, but some pointed at poorly marked paths.

Finally, we present some selected comparable indicators to show possible geographic variations in the area. We also include a short discussion concerning some of the most important and relevant issues in the management plan for the Blåfjella-Skjækerfjella National Park.

Line C. Wold – NINA, Vormstuguvegen 40, 2624 Lillehammer, line.wold@nina.no
Sofie K. Selvaag – NINA, Vormstuguvegen 40, 2624 Lillehammer, sofie.selvaag@nina.no

Innhold

Sammendrag	3
Abstract	5
Innhold	7
1 Innledning	9
2 Metodikk	11
2.1 Spørreskjemaer i selvregistreringskasser	11
2.2 Selvregistreringskasser i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark	14
2.3 Etterundersøkelse	18
2.4 Representativitet i etterundersøkelsen	19
2.5 Analyse og fremstilling av data	20
3 Indikatorsett for Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark	21
4 Hvor mange brukere/besøkende?	22
5 Generelle trekk ved de besøkende	23
5.1 Kjønn, alder, utdanning, bosted	23
5.2 Friluftslivserfaringer og friluftslivsinteresse	25
5.3 Turfølget	26
5.4 Tidligere besøk og kjennskap til Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark	27
5.5 De besøkende årsaker til å besøke Blåfjella-Skjækerfjella	29
5.6 Idealområde og purisme	30
6 Bruken av området	34
6.1 Romlig bruk	34
6.2 Bruk av sti og vei	35
6.3 Sesongbruk	35
6.4 Type bruk	36
6.4.1 Formålet med turen og bruken gjennom året	36
6.4.2 Tid i nasjonalparken og overnatting	37
6.5 Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark som besøksmål	39
7 Innhenting av informasjon og bruk av sosiale media	41
7.1 Innhenting av informasjon og foretrukket informasjon	41
7.2 Foretrukket måte å innhente informasjon	42
7.3 Bruk av sosiale media	44
8 Opplevelse av dagens tilstand i Blåfjella-Skjækerfjella	45
8.1 Blåfjella-Skjækerfjella som villmarksområde	45
8.2 Blåfjella-Skjækerfjella som nasjonalpark	47
8.3 Tilretteleggingen for friluftsliv	49
9 Sammenligning av brukere ved ulike innfallsporter	52
10 Diskusjon – om bruk og forvaltning	56
10.1 Representativiteten	56
10.2 Bruk og vern, tilrettelegging og informasjon	57
10.3 Fare for konflikter mellom ulike brukere?	59
11 Referanser	61

Forord

Med bakgrunn i den nye merkevare- og besøksstrategien for norske nasjonalparker og store verneområder lyste Miljødirektoratet i 2016 ut en rammeavtale for brukerundersøkelser i verneområder. NINA var en av to leverandører som ble tildelt oppdraget. Oppdraget består i å analysere data fra brukerundersøkelser i et tildelt antall nasjonalparker/større verneområder i perioden 2017-2019. Oppdragene gjennomføres altså under en rammeavtale med Miljødirektoratet, men med respektive nasjonalparkstyre/verneområdestyre som oppdragsgiver/kunde for det enkelte verneområdet. Blåfjella/Skjækerfjella og Lierne Nasjonalparkstyre er oppdragsgiver for undersøkelsen i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark.

Brukerundersøkelsen er todelt og består av en kasseundersøkelse ved innfallsporter til området, der de besøkende oppfordres til å fylle inn et kortfattet spørreskjema, samt en oppfølgende internettbasert etterundersøkelse til de som oppgir e-postadressen sin i kasseskjemaet.

NINA har hatt ansvar for analyse av data fra undersøkelsene, samt det praktiske ansvaret med utsending av den internettbaserte undersøkelsen. Spørreskjemaenes innhold er bestemt av Miljødirektoratet og standardiserte, like skjemaer blir benyttet i alle verneområder – dog med mulighet for mindre lokale tilpasninger dersom forvalterne ønsker det. NINA har kommet med råd i fbm. med denne tilpasningen. Valg av lokaliteter for plassering av selvregistreringskasser, praktisk utplassering, ettersyn av kasser og punsjing av data fra kasseundersøkelsen i felt har forvaltningen hatt eneansvar for.

Denne rapporten oppsummerer funnene fra undersøkelsene som ble gjort. Vi takker verneområdeforvalter Steinar Bach og Thomas Rohde ved Lierne Nasjonalparksenter for samarbeidet både i de innledende fasene av arbeidet og for innspill til rapporten.

Lillehammer, mai 2018
Line C. Wold,
Prosjektleder

1 Innledning

Formålet med rapporten er å beskrive karaktertrekk ved de besøkende til Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark og forsøke å beskrive bruken og bruksmønsteret i området. Informasjonen vil være nyttig for nasjonalparkstyret og verneområdeforvaltningen i arbeidet med å utvikle en besøksstrategi for området.

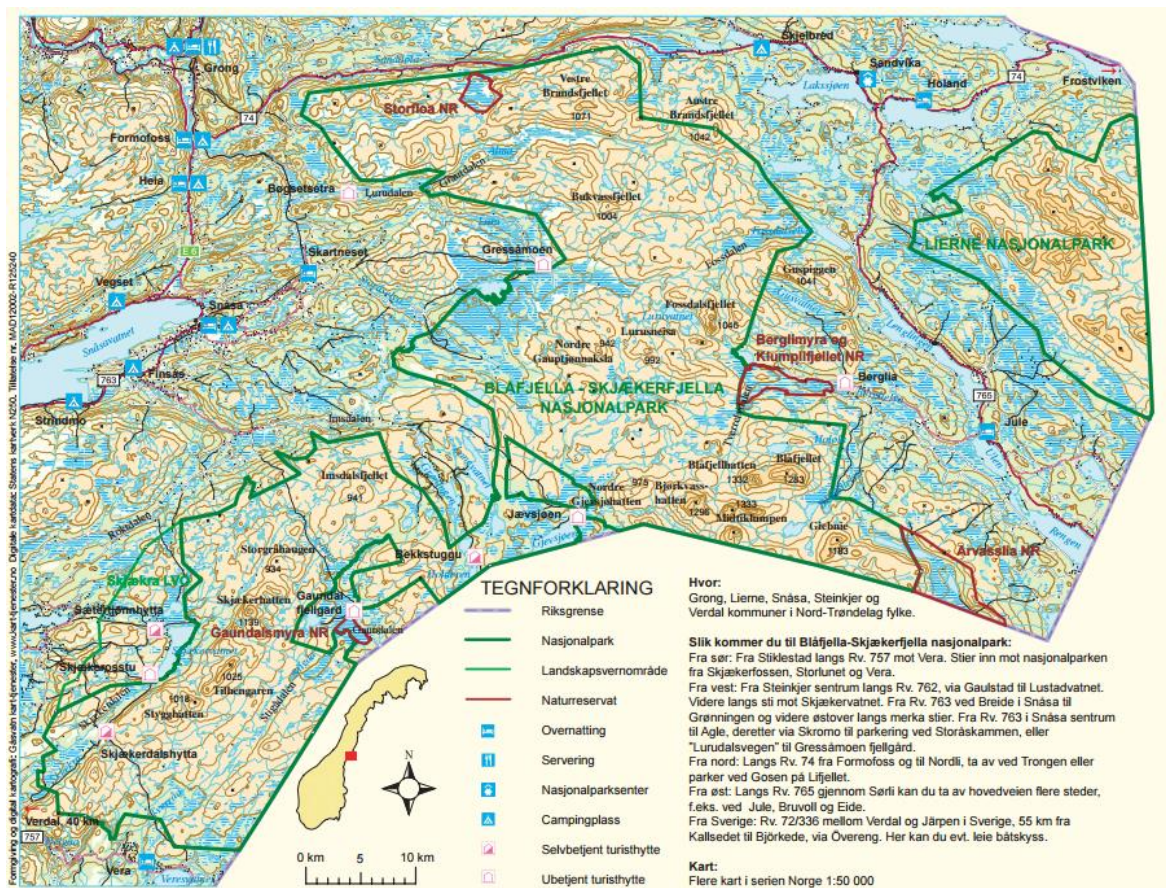
Blåfjella-Skjækerfjella ble vedtatt nasjonalpark i 2004. Samme år ble Skjækra landskapsvernområde opprettet sørvest for nasjonalparken. De to verneområdene utgjør et sammenhengende område på i overkant av 2000 km², hvor landskapsvernområdet er på 96 km². Skjækra landskapsvernområde er inkludert i undersøkelsen, men de to verneområdene blir omtalt som Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark videre i rapporten. Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark ligger i kommunene Lierne, Snåsa, Verdal, Grong og Steinkjer i Trøndelag fylke og grenser til Sverige i øst. I verneforskriften for nasjonalparken fremgår det at hovedformålet med vernet er å ta vare på et stort, sammenhengende naturområde, som i det vesentlige er urørt av tekniske inngrep. Biologisk mangfold skal sikres med et naturlig og variert plante- og dyreliv. Store variasjoner i biotoper med myrer, våtmark, vann og vassdrag, fjell- og skogområder gir et rikt plante- og dyreliv i nasjonalparken. De lavereliggende dalførene utgjør særlig viktige landskapselementer og naturtyper i nasjonalparken. Skjækra landskapsvernområde er opprettet for å bevare vakker natur og landskapets egenart.

Kulturminner og naturgrunnlaget skal ivaretas og området skal kunne brukes til reindrift. Kulturminnene i området er i all hovedsak knyttet til bruk av utmarka og kan deles inn i *samiske kulturminner*, *kulturminner fra eldre tider*, *seterdrift* og *ferdsel*. Verneområdet ligger i sentrale sørsamiske bruks- og bosettingsområder. Skjækerfjell reinbeitedistrikt *Skæhkere sijte* ligger i sør og Luru reinbeitedistrikt *Låarte sijte* i nord. Til sammen utgjør de to reinbeitedistriktene 10 driftsenheter og hadde et reintall på 4173 rein i 2014¹. Blåfjella-Skjækerfjella er beiteområde for rein gjennom hele året. Tekniske hjelpemidler som reingjerder, snøscooter, motorsykler og helikopter brukes i forbindelse med reindriften. I tillegg til tamrein er deler av verneområdet beiteområder for sau og noe storfe, spesielt gjelder dette for Skjækra landskapsvernområde og sørlige deler av nasjonalparken. Skjækerdalen i Verdal kommune er det området innenfor vernegrensa som har hatt størst vekst av sau på beite i de senere årene og i dag slippes det ca. 5000 sau på sommerbeite her (Bach pers. med.).

I verneforskriften fremkommer det at allmennheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Det finnes noen bygninger i nasjonalparken, de fleste er satt opp i forbindelse med tradisjonelle utmarksnæringer og det finnes ikke en oversikt over eksakt tall på antall bygninger. Det er en del fritidshytter i området, både innenfor og utenfor vernegrensa, og verneområdet er mye brukt til friluftsliv. Den største konsentrasjonen av hytter er i Skjækra landskapsvernområde hvor det er over 100 fritidsboliger (Bach pers. med.). Det er også et stort hytteområde, og som stadig utvides, rett utenfor nasjonalparkgrensen i Grønningen i Snåsa. Innenfor verneområdene finnes det 13 utleiehytter som er tilgjengelig for allmennheten og tre selvbetjente turistforeningshytter. Det er ingen veier innenfor nasjonalparken og ferdsel til og fra hyttene skjer for det meste til fots sommerstid og om vinteren benyttes snøscooter og ski. Folk ferdes for det meste langs stier og tradisjonelle leier, og de indre, mer avsidesliggende områdene brukes i mindre grad (jmfør forvaltningsplanen). Det er også noe ferdsel inn i området fra svensk side, da spesielt til fjellgårdene Gjevsjøen, Holden og Gaundalen (Bach pers. med.). Tilretteleggingen for friluftsliv i landskapsvernområdet (LVO) og nasjonalparken (NP) er varierende. NP-forvaltningen har de siste årene bidratt til å ruste opp og merke stiene inn til fjellgårdene. Nord for fjellgårdene er det ingen merkede eller godt synlige stier. Stiene og de gamle ferdselsveiene i området er bare sporadisk merket med varder eller staur. På grunn av mindre bruk er noen av disse utydelige i terrenget. DNT har merket to ruter sør i området: en sti fra Vera og en fra Malås, som begge fører til Skjækerdalshytta.

¹ Tall hentet fra: <http://www.reinbase.no/nb-no/Studer-reindriften/Reintall> [27.03.2018].

Det er lange tradisjoner med jakt og fiske i parken. Området er kjent for gode bestander av rype, storfugl, hare, ørret og røye og andelen tilreisende jegere og fiskere er forholdsvis høy (ref. forvaltningsplanen). Organisert friluftsliv er forholdsvis lite utbredt, men Den Norske Turistforening (gjennom lokallagene Namdal og Innherred Turlag og Nord-Trøndelag turistforening) har noe aktivitet innenfor nasjonalparken, hovedsakelig i sør. Lierne Nasjonalparksenter, som er i Sandvika i Lierne kommune, er besøkssenter for Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark og er ansvarlig for formidling og informasjon om nasjonalparken.



Figur 1 Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark og Skjækra landskapsvernområde, kart hentet fra www.miljodirektoratet.no (http://www.miljodirektoratet.no/Global/dokumenter/tema/verne-omr%C3%A5der/Nasjonalparker/Bl%C3%A5fjella-Skj%C3%A6kerfjella_kart.pdf).

2 Metodikk

Brukerundersøkelsen i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark besto av en todelt spørreundersøkelse. Den første delen var et kortfattet spørreskjema som ble fylt ut av brukere mens de var i området (selvregistrering i kasse). I kasseundersøkelsen ble respondentene bedt om å oppgi e-postadresse dersom de var villig til å delta i en mer omfattende undersøkelse om sin bruk av Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark. Den andre delen var altså en internett-basert undersøkelse som ble sendt til de som hadde oppgitt e-postadresser.

Valg av lokaliteter for plassering av kasser med spørreskjema (kasseskjema) ble gjort av verneområdeforvaltningen. De har videre hatt ansvar for tilsyn av utstyr mens det har vært utplassert og for elektronisk innlegging (punsjing) av data fra kasseskjemaene. Spørreskjemaene (både kasseskjema og etterundersøkelse) har fulgt en standardisert mal utarbeidet av Miljødirektoratet.

NINA har hatt ansvar for den praktiske utsendelsen av den internettbaserte etterundersøkelsen. I forbindelse med mindre justeringer/innspill fra nasjonalparkforvalter for å tilpasse etterundersøkelsen til Blåfjella-Skjækerfjella, har NINA kommet med innspill/vurderinger på disse forslagene, men har ellers ikke hatt ansvar for innholdet i spørreskjemaene. NINA har hatt ansvar for analyse og rapportering av data fra begge undersøkelser.

2.1 Spørreskjemaer i selvregistreringskasser

Når det gjelder den metodiske beskrivelsen av planlegging/utvelgelse av lokaliteter og det praktiske arbeidet med utplassering av kasser, refererer vi til veilederen som Miljødirektoratet har utarbeidet: «Brukerundersøkelser som verktøy for forvaltning av verneområder» (Miljødirektoratet 2018). Veilederen har blant annet kapitler om «Hvor mange selvregistreringskasser bør settes ut hvor?» og om «utsetting av kassene – plassering langs sti» som beskriver generelt hvilke prinsipper som er lagt til grunn for valg av lokaliteter og utplassering. Erfaringene fra undersøkelsene i de første områdene i rammeavtalen ga innspill til utviklingen av veilederen. Dermed forelå ikke veilederen da forvaltningsmyndighet i Blåfjella-Skjækerfjella måtte begynne sin planlegging, veilederen var først klar en stund ut i feltsesongen. Det kan derfor ha vært enkelte avvik i den praktiske gjennomføringen jamført med veilederen. Så langt vi kan vurdere har dette ikke hatt negativ betydning for kvaliteten på undersøkelsen i Blåfjella-Skjækerfjella.

Kasser med kortfattet spørreskjema er en forholdsvis ressurseffektiv metode der en får samlet inn stedsdata for større områder og over lengre tid. Men metoden bygger på noen forutsetninger. Den viktigste er at ferdselen starter i de mest brukte innfallsportene, er forutsigbar og som oftest følger linjer (stier/veier); brukere som går utenfor sti/vei fanges i mindre grad opp. En annen utfordring er bortfall og bortfallsprosenten (dvs. andelen som passerer kassen uten å svare på undersøkelsen), som kan være relativt stor (se f.eks. Fredman mfl. 2009). Våre erfaringer fra nasjonalparker/verneområder der vi har testet spesifikt for dette, viser at bortfallsprosenten varierer fra lokalitet til lokalitet, uten at man har entydige svar på hvorfor det er slik. Men ulike plasseringer påvirker brukernes mulighet for å oppdage kassa, eller lyst/vilje til å stoppe opp og fylle ut skjema. Flere undersøkelser har vist en tilleggsfaktor: lokalbefolkningen fyller i mindre grad ut spørreskjema enn tilreisende (Vistad 1995, Kaxrud Wilberg 2010).



Figur 2 Kassa ved Blåfjell-leia i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark sommeren 2017.

Foto: Steinar Bach.

Spørreskjemaet i kassene er et standardskjema som skal brukes i alle nasjonalparker/verneområder under rammeavtalen (se vedlegg 1). Spørreskjemaet inneholder mange av de samme variablene som lenge har blitt benyttet i verneområder – både av NINA og andre aktører – men med enkelte forskjeller. I tillegg til bakgrunnsvariabler om brukeren, kartlegger spørreskjemaet steds-/turspesifikke data. Spørsmål 8 er unntaket, der bes respondentene å svare i forhold til en generell kontekst, for å få et bedre inntrykk av hvem de ulike brukerne er når det gjelder eventuelle ønsker om tilrettelegging og trivsel/mistrivsel med mye/lite folk i deres «idealområde». Spørsmålet lyder: «Tenk deg at du skal gjennomføre en flertimers tur i skogs-/fjellterreng om sommeren. Tenk deg at området er slik du helst vil ha det – som om det var ditt «idealområde» for en slik tur». Respondentene blir bedt om å ta stilling til åtte utsagn, på en skala fra 1 *Svært negativt*, via 4 *Nøytralt* og til 7 *Svært positivt*. De åtte utsagnene er:

Vil det være positivt eller negativt for deg:

- ... at det finnes tilrettelagte leirplasser med do, ved, bål, søppeldunker*
- ... at du kan bli kvitt søppel i utplasserte søppeldunker*
- ... at det finnes merkede stier i området*
- ... at det er god skilting ved stistart og stikryss i området*
- ... at det er lagt ned trestokker til å gå på der stien går over våt myr*
- ... at det finnes hytter med matservering og oppredde senger i området*
- ... at du møter mange andre friluftsfolk i løpet av turen*
- ... at du kan gå milevis uten å møte et menneske*

Poenget er å få fram hvor brukeren ligger på den såkalte «purismeskalaen» - en skala som går mellom «lav-purist» (trives best med god tilrettelegging og mye folk) og høy-purist (trives best med lite tilrettelegging og lite folk). Ved å snu svarskalaen på de sju første variablene og så summere svarene på alle åtte spørsmålene (for de som har besvart alle åtte) og deretter dele på åtte, så finner vi en «gjennomsnittsholdning» til fysisk tilrettelegging og det å møte andre mennesker i turområdet. Skårverdien ligger mellom 1 og 7, der 7 er den mest høy-puristiske verdien. Gjennomsnittsholdningen er altså uttrykk for folks «purisme-grad», og vi sorterer mellom lav-purist (1-3,5), mellom-purist (3,51-4,49) og høy-purist (4,5-7) – se Vistad & Vorkinn (2012).

Med utgangspunkt i spørreskjemaets variabler kan vi utarbeide et indikatorsett som sier noe om de viktigste karaktertrekkene ved brukerne (se Tabell 1). Da det ofte kan være variasjoner i disse indikatorene for ulike innfallsporter, vil variabler kunne brukes for å synliggjøre forskjeller og likheter mellom de ulike innfallsportene.

Tabell 1 Indikatorsett som viser karaktertrekk ved brukerne.

XX NASJONALPARK			
Antall innsamlede skjema 2017:			
Andel nordmenn		Tidligere erfaring med lengre tur (prosentandel for hhv. aldri/mer enn 20 ganger)	
Andel førstegangsbesøkende		Andel lav-purister	
Andel som er på dagstur		Andel mellom-purister	
Varighet dagstur (gj.snitt timer)		Andel høy-purister	
Varighet flerdagerstur (gj.snitt dager)		Kvinneandel	
Andel som er med på organisert tur		Andel lokalt bosatte (xx,yy)	
Alder, gjennomsnitt		Andel som går med barn under 15 år i følget	

2.2 Selvregistreringskasser i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark

Det ble utplassert 15 selvregistreringskasser i/rundt Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark (se boks under og kart i **Figur 3**). Kasseplasseringene ga generelt en god oppdekkingen av området. Det var kasser ved de viktigste innfallsportene og fra stier ved alle kasselokalitetene kan man gå inn i nasjonalparken. I parken er det noen få godt merket stier. De fleste stiene er ikke merket, men mange er godt synlige på sommeren. Det er mulig å følge stier og gå landskapsvernområdet og nasjonalparken på tvers, på langs eller å gå på rundturer på en dag eller flere dager. Stiene går innom overnattingsplasser på fjellstyrehytter, grunneierhytter, DNT-hytter og til fjellgårdene. Mange vandrere vil bli fanget opp av en kasse både når de går inn i verneområdet og når de går ut fra verneområdet. Tre lokaliteter som det opprinnelig var planlagt å utplassere kasse ved utgikk på grunn av ulike årsaker. På Hansmoen greide man ikke å få til en avtale med grunneier og på fjellgårdene Gaundalen og Gjevsjøen var det en kommunikasjonssvikt som gjorde at det ikke ble et svaropplegg der. De to gårdene ligger på privat grunn utenfor nasjonalparken og er mindre aktuelle i forhold til tiltak. Forvaltningen tror at de besøkende som går lengre turer er fanget opp ved kassene i Vera, Litlfjordhalla, Gressåmoen, Grønningen, Holden, Tjallia, Blåfjella, og Lifjellet.

LOKALITETER MED SELVREGISTRERINGSKASSER

1. **Lifjellet:** kasse var plassert på parkeringsplassen ved Lifjellet. Dette er hovedinnfallsport for besøkende som kommer fra Lierne- eller Grong kommune. Fra parkeringsplassen er det populært å gå en kortere tur på merket sti opp til NP-bautaen som har inskripsjon av Kronprinsesse Mette-Marit. Dette er også en av mange plassene som *Norge på langs vandrere* gjerne passerer. Her er det også en godt synlig sti (ikke merket) inn til den samiske sommerboplassen Hyklan og videre over til Gressåmoen.
2. **Tjallia/Lakavasstien:** kasse var plassert ved bru på nedre sti som går inn til Lakavatnet ca. 2 km fra nærmeste parkeringsplass. Dette er en sekundær innfallsport til området for Lierne kommune. Det er ingen merket sti fra området, men det er en godt tilrettelagt sti som går inn til NP-grensen. Tjallia er et naturlig utgangspunkt for turer til Gressåmoen og Gjevsjøen og dette er også en av flere plassene som *Norge på langs vandrere* gjerne passerer.
3. **Blåfjell-leia:** kasse var plassert ved bru som går over Blåfjell-elva ved Goffakøya ca. 5 km fra nærmeste parkeringsplass. Brua er plassert ca. 50 meter nedenfor utløpet av det Midtre Blåfjellvatnet.
4. **Hansmoen/Sandøldalen:** kasse utgikk fordi man ikke fikk avtale med grunneier. Det er en parkeringsplass i området med rasteplass og informasjonstavler om nasjonalparken.
5. **Guslia i Grong:** kasse var plassert ved parkeringsplass ved stistart. Guslia er eneste innfallsport til verneområdet i Grong kommune. Parkeringen brukes mest av jegere og lokale turgåere. Det er ingen merkede stier inn til mer sentrale deler av NP, men stedet er et populært utgangspunkt for korte dagsturer. Grunneier har også en utleiehytte i området.
6. **Gressåmoen:** kasse var plassert der stien kommer inn på setervollen ca. 1 km fra nærmeste parkeringsplass. Gressåmoen er sekundær innfallsport til verneområdet fra Snåsa kommune. Gressåmoen er en fredet fjellgård som var utgangspunktet for den tidligere Gressåmoen NP som nå er innlemmet i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark. På gården er det mulig for besøkende å overnatte i ferdede bygninger og å oppleve et tradisjonelt kulturlandskap i hevd. En kilometer fra gårdstunet står NP-bautaen med inskripsjon av Kronprinsesse Mette-Marit. Gressåmoen er et godt utgangspunkt for vandring over til Lifjellet, Tjallia og Gjevsjøen. Fjellgården er også populær for *Norge på Langs-vandrere* å gå innom.

7. **Grønningen:** kasse var plassert på Gjevsjøstien ved Ismenningen bru ca 0,2 km fra nærmeste parkeringsplass. Grønningen er hovedinnfallsport til området fra Snåsa kommune. Parkeringsplassen er utgangspunktet for de mest brukte stiene til fjellgårdene Gjevsjøen, Holden og Gaundalen. Stier herfra går igjennom et stort hytteområde som ligger like utenfor NP-grensa. Lokalkunnskap tilsier at mange lokale her går ut fra hytta si og inn i parken utenom turstiene. Disse er trolig i mindre grad fanget opp i denne undersøkelsen.

8. **Gjevsjøen fjellgård:** Selvregistreringsskjema var planlagt å bli delt ut av fastboende, men dette ble ikke gjennomført. Gjevsjøen er en bebodd fjellgård hvor besøkende kan overnatte og delta i gårdsdriften i perioder i løpet av sommeren. Plassen er et utgangspunkt for vandring videre til Gressåmoen, Lifjellet, Tjallia, Blåfjella og sørover til Holden, Gaundalen og Vera. Fjellgården er også populær for *Norge på Langs*-vandrere å gå innom.

9. **Holden fjellgård:** kasse var plassert på vollen i nærheten av sti/hus på fjellgården ca. 0,2 km fra nærmeste parkeringsplass. Holden er en ubebodd fjellgård eid av Statskog SF som leier den ut til seterdrift på sommeren og DNT leier også et hus til sine medlemmer. I en periode på sommeren er det seterdrift med salg av seterprodukter. Plassen er et utgangspunkt for vandring videre til Gjevsjøen eller Gaundalen. Fjellgården er også populær for *Norge på Langs*-vandrere å gå innom.

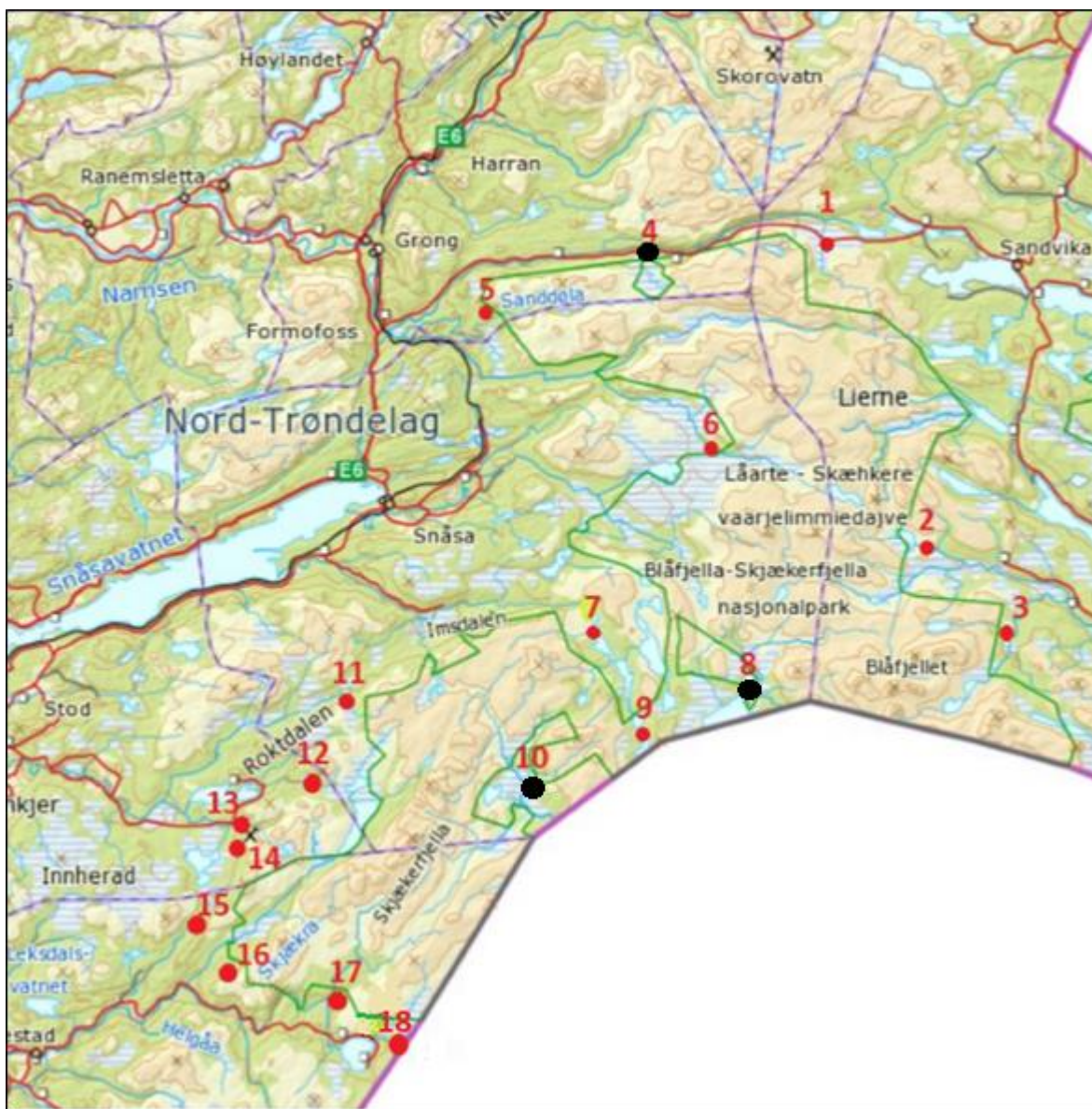
10. **Gaundalen Fjellgård:** Selvregistreringsskjema var planlagt å bli delt ut av fastboende, men dette ble ikke gjennomført. Gaundalen er en bebodd fjellgård hvor besøkende kan overnatte og det tilbys matservering. Besøkende har også mulighet til å delta i gårdsdriften i perioder i løpet av sommeren. Plassen er et utgangspunkt for vandring videre til bygda, Grønningen, Holden og sørover til Vera. Fjellgården er også populær for *Norge på Langs*-vandrere å gå innom. Det er en liten flyplass ved fjellgården.

11. **Roktdalen/Skjækerstien:** kasse var plassert mellom Drevsjø og Drevsjøfiskløysa ca. 4 km. fra nærmeste parkeringsplass. Kassen var plassert på den mest populære stien fra Snåsa over til Skjækerdalen og Skjækra LVO. Stien er også mye brukt av sauegjeter som holder til på Gomolia og Storbrenta.

12. **Litlfjordhalla:** kasse var plassert på sti ved gapahuk midtveis til *Midtpunktet* ca. 3 km fra nærmeste parkeringsplass. Kassen var innenfor Skjækra landskapsvernområde og dekker også opp ferdsel til Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark og er Steinkjer sin hovedinnfallsport. Kassen var plassert på den mest populære stien i verneområdet. Stien er kalt «Svillestien» og går inn til Norges geografiske midtpunkt og er godt merket og tilrettelagt. Det største hytteområdet innenfor vernegrensene ligger inne i landskapsvernområdet. Innfallsporten er et godt utgangspunkt for å ferdes på tvers/langs eller gå rundturer på en til flere dager i landskapsvernområdet eller nasjonalparken. Stiene herfra går innom overnattingsplasser på fjellstyrehytter, grunneierhytter, DNT-hytter og til fjellgårdene.

13. **Gaulstad:** kasse var plassert på parkeringsplass ved stistart inn til Lågvassbu. Kassen var plassert ved Skjækra landskapsvernområde og dekker også opp ferdsel til Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark. Kassen var plassert på en sti som går inn til Skjækervatnet og Skjækerdalen og videre inn i nasjonalparken. Lokalkunnskap tilsier at området er mest brukt av lokale, hytteiere og gående på dagstur.

- 14. Mekk gård:** kasse var plassert ved parkeringsplass ved stistart inn til gruva. Kassen var plassert ved Skjækra landskapsvernområde og dekker også opp ferdsel til Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark. Mekk gård driver en del med turisme og tilbyr overnatting, mat, konferanserom og opplevelsesturer inn i grotter og gruver. Plassen er et utgangspunkt for vandring videre inn i LVO og NP.
- 15. Malså:** kasse var plassert på parkeringsplass ved stistart til Kulslivollen. Stien starter ved Malså gruver og er en godt merket DNT-sti inn i Skjækerdalen og nasjonalparken. Stien går forbi flere lokalhistoriske plasser.
- 16. Skjækerfossen:** kasse var plassert ved Bynavollen på parkeringsplassen. Det går en sti herfra inn i Skjækerdalen som er mye brukt. Stien brukes blant annet til slipp og sank av sauer for bøndene som holder til i Skjækerdalen og på seterplassene.
- 17. Storlunet:** kasse var plassert ved Nasjonalparkbautaen ca. 3 km fra nærmeste parkeringsplass. Kassen er plassert ved DNT-stien fra Vera over mot Skjækerdalshytta i Skjækerdalen. Dette er en av få DNT-merket stier i området og den er mye brukt av *Norge på langs vandrere* som går innom DNT-hyttene.
- 18. Strådalen:** kasse var plassert like øst for hengebrua over Strådøla ca. 1 km. fra nærmeste parkeringsplass. Dette er en av de plassene stort sett alle *Norge på langs*-vandrere kommer innom. Plassen er beste utgangspunkt for vandring nordover på langs av nasjonalparken mot Gaundalen om samenes sommerboplass ved Hattjønnin.



Figur 3 Kart som viser plassering til selvregistreringskassene ved innfallsporter i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark og Skjækra landskapsvernområde (nr 12, 13 og 14). Kasse nummer 4, 8 og 10 (svarte prikker) utgikk av ulike årsaker. Se ramme over for navn og beskrivelse av kasse-lokalitetene.

Tabell 2 Liste over lokaliteter med selvregistreringskasser. Se **Figur 3** for kart som viser lokalitetene. Selvregistreringskassene var utplassert i perioden fra slutten av juni (uke 25) til slutten av oktober (uke 42, 43) eller starten av november (uke 45).

Lokalitet	Antall skjema (n)	Tidspunkt utplassering
1. Lifjellet	82	Uke 25-43
2. Tjallia/Lakavasstien	57	Uke 25-43
3. Blåfjell-leia	19	Uke 25-43
4. Hansmoen/Sandøldalen: utgikk	-	-
5. Guslia i Grong	9	Uke 25-43
6. Gressåmoen	63	Uke 25-43
7. Grønningen	47	Uke 25-43
8. Gjevsjøen fjellgård - utgikk	-	-
9. Holden fjellgård	7	Uke 25-43
10. Gaundalen fjellgård - utgikk	-	-
11. Roktdalen/Skjækerstien	29	Uke 25-42
12. Litlfjordhalla	358	Uke 25-45
13. Gaulstad	35	Uke 25-45
14. Mekk gård	59	Uke 25-45
15. Malså	69	Uke 25-42
16. Skjækerfossen	26	Uke 25-42
17. Storlunet	16	Uke 25-42
18. Strådalen	19	Uke 25-42
Totalt	895	

Verneområdeforvalter informerte og innhentet samtykke fra grunneiere før utplassering av utstyret i felt. I lokale medier ble det informert om prosjektet og spesielt lokalbefolkningen ble oppfordret til å besvare undersøkelsen. Svarkassene ble ettersett i henhold til Miljødirektoratets veileder (Miljødirektoratet 2018). Det ble ikke gjennomført bortfallstudie i Blåfjella-Skjækerfjella, det vil si at vi vet lite om de som ikke valgte å svare på skjemaet skiller seg fra de som svarte.

Der flere har fylt inn skjema sammen er svarskjemaene duplisert og registrert to ganger² (Miljødirektoratet 2018). Kun skjema fylt ut av personer over 14 år ble inkludert. Totalt ble det registrert 895 svar i løpet av perioden fra slutten av juni til starten av november måned³. Nasjonalparkforvalter har hatt ansvar for å legge inn data fra skjemaene i Excel. Dette følger standard prosedyre beskrevet i veileder (Miljødirektoratet 2018).

2.3 Etterundersøkelse

I kasseundersøkelsen ble det samlet inn totalt 289 e-postadresser og en oppfølgende etterundersøkelse ble dermed sendt ut til disse. Undersøkelsen ble opprettet i den web-baserte løsningen Questback (www.questback.com). Etterundersøkelsen inneholdt en rekke mer detaljerte spørsmål enn det som var inkludert på kasseskjema, og følger en «standard-mal» som benyttes i alle områder som inkluderes under rammeavtalen (se vedlegg 2). Det ble gjort noen små områdespesifikke tilpasninger og lagt til noen spørsmål i undersøkelsen for Blåfjella-Skjækerfjella etter ønske fra forvaltningen. Undersøkelsen ble sendt ut i januar, det ble sendt ut purringer tre ganger. Undersøkelsen ble lukket 30 dager etter første utsendelse. Av de 289 e-postene var 77 adresser ugyldige, slik at utvalget utgjorde 212 respondenter. Svarprosenten var 56 %; det vil si at 119 respondenter besvarte etterundersøkelsen.

² Også dersom flere enn to personer hadde fylt inn på kortet, altså ett og samme kort ble maksimalt registrert to ganger.

³ Det varierte litt for de ulike kassene hvilket tidsrom de sto ute i – se for øvrig tabell 2.

2.4 Representativitet i etterundersøkelsen

Med mindre en gjennomfører gode bortfallsstudier vil en ikke kunne vite eksakt hvor godt kasseundersøkelsen faktisk representerer de besøkende i området. En bortfallsstudie undersøker de samme variablene som er på kasseskjemaet blant de som ikke velger å svare i selvregistreringskassene. Bortfallsstudier i andre områder har blant annet vist at lokalbefolkningen, av ulike årsaker, i mindre grad velger å fylle ut kasseskjema (Kaxrud Wilberg 2010, Vorkinn & Andersen 2010). For å få en god representativitet av lokal bruk i området må man bruke andre metoder.

Representativiteten i etterundersøkelsen sammenlignet med kasseundersøkelsen vises i Tabell 3. De sammenfallende variablene for begge undersøkelsene var kjønn, alder, nasjonalitet/bosted, friluftslivserfaring og tidligere besøk.

Tabell 3 Representativitet: etterundersøkelsen sammenlignet med kasseundersøkelsen for sammenlignbare variabler.

	Kasseundersøkelse	Etterundersøkelse
Alder, gjennomsnitt	47 år (n=841)	51 år (n=119)
Kvinneandel	49 % (n=883)	42 % (119)
Andel nordmenn	82 % (n=880)	83 % (n=119)
Andel lokalt bosatte	46 % (n=895)	41 % (n=119)
Andel førstegangsbesøkende	41 % (n=848)	30 % (n=119)
Gjennomsnittlig antall somre/vintre	13 (n=450) / 16 (n=292)	13 (n=82) / 14 (n=60)
Tidligere erfaring med lengre tur (prosentandel for hhv. aldri/mer enn 20 ganger)	23% / 38% (n=805)	12% / 27% (n=119)

Fordelingen mellom nordmenn og utlendinger er veldig lik i de to utvalgene. Aldersgjennomsnittet gikk noe opp i etterundersøkelsen, men begge undersøkelsene hadde god representasjon fra ulike aldersgrupper. I etterundersøkelsen var andelen yngre (15-30 år) noe mindre⁴ og aldersgruppen over 60 år hadde en høyere andel i etterundersøkelsen⁵. Andelen lokalt bosatte (hvilket betyr i kommunene Grong, Lierne, Snåsa, Steinkjer og Verdal) er også relativt lik i de to utvalgene. Andelen lokale var noe høyere i kasseundersøkelsen, noe man også har erfart for undersøkelser i lignende områder (Vorkinn 2016, Selvaag mfl. 2017a, Wold & Selvaag 2017 a, b). Gjennomsnittlig antall tidligere år man har besøkt området er relativt lik i begge undersøkelsene.

Andelen førstegangsbesøkende synker noe, fra 41 til 30 % i etterundersøkelsen. Dette er også et mønster vi har funnet i andre områder (Selvaag mfl. 2017 a, Vistad mfl. 2017, Wold & Selvaag 2017 a, Wold mfl. 2017). Når det gjelder tidligere friluftslivserfaring (som kartla hvor mange ganger brukerne hadde vært på en flerdagerstur til fots/ski) fordelt på 6 kategorier fra «aldri» til «mer enn 20 ganger», var det noe forskjell mellom de to utvalgene. Det var færre av de med ingen eller liten erfaring, men også færre av de med mye erfaring som besvarte etterundersøkelsen enn kasseundersøkelsen. Det er ikke overraskende at de med mindre erfaring i mindre grad besvarer etterundersøkelsen og dette mønsteret finner vi også i andre undersøkelser (f.eks. Vistad mfl. 2017, Wold mfl. 2017). Mer erfarne friluftslivsutøvere skulle man derimot tro at generelt er mer interessert i tematikken rundt bruk og vern av naturområder og dermed vil besvare etterundersøkelsen i større grad. Kjønnfordelingen er også noe endret fra kasseundersøkelsen til etterundersøkelsen. At det er noe færre kvinner som besvarer etterundersøkelsen er noe en også har erfart fra andre områder (se f.eks. Selvaag mfl. 2017a, Vistad mfl. 2017a, Vorkinn 2016, Wold & Selvaag 2017 a, Wold mfl. 2017).

Vi har valgt å ikke vekte datamaterialet fra etterundersøkelsen. Å vekte data innebærer å gi noen respondents svar større betydning. Eksempelvis kunne vi valgt å la førstegangsbesøkendes svar telle noe mer enn flergangsbesøkendes svar, for å speile fordelingen i kasseundersøkelsen.

⁴ Alder 15-30 år: 9 % i etterundersøkelsen, 19 % i kasseundersøkelsen

⁵ Alder over 60 år: 29 % i etterundersøkelsen, 22 % i kasseundersøkelsen

En eventuell vektning gjøres selvsagt med en unik koeffisient – laget for det spesifikke tilfellet – for å gjenspeile den opprinnelige fordelingen på en korrekt måte. Vi mener at representativiteten gjennomgående er grei og at skjevhetene ikke vil utgjøre store utslag, basert på funnene i Tabell 3. At andelen førstegangsbesøkende og kvinner er lavere i etterundersøkelsen kan utgjøre slik vi vurderer det, de største utslagene i fordelingene siden forskjellen i prosentfordelingen her er større.

2.5 Analyse og fremstilling av data

Rådata fra kasseundersøkelsen og den web-baserte etterundersøkelsen ble importert til SPSS (se f.eks. Field (2009)) og alle analyser ble gjennomført her. Figurer er laget i Excel. Respondenter under 15 år er ikke inkludert i fremstillingene/analysene. For de variablene som er like for både kasseundersøkelsen og etterundersøkelsen (se tabell 3) er det data fra kasseundersøkelsen som presenteres i resultatdelen – dette fordi antallet respondenter i kasseundersøkelsen er høyere (og derfor sannsynligvis mest gyldig for situasjonen i Blåfjella-Skjækerfjella).

For å se på forskjeller i gjennomsnittsverdi mellom utlendinger og nordmenn brukte vi en uavhengig t-test. Det ble testet for ulike gjennomsnittsverdi mellom disse segmentene for tilretteleggingstiltak, purisme verdi, årsaker for å besøke Blåfjella-Skjækerfjella og tidligere erfaring med turfriluftsliv. Gjennomsnittsverdi blir henviset til i teksten som «M» og forkortelsen for standardfeil «SE» er et mål på hvor stor usikkert denne gjennomsnittsverdien har. Utvalgsstørrelsen blir referert til i teksten som N og viser totalt antall respondenter som er med i analysen for det enkelte spørsmålet.

I oppdragsbeskrivelsen fremgår det at det er ønskelig at resultatene for Blåfjella-Skjækerfjella skal sammenlignes med funn fra brukerundersøkelser i andre nasjonalparker eller større verneområder. For mange av funnene i Blåfjella-Skjækerfjella viser vi derfor også til tilsvarende tall fra andre områder eller sier noe om hvordan funnene i Blåfjella-Skjækerfjella relaterer seg til funn fra andre områder. Undersøkelsene som tidligere er gjennomført (i andre verneområder) har inkludert ulike temaer og til dels også ulike spørsmålsformuleringer om de samme temaene, og alle områder er derfor ikke nødvendigvis direkte sammenlignbare med hverandre for alle variabler/spørsmål. Det er undersøkelsene som ble gjennomført av NINA i 2016 som har fleste like spørsmål med årets undersøkelse i Blåfjella-Skjækerfjella og mange sammenligninger gjøres derfor med disse områdene (Fulufjellet, Sølen, Trollheimen, Skarvan-Roltdalen og Breheimen). Vorkinn (2016) sammenligner i sin rapport funn fra Femundsmarka og Gutulia med mange av de tidligere undersøkelsene som er gjort i andre områder, når vi refererer til Vorkinn referer vi til nettopp disse sammenligningene og ikke bare til funnene for Femundsmarka/Gutulia.

Det ble i 2008 gjennomført en brukerundersøkelse i Blåfjella-Skjækerfjella i forbindelse med en masteroppgave (Nielsen 2009). Noen funn fra den undersøkelsen blir nevnt der dette er hensiktsmessig. Undersøkelsen i 2008 var mindre i omfang – både i tid og rom. Det ble også her brukt spørreskjema, men spørreskjemaene ble distribuert ved å legge skjemaene med sendekonvolutt på bilfrontruter på utvalgte parkeringsplasser.

Dette oppdraget er først og fremst å rapportere funn for Blåfjella-Skjækerfjella. En omfattende sammenligning og analyse av hvilke områder som «burde» sammenlignes, forklaringsvariabler for hvorfor prosentfordelingene på enkeltspørsmål er like eller ulike for to områder er derfor et annet oppdrag. Sammenligningene som gjøres er av en mer beskrivende art, men skulle likevel svare til forventningen om å sammenligne funnene for Blåfjella-Skjækerfjella med andre områder.

Vi har i rapporten vektlagt en beskrivende form, fordi vi ikke har gjort feltarbeid eller kjenner lokale forhold i nasjonalparken godt nok til å vurdere og tolke mange av funnene.

3 Indikatorsett for Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark

Indikatorsettet for brukerne i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark sommeren 2017 vises i Tabell 4. Funnene blir noe mer utdypende presentert videre i rapporten. Indikatorsettet tar utgangspunkt i det brukerne svarte da de fylte inn kasseskjemaet.

Tabell 4 Nøkkeltall/indikatorer for de besøkende i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark sommeren 2017 som hadde de 15 innfallsportene i studien som utgangspunkt for sin tur.

BLÅFJELLA-SKJÆKERFJELLA NASJONALPARK			
Antall innsamlede skjema 2017: 895			
Andel nordmenn (n=880)	82 %	Tidligere erfaring med lengre tur (prosentandel for hhv. aldri/mer enn 20 ganger) (n=805)	23% / 38%
Andel førstegangsbesøkende (n=848)	41 %	Andel lav-purister (n=695)	67 %
Andel som er på dagstur (n=895)	60 %	Andel mellom-purister (n=695)	20 %
Varighet dagstur (gj.snitt timer) (n=495)	4,9 t.	Andel høy-purister (n=695)	13 %
Varighet flerdagerstur (gj.snitt dager) (n=331)	3,9 d.	Kvinneandel (n=883)	49 %
Andel som er med på organisert tur (n=872)	5 %	Andel lokalt bosatte (Grong, Lierne, Snåsa, Steinkjer eller Verdal) (n=895)	46 %
Alder, gjennomsnitt (n=841)	47 år	Andel som går med barn under 15 år i følget (n=875)	17 %

4 Hvor mange brukere/besøkende?

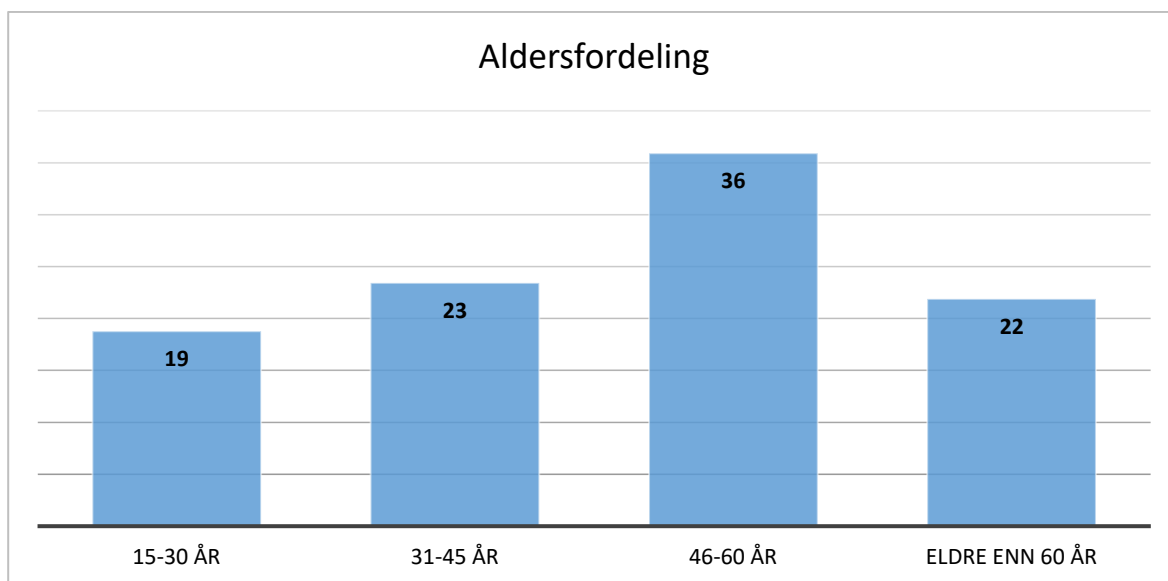
I kasseundersøkelsen ble det samlet inn svar fra 895 respondenter. Antallet innsamlende skjema gir ikke et direkte tall på antall besøkende. Dette er avhengig av hvordan kasseundersøkelsen blir gjennomført og hvor godt en får dekket opp innfallsportene til området med kasser, og om parken egner seg for denne typen undersøkelse (se neste avsnitt om Varangerhalvøya nasjonalpark). I tillegg er det alltid mange brukere som passerer kassene uten å fylle inn skjema eller som går inn/ut av området i terrenget eller langs andre stier. Men en godt gjennomført kasseundersøkelse vil gi et bilde av bruken og fordelingen av bruk på ulike innfallsporter. Derfor er det også meningsfylt å sammenligne tallene med andre verneområder.

Blåfjella-Skjækerfjella hører foreløpig til nasjonalparkene som har færrest besøkende. I Jostedalsbreen (2017), Jotunheimen (2010), Rondane (2009) og Trollheimen (2016), som er de områdene det har blitt samlet inn flest svar, ble det samlet inn henholdsvis 17161, 9110, 8234 og 7917 utfylte kasseskjema (Vistad mfl. 2018, Vorkinn 2016, Wold mfl. 2017). På Varangerhalvøya, som er det området vi kjenner til der færrest har fylt inn kasseskjema, ble det samlet inn skjema fra 222 respondenter (Vistad mfl. 2014). Dette til tross for at Varangerhalvøya er en stor nasjonalpark, men den har veldig lite av stier og infrastruktur og det er helt på grensen å bruke registreringskasse-metoden der (som forutsetter stier/turruter). Fulufjellet nasjonalpark er en liten nasjonalpark som også har lite tilrettelegging; der ble det fylt ut 358 skjema (Wold & Selvaag 2017 b). Verneområdene varierer mye i størrelse, i tilretteleggingsgrad og i bruksomfang og popularitet. At Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark har et relativt stort areal og relativt mange innfallsporter, men foreløpig er mindre kjent som en «besøkspark», kan være viktig i denne sammenheng. Det at tilretteleggingen for friluftslivsutøvere er relativt sparsommelig kan også spille inn her. Så lenge kassene er godt plassert og fanger opp de viktige innfallsportene, vil antall utfylte skjema gi en god indikasjon på bruksmengde.

5 Generelle trekk ved de besøkende

5.1 Kjønn, alder, utdanning, bosted

Kjønnsfordelingen blant de som fylte inn kasseskjema var relativt jevn, men det er noe færre kvinner enn menn blant de besøkende (49 % kvinner, n=883). Aldersspennet var fra 15 til 86 år og gjennomsnittet var 47 år (n=841), dette er relativt gjennomsnittlig sammenlignet med de ti verneområdene som ble/blir undersøkt av NINA i 2017 og 2018 (Selvaag mfl. 2017a, Selvaag mfl. 2018 a, b, Vistad mfl. 2017, Vistad mfl. 2018, Wold & Selvaag 2017 a, b, Wold mfl. 2017, samt foreløpige analyser av data fra Saltfjellet og Lierne – disse skal rapporteres senere). **Figur 4** viser aldersfordeling for de besøkende inndelt i fire grupper. I mastergradsoppgaven fra 2009 ble skjema plassert på frontrute og da var 72 % av respondentene menn og aldersgjennomsnittet 49 år (Nielsen 2009).



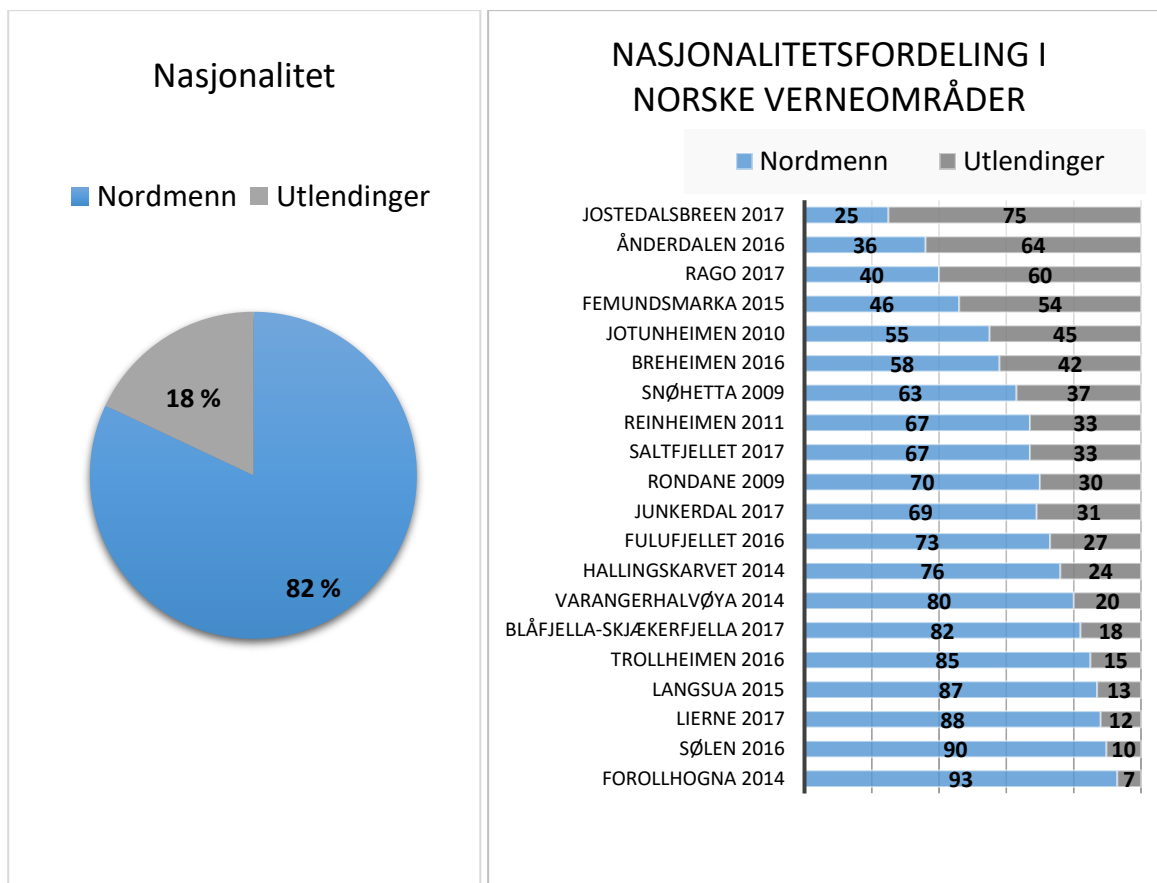
Figur 4 Aldersfordeling blant de besøkende, oppgitt i prosent (n=841).

De fleste av de besøkende har høy utdanning; 71 % har høyskole-/universitetsutdanning, 26 % har videregående utdanning og 3 % grunnskole (n=119). Det at det er mange med høy utdanning finner en også i andre tilsvarende brukerundersøkelser (se f.eks. Vorkinn 2016, Vistad mfl. 2017, Wold & Selvaag 2017a, b).

I alt 82 % av de besøkende var nordmenn (se **Figur 5**) og av disse var 60 % bosatt lokalt⁶ – hvilket utgjør 46 % av de besøkende totalt (n=895). I undersøkelsen til Nielsen (2009) var 58 % lokale. Lokalkommunene i begge undersøkelsene er Grong, Lierne, Snåsa, Steinkjer og Verdal. Det vil si at 54 % var **tilreisende** til området. Kun 18 % av de besøkende var utlendinger, blant disse utgjorde tyskere den klart største andelen (7 % av de besøkende totalt), etterfulgt av svensker og nederlendere (henholdsvis 4 % og 3 % av de besøkende). Til sammen utgjorde disse tre nasjonalitetene 72 % av de utenlandske besøkende (n=164). I alt 17 nasjonaliteter, i tillegg til nordmenn, ble registrert i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark.

Fordelingen mellom utlendinger og nordmenn varierer stort i verneområdene der det finnes slike data, fra 75 % utenlandske i Jostedalsbreen nasjonalpark til 7 % i Forollhogna nasjonalpark (se **Figur 5**). Sammenligner en nasjonalitetsfordelingen i Blåfjella-Skjækerfjella med andre nasjonalparker/verneområder ser en at andelen utenlandske besøkende på 18 % er lavt.

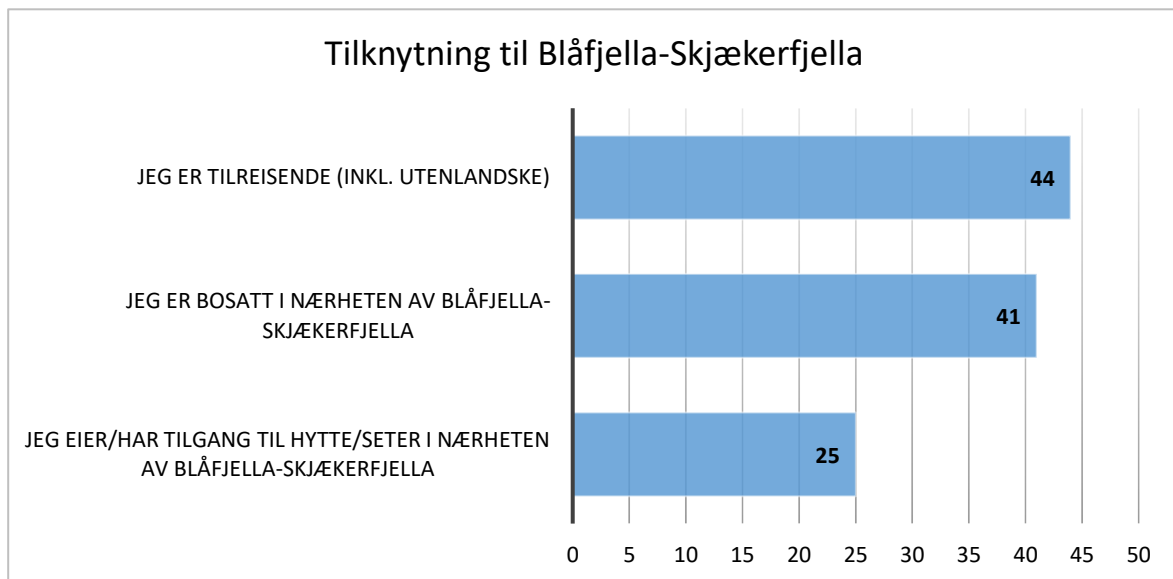
⁶ Basert på oppgitte postnummer, n=688.



Figur 5 Respondentenes nasjonalitet oppgitt i prosent ($n=880$) til venstre. Samme fordelingen sammenlignet med andre nasjonalparker/verneområder til høyre (tall hentet fra Andersen & Gundersen 2010, Andersen & Gundersen 2016, Gundersen mfl. 2013, Vistad mfl. 2014, Vistad mfl. 2017, Vistad mfl. 2018, Vorkinn & Andersen 2010, Vorkinn 2016, Selvaag mfl. 2017 a, b, Selvaag & Wold 2018 a, b, Wold mfl. 2012, Wold & Selvaag 2017a, b, Wold mfl. 2017 + egne analyser (foreløpig upubliserte analyser av Saltfjellet og Lierne fra 2017)).

I etterundersøkelsen ble respondentene bedt om å oppgi sin tilknytning til området (se **Figur 6**). Det var 25 % som hadde tilknytning til området i form av å eie hytte/seter og hele 41 % var bosatt i lokalkommunene. Det er noe overlapp mellom disse to gruppene fordi noen av de som bor i lokalkommunene også har hytte/seter ved Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark. Sammenlignet med Sølén og Fulufjellet (Wold & Selvaag 2017 a, b) er andelen hytte/setereiere ganske lav (hhv. 76 % i Sølén og 72 % i Fulufjellet), mens den er mer lik som for Breheimen (17 % - Vistad mfl. 2017), Skarvan-Roltdalen (27 % - Selvaag mfl. 2017 a), Junkerdal (34 % - Selvaag & Wold 2018 b) og Trollheimen (36 % - Wold mfl. 2017). Sammenlignet med Rago (3 % - Wold & Selvaag 2018 a) er andelen hytte/setereiere derimot høy.

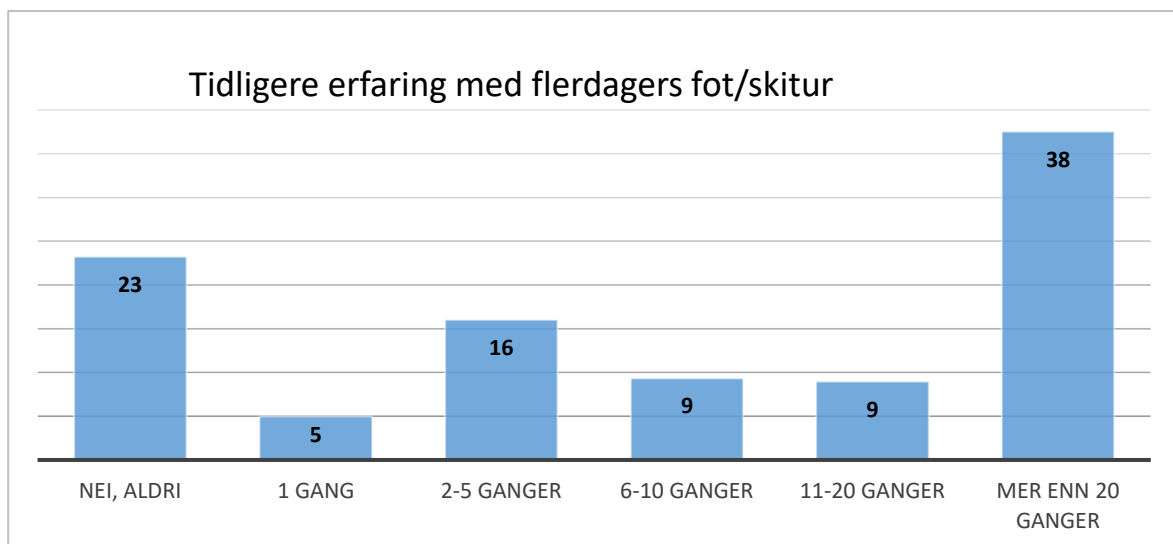
Blåfjella-Skjækerfjella ser ut til å ha en langt større andel besøkende som er lokalt bosatte enn de andre områdene nevnt over (fra Sølén med den minste andelen: 5 % til Skarvan-Roltdalen med den høyeste andelen: 22 %). I etterundersøkelsen oppga 44 % at de var tilreisende (som betyr både utenlandske og tilreisende nordmenn).



Figur 6 Hvilken tilknytning til de besøkende har til Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark oppgitt i prosent, n=119. Samlet prosent er høyere enn 100 fordi det var mulig å krysse av for flere alternativer.

5.2 Friluftslivserfaringer og friluftslivsinteresse

Figur 7 viser hvilken erfaring brukerne har med langtur-friluftsliv og erfaringene blant de besøkende var varierende. Andelen som hadde vært på mer enn 20 langturer er stor, noe som viser at det er relativt mange erfarne friluftslivutøvere i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark. Det var også en relativt stor andel som hadde vært på en slik tur 2-5 ganger eller som ikke hadde erfaring med flerdagerstur. Det var flere nordmenn enn utlendinger som hadde mye erfaring med flerdagersturer⁷.



Figur 7 Hvor mange ganger brukerne har vært på flerdagers fot/skitur oppgitt i prosent (n=805).

⁷ Nordmenn M=4,0, SE=0,078, Utlendinger M=3,4, SE=0,165, t(794)=3,669, p<0.001

Prosentandel for hhv. aldri/mer enn 20 ganger:

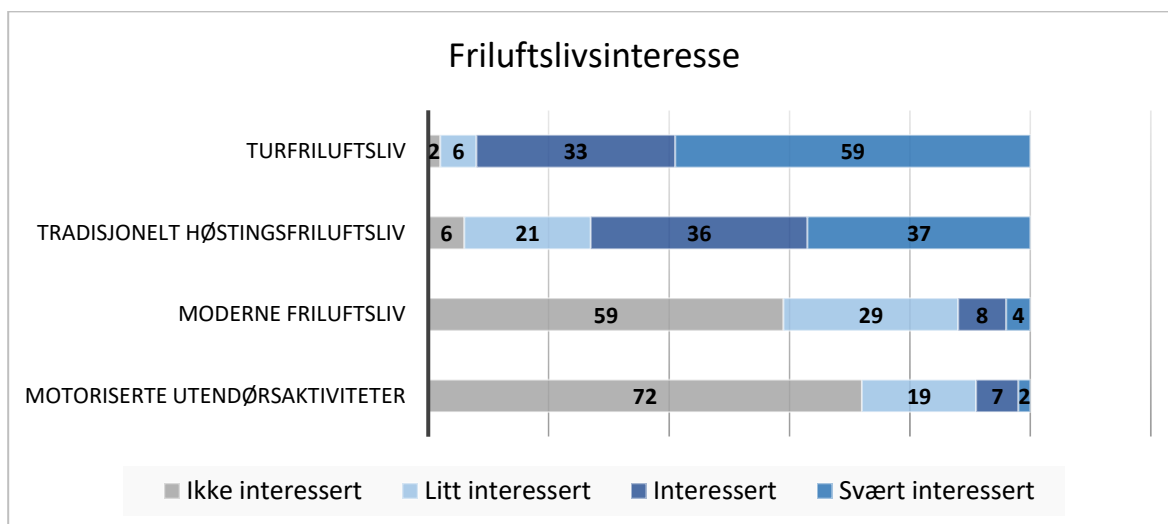
Nordmenn: 21 % / 40 % (n=641)

Utenlandske: 33 % / 27 % (n=155)

Interessen for ulike typer friluftsliv ble kartlagt i etterundersøkelsen, hvor de ulike aktivitetene ble definert slik:

- **Tradisjonelt høstingsfriluftsliv** (matauk er viktig motiv, som jakt, fiske, bær/sopplukking)
- **Turfriluftsliv** (turer til fots og/eller på ski)
- **Moderne friluftsliv** (aktiviteter som krever spesielle ferdigheter og utstyr, eksempelvis terrengsykling, klatring, kiting, elvepadling, hanggliding, randonee)
- **Motoriserte utendørsaktiviteter** (eks. båtsport, snøscooterkjøring)

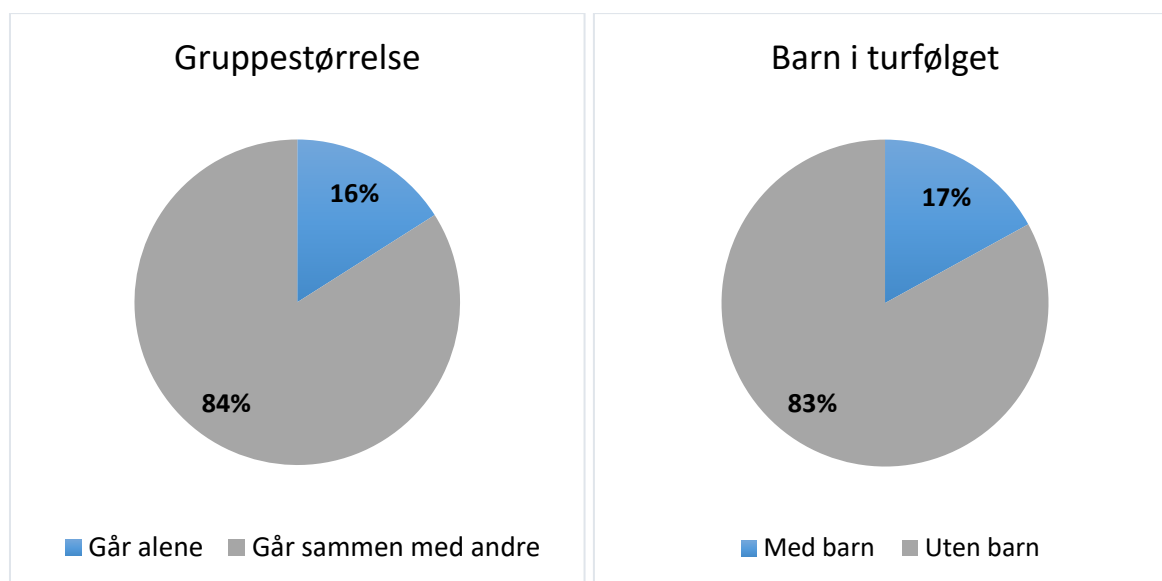
Ikke uventet er særlige interessen for turfriluftsliv stor blant brukerne (se **Figur 8**). Nesten 92 % oppga at de var interessert eller svært interessert og det var få respondenter som var helt uinteressert i denne friluftslivsformen. Interessen for høstingsfriluftsliv er også relativt stor, selv om den er noe lavere enn for turfriluftsliv; 73 % oppgir at de er interessert eller svært interessert. Motoriserte utendørsaktiviteter er den minst interessante friluftslivsformen. Her oppga 72 % at de ikke var interessert i det hele tatt. Moderne friluftsliv er også mindre populært, men 12 % oppga at de var interessert eller svært interessert i slike aktiviteter. **Figur 8** viser at brukerne i Blåfjella-Skjækerfjella særlig har interesse for de mer tradisjonelle friluftslivsaktivitetene tur og høsting. Dette er ganske likt det en har funnet i flere andre nasjonalparker og verneområder. Selvaag mfl. (2017a), Vistad mfl. (2017), Vorkinn (2016), Wold & Selvaag (2017 a, b), Wold mfl. (2017) og Selvaag & Wold (2018 a, b) presenterer tilsvarende funn fra Femundsmarka, Langsua, Reinheimen, Jotunheimen, Rondane, Sølen, Fulufjellet, Trollheimen, Skarvan-Roltdalen, Breheimen, Rago og Junkerdal og andelene som er *interessert/svært interessert* i turfriluftsliv er tilsvarende det vi ser for Blåfjella-Skjækerfjella.



Figur 8 Interesse for ulike former for friluftsliv, vist i prosent (n=119).

5.3 Turfølgget

De færreste var på tur alene da de fylte inn kasseskjema, 84 % gikk i følge med andre (**Figur 9**). I gjennomsnitt besto de besøkendes turfølge av 3 personer (inkludert den som har fylt inn kasseskjema). I overkant av 2 % av de besøkende gikk i turfølger med mer enn 10 personer og største gruppe besto av 50 personer. 17 % hadde med barn under 15 år i turfølget. Dette er rundt middels sammenlignet med det vi finner i mange andre nasjonalparker der andelene varierer mellom 11 % (Junkerdal) og 25 % (Fulufjellet) (Selvaag mfl. 2017a, Vistad mfl. 2017, Vorkinn 2016, Wold & Selvaag 2017 a, b, Wold mfl. 2017 og Selvaag & Wold 2018 a, b). En liten andel på 5 % (n=872) av de besøkende var på en organisert tur da de fylte inn skjemaet, og dette er litt høyere en gjennomsnittet fra de andre verneområdene. Tur i regi av familie, skole eller jakt utgjorde de vanligste organiserte turene.



Figur 9 Gruppestørrelse til venstre ($n=851$) og andeler som går med barn i følge til høyre ($n=875$).

5.4 Tidligere besøk og kjennskap til Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark

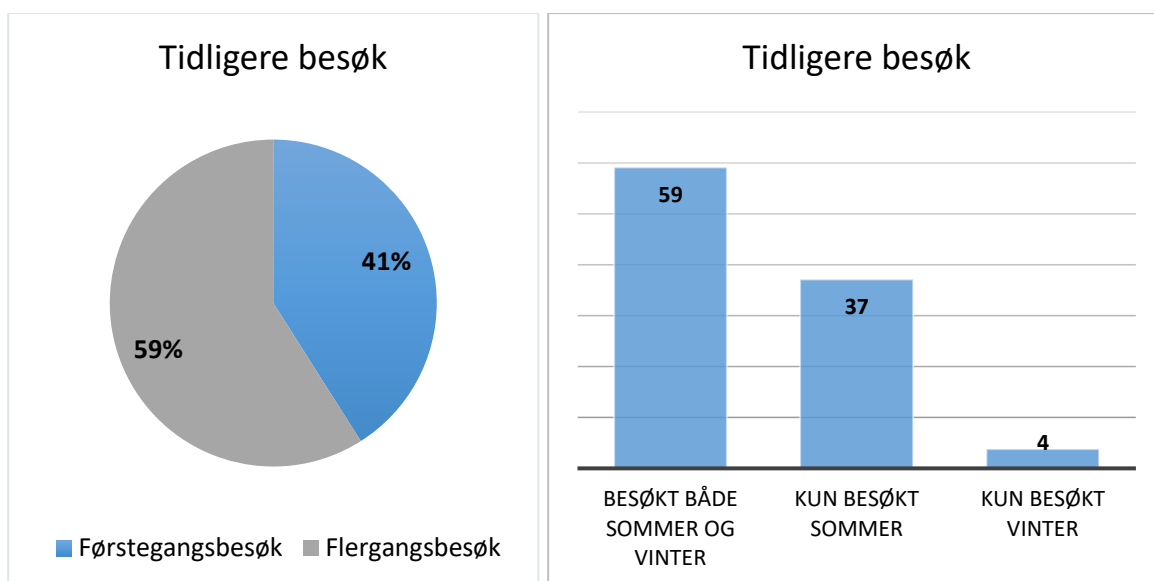
I overkant av 40 % av de besøkende var i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark for første gang sommeren 2017 (se **Figur 10**). Sammenlignet med de fleste andre nasjonalparkene der vi har sammenlignbare tall er dette en andel rundt middels. Langsua, Dovrefjell, Jotunheimen, Femundmarka, Reinheimen, Skarvan-Roltdalen, Gutulia, Breheimen og Junkerdal hadde andeler førstegangsbesøkende, som varierer fra 37 til 54 % (Selvaag mfl. 2017a, Vorkinn 2016, Vistad mfl. 2017, Selvaag & Wold 2018 b). Rago nasjonalpark hadde en høyere andel førstegangsbesøkende på 78 % (Selvaag & Wold 2018 a). Varangerhalvøya, Hallingskarvet, Fulufjellet, Trollheimen, Forollhogna og Sølen landskapsvernområde hadde lavere andeler, her varierer andelen fra 16 til 33 % (Vistad mfl. 2014, Andersen & Gundersen 2016, Gundersen mfl. 2017, Wold & Selvaag 2017 a, b, Wold mfl. 2017).

Tallene viser at 79 % av de utenlandske besøkende besøkte området for første gang, mens den tilsvarende andelen for nordmennene var vesentlig lavere (31 %). For de av nordmennene som er lokalt bosatt var andelen førstegangsbesøkende naturlig nok enda lavere (18 %, $n=848$).

Av de som hadde besøkt Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark tidligere hadde de fleste vært der sommerstid (totalt 96 %); en del færre (63 %) hadde vært i området vinterstid. I gjennomsnitt hadde de som har besøkt området tidligere vært der 13 somre ($n=450$, $SE:0.668$) og 16 vintre ($n=292$, $SE:0.896$). De som har vært i området før hadde altså vært der relativt mange ganger, noe som nok henger sammen med at det er mange lokale brukere i Blåfjella-Skjækerfjella.

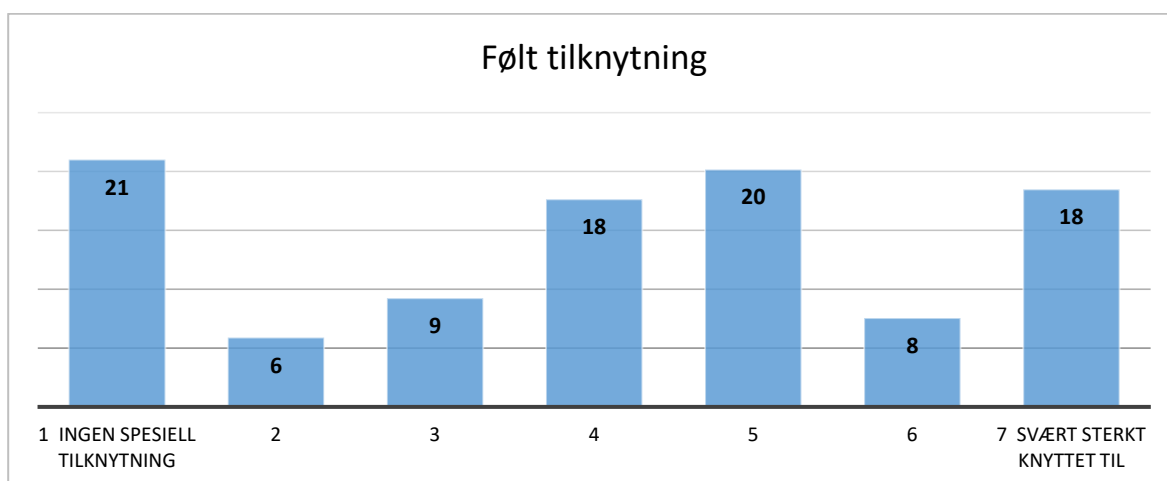
I undersøkelsen til Nielsen (2009) var kun 15 % førstegangsbesøkende i Blåfjella-Skjækerfjella. Kun de som kjørte bil til utvalgte innfallsporter ble spurt⁸ og det kan være med på å forklare at det var så mange flergangsbesøkende. Det kan også være at det nå er en større andel førstegangsbesøkende i Blåfjella-Skjækerfjella, men dette har vi ikke datagrunnlag for å vurdere.

⁸ spørreskjemaene ble distribuert ved å legge skjemaene med sendekonvolutt på bilfrontruter på utvalgte parkeringsplasser.



Figur 10 Prosentandeler førstegangs- og flergangsbesøkende i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark til venstre (n=848) og prosentandeler som har besøkt Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark ulike sesonger til høyre (n=504).

Figur 11 viser hvor knyttet brukerne oppga at de føler seg til Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark. Samlet er det ganske mange som følte mer enn middels sterk tilknytning (verdi 5-7) til området (46 %). Følelsen av tilknytning henger oftest sammen med lang tids bruk og erfaring fra et område. Blant de som har besøkt området før var det 58 % som oppga at de følte en tilknytning over middels og for førstegangsbesøkende var tilsvarende prosentandel 34 %. I gjennomsnitt for alle var følelsen av tilknytning litt over middels med en skår på 4,1. Vi ser en tilsvarende tendens i Skarvan-Roltdalen og Junkerdal hvor andelen førstegangsbesøkende var 40 % og følt tilknytning var 4,2 og 4,3 (gjennomsnittsverdi, Selvaag mfl. 2017a, Selvaag & Wold 2018 b). Breheimen og Rago hadde tilsvarende gjennomsnittsverdier, men her var andelen førstegangsbesøkende høyere (61 %, Vistad mfl. 2017, 78 %, Selvaag & Wold 2018 a). Sølen, Fulufjellet og Trollheimen hadde gjennomsnittsskår på henholdsvis 5,2, 4,8 og 4,6, men i disse områdene var andelen førstegangsbesøkende også lavere (Wold & Selvaag 2017 a, b, Wold mfl. 2017).



Figur 11 Prosentfordeling som viser hvor knyttet brukerne føler seg til Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark (n=119).

5.5 De besøkende årsaker til å besøke Blåfjella-Skjækerfjella

Brukerne ble bedt om å oppgi hvor viktig ulike årsaker var for at de valgte å besøke Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark siste år (**Figur 12**). Det ble listet opp ni ganske generelle årsaker og tre årsaker som var tilpasset området. De tre sistnevnte omhandlet Norge på langs, oppleve kulturminner og sør-samisk kultur. Hvilke årsaker som er viktige for brukerne vil også henge sammen med/påvirke aktivitetsutøvelse, hva slags tur en er på m.m. Generelt ser vi at mange av årsak-temaene får en gjennomsnittsskår rundt eller under middelveien (4). Det klart viktigste motivet var naturopplevelse, noe en også har funnet i blant annet Trollheimen, Skarvan-Roltdalen, Breheimen, Fulufjellet, Sølen, Rondane, Jotunheimen, Reinheimen, Femundsmarka og Langsua (og i nær sagt «alle» naturbruks-undersøkelser i Norge – også utenfor verneområder). Selv om ordlyden er ulik i undersøkelsene og ikke kan sammenlignes direkte er dette likevel et helt tydelig resultat (Vorkinn 2016, Selvaag mfl. 2017a, Wold & Selvaag 2017a, b; Vistad mfl. 2017). I Blåfjella-Skjækerfjella 2017 ble formuleringen *oppleve en helt spesiell natur* brukt. Også *at området er lite tilrettelagt og at man opplever urørt natur, terrenget er lett å ferdes i, å se dyr/fugler, å treffe få andre i området og at området er godt tilrettelagt med stier og turisthytter* fikk gjennomsnittsverdier over middels (4). I brukerundersøkelsen til Nielsen (2009) var naturmiljøet (planter, dyr, vakker natur osv.) den viktigste grunnen for besøke Blåfjella-Skjækerfjella.

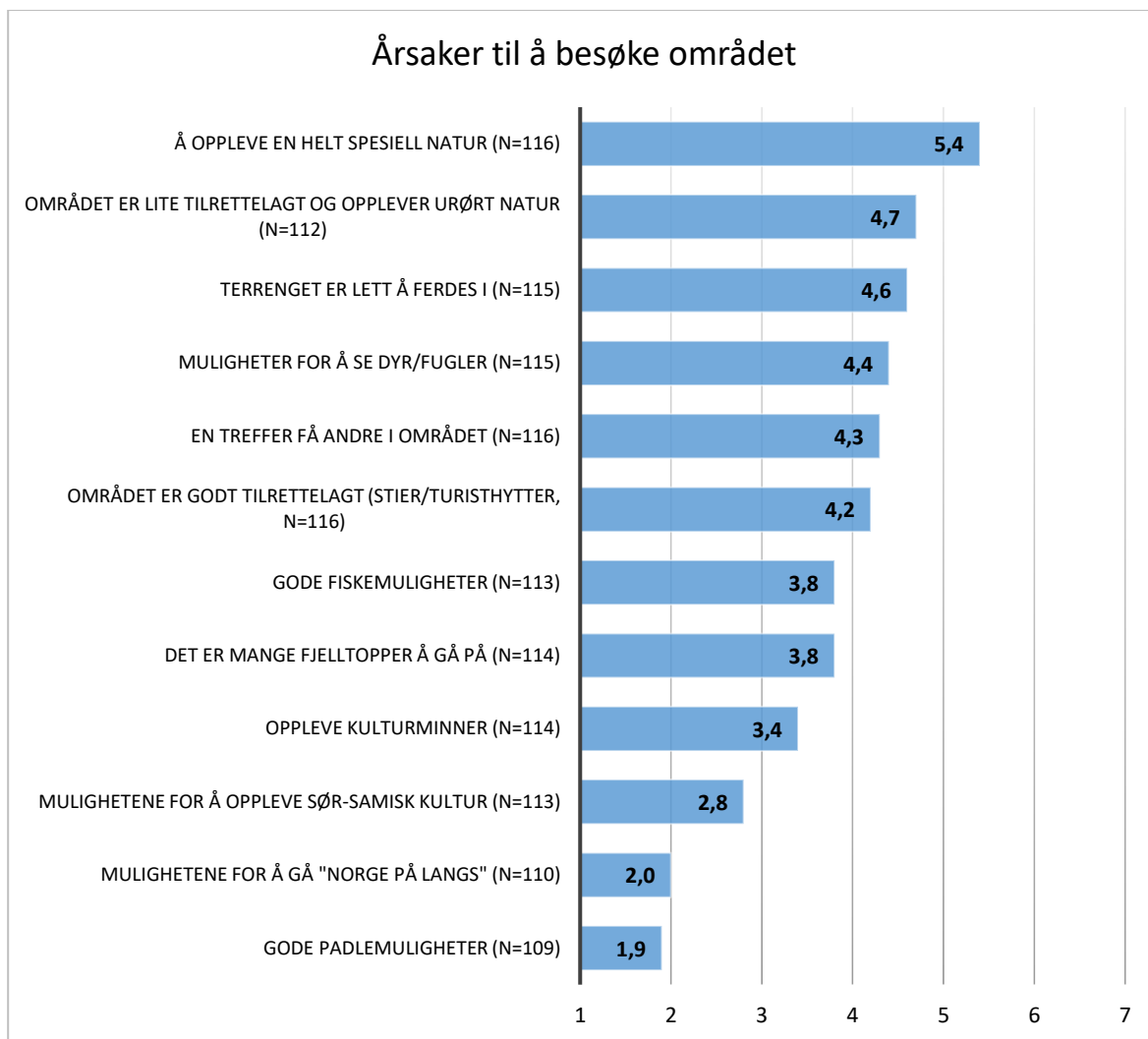
De resterende årsakene fikk gjennomsnittsskårer under middelveien 4. Dette kan henge sammen med at disse årsakene er mer spesifikke og kanskje mindre aktuelle for alle typer turer, aktiviteter eller besøkende. I Blåfjella-Skjækerfjella ble det ikke stilt et eget spørsmål om man hadde gått hele eller deler av «Norge på langs», trolig er det ganske få som har gjort det og det er derfor naturlig at dette motivet får en lav gjennomsnittsskår. Det kan også være at respondenter ikke skiller helt på hvor viktig disse forholdene var for at de valgte av besøket området og hvordan de samme forholdene ble oppfattet på den aktuelle turen. Dette kan for eksempel være gjeldende for påstanden «*terrenget er lett å ferdes i*».

Det ble testet om det var signifikante forskjeller mellom nordmenn og utlendinger for de ulike årsakene, og for fire av dem var det forskjeller. Å *oppleve en helt spesiell natur*, å *treffe få andre i området*, å *oppleve sør-samisk kultur* og at *området er lite tilrettelagt og at man opplever urørt natur* var viktigere for utlendinger enn for nordmenn⁹.

⁹ Å *oppleve spesiell natur*: Nordmenn M=5,10, SE=0,168; Utlendinger M=6,60, SE=0,169, **T(62)=-6.288, p<0.001**

Å *treffe få andre*: Nordmenn M=4,05, SE=0,201; Utlendinger M=5,75, SE=0,376, **T(114)=-3.597, p<0.001**
 Området er lite tilrettelagt: Nordmenn M=4,54, SE=0,193; Utlendinger M=5,76, SE=0,398, **T(110)=-2.526, p<0.05**

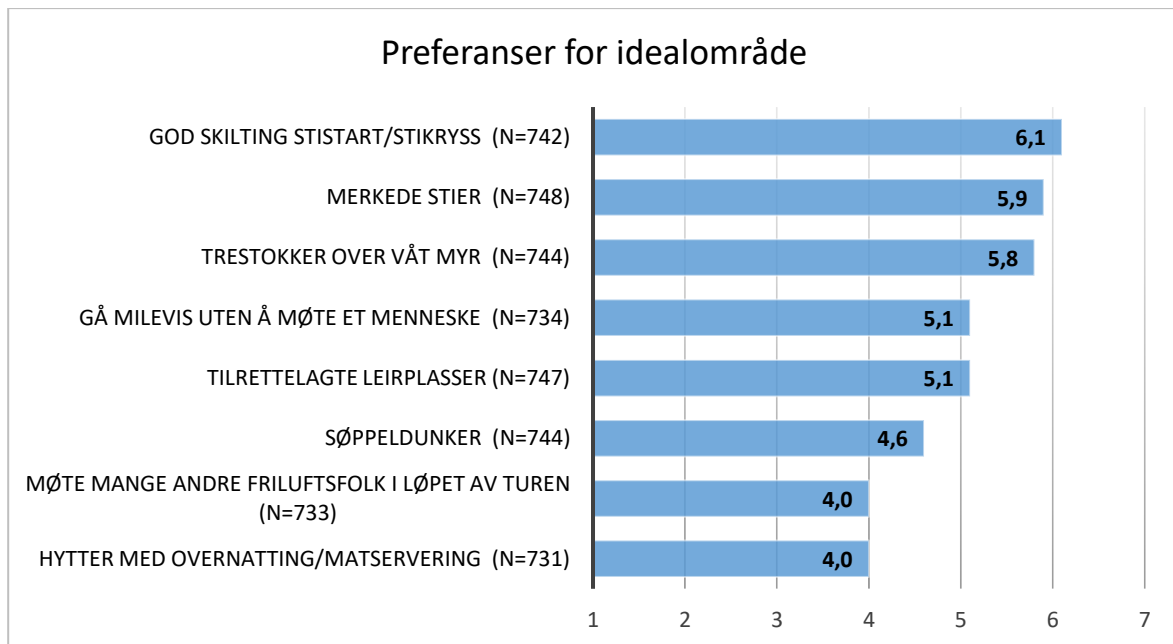
Å *oppleve sør-samisk kultur*: Nordmenn M=2,56, SE=0,170; Utlendinger M=3,94, SE=0,468, **T(111)=-3.146, p<0.05**



Figur 12 Gjennomsnittsskår for hvor viktige ulike motiv var for at en valgte å besøke Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark siste år, på en skala fra 1 «ikke viktig i det hele tatt» til 7 «svært viktig» (n=119).

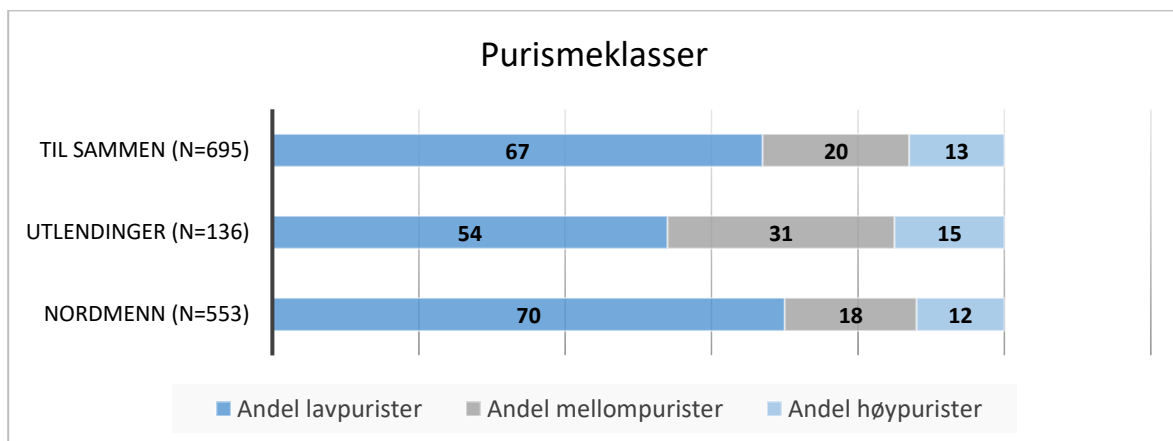
5.6 Idealområde og purisme

Respondentene ble bedt om å oppgi hvordan de stilte seg til åtte ulike forhold for deres tenkte «idealområde» for en lengre tur i skogs- eller fjellterreng om sommeren, altså er svarene på dette spørsmålet ikke knyttet til Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark som sådan (se for øvrig ytterligere utdyping av dette spørsmålet i kapittel 2.1). Disse variablene er lagt inn i spørreskjemaet fordi vi vet at individuelle naturbrukere er ulike, har ulike forventninger til et turområde og har ulike preferanser for tilrettelegging etc. **Figur 13** viser gjennomsnittsskår for de åtte variablene. Generelt er respondentene over gjennomsnittlig positive til de fleste av forholdene. Brukerne var svært positivt til merking, både det at det er god *skilting ved sti-start/stikryss* og at det finnes *merkede stier*, fikk veldig høye gjennomsnittsskårer. Det samme gjorde at det er lagt ned trestokker der stien går over våt myr. Det å kunne gå milevis uten å møte et menneske og at det finnes tilrettelagte leirplasser fikk også høy gjennomsnittsskår. Det at det finnes hytter med matservering og oppredde senger i området og å møte mange andre friluftsfolk i løpet av turen var respondentene derimot mer negative til og disse forholdene fikk en gjennomsnittsverdi rundt middels.



Figur 13 Respondentenes gjennomsnittsskår på åtte ulike preferanser for det ideelle langturområde, på en skala fra 1 svært negativt, via 4 nøytralt, til 7 svært positivt.

Fra disse åtte variablene¹⁰ kan en kategorisere den totale gjennomsnittsskåren for alle åtte inn i det vi kaller purisme, som beskriver brukernes preferanser for tilretteleggingstiltak og for hvorvidt en foretrekker å møte andre mennesker når en er på tur (se forøvrig kapittel 2.1 for ytterligere beskrivelse av variabelen). Lavpurister foretrekker tilrettelegging og det å møte mange mennesker på tur er greit eller preferert, mens høypurister foretrekker lite tilrettelegging og vil i større grad være alene på tur. Ved inndeling av respondentene i purismeklasser var andelen lavpurister på 67 %, mellompurister 20 % og høypurister 13 % (se **Figur 14**). Utlendinger ($M=3.6$ $SE=0.082$) hadde høyere gjennomsnittsskår enn nordmenn ($M=3.1$, $SE=0.044$)¹¹. Dette indikerer at utlendingene er noe mer puristiske enn nordmenn, noe som også fremkommer i figuren under. Dette er noe en også finner i andre verneområder (Vistad & Vorkinn 2012, Vorkinn 2016, Vistad mfl. 2017, Wold & Selvaag 2017a, b).

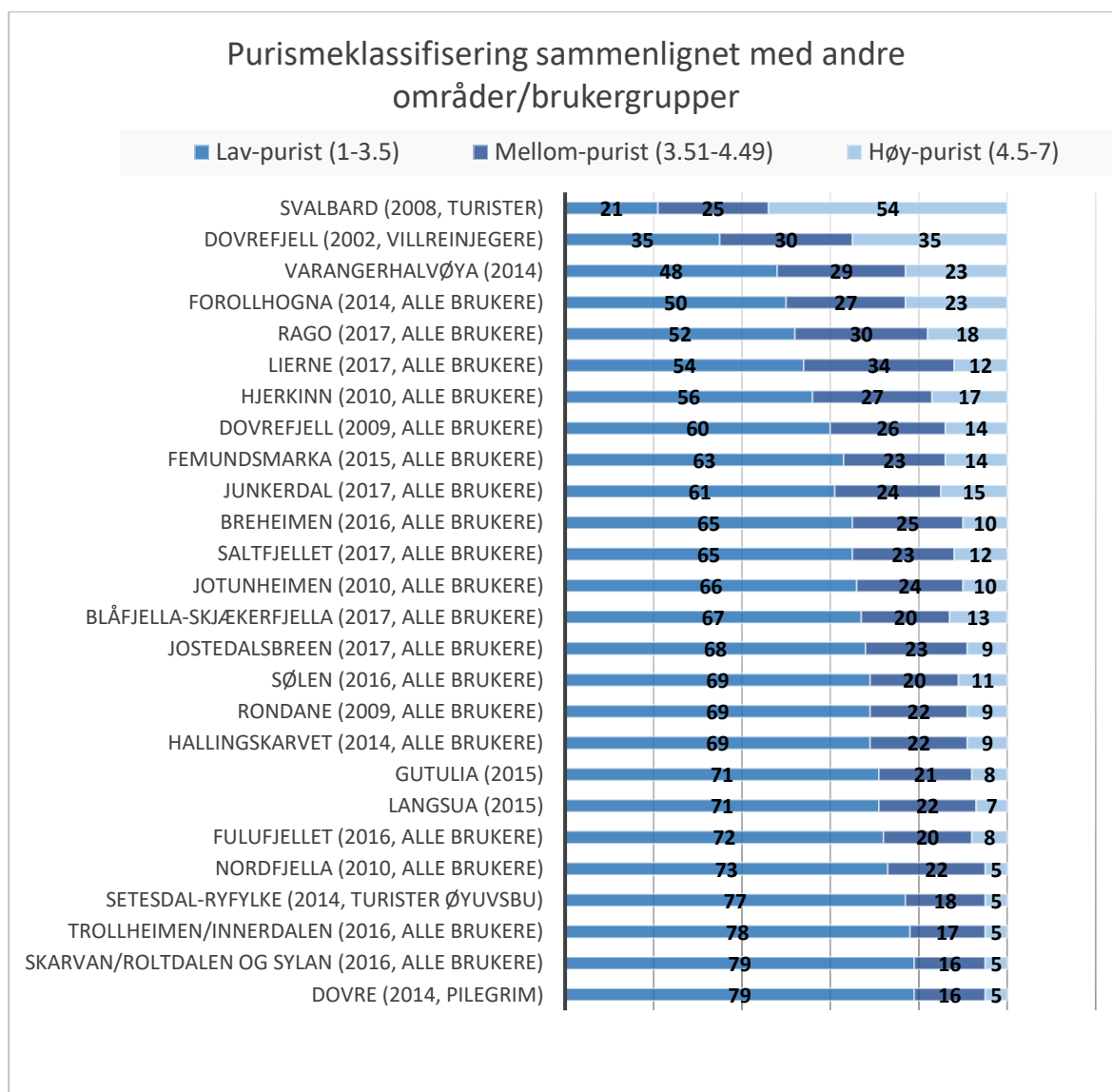


Figur 14 Inndeling i de ulike purismekategoriene basert på gjennomsnittsskår for åtte variabler som omhandler tilrettelegging og det å møte folk i et tenkt idealtur-område.

¹⁰ Her er 7 av utsagnene «snudd» for å få alle på samme skala: purismeskalaen, se ytterligere beskrivelse i kapittel 2.1

¹¹ $t(219)=-4.753$, $p<0.001$

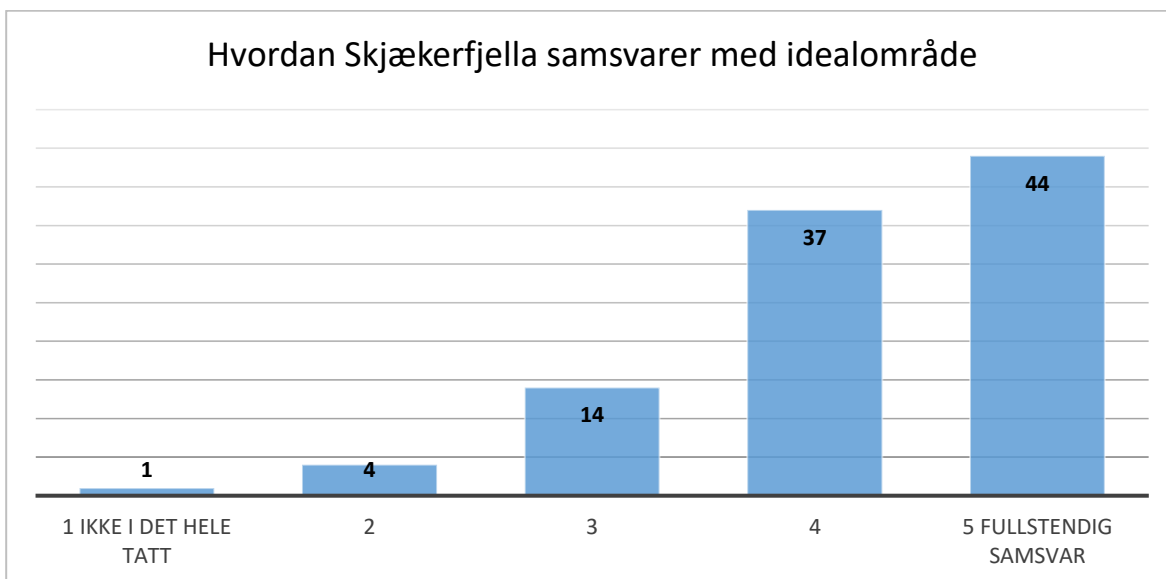
Figur 15 viser purismeklassifisering for en rekke ulike brukere/naturområder i Norge. Vi ser at Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark er plassert i midtre del av figuren (som nummer 14 av 26). Området har en gjennomsnittlig andel *lavpurister*, *mellompurister* og *høypurister* sammenlignet med andre områder det finnes tilsvarende data fra.



Figur 15 Inndeling i de ulike purismekategoriene for ulike områder/brukergrupper, oppgitt i prosent. (Kilder: Andersen mfl. 2010, Andersen & Gundersen 2016, Gundersen mfl. 2013, Gundersen mfl. 2017, Vistad mfl. 2014, Vistad mfl. 2017, Vistad mfl. 2018, Vorkinn 2016, Wold & Selvaag 2017a, b, Wold mfl. 2012, Wold mfl. 2017, Selvaag mfl. 2017 a, Selvaag mfl. 2018, a, b + egne analyser (foreløpig upubliserte analyser av Setesdal/Ryfylke, Saltfjellet, Lierne og pilegrimsvandrere gjennom Gudbrandsdalen/over Dovre).

De åtte variablene som inngår i purismeklassifiseringen omhandler altså brukernes «idealområde» og ikke Blåfjella-Skjækerfjella spesielt. Det er samtidig interessant å vite hvordan Blåfjella-Skjækerfjella samsvarer med brukernes idealområde, og det ble derfor stilt et oppfølgende spørsmål om det. **Figur 16** viser at det er ganske godt samsvar, 81 % krysset av for verdiene 4

eller 5 (der 5 står for «fullstendig samsvar»)¹². Ett prosent av de besøkende mente området ikke samsvarte i det hele tatt¹³.



Figur 16 Prosentvis fordeling som viser hvordan de besøkende mener Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark samsvarer med deres «ideelle turområde» (n=493). Svarene gjelder bare de førstegangsbesøkende som fylte inn skjema på vei ut av området (etter turen), eller de som kjente området fra før.

¹² 89 personer som var på vei inn i området når de fylte inn skjemaet og var førstegangsbesøkende svarte på spørsmålet, men disse ble utelatt fra analysen.

¹³ Det var en ganske stor andel av respondentene som ikke besvarte dette spørsmålet (23 %) og 15 % krysset av for svaralternativet «vet ikke» (n=895).

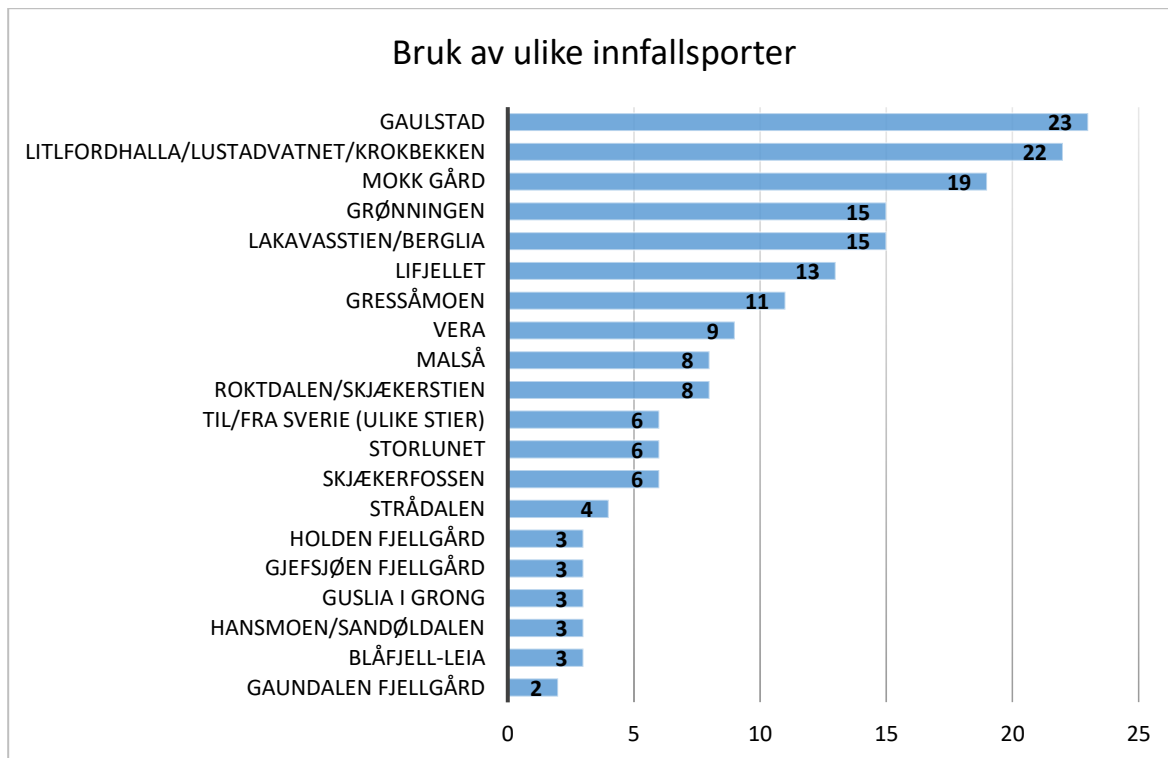
6 Bruken av området

6.1 Romlig bruk

Respondentene ble spurt om hvilke innfallsporter i Blåfjella-Skjækerfjella de hadde brukt det siste året. Av de 20 som var listet opp var Gaulstad, Litlfordhalla/Lustadvatnet/Krokbekken og Mokk gård de mest brukte innfallsportene; rundt 20 % av respondentene hadde brukt disse (n=119) (se **Figur 17**). Grønningen og Lakavasstien/Berglia var også mye brukt og 15 % av respondentene hadde brukt disse innfallsportene. Lifjellet og Gressåmoen ble også brukt relativt mye. Den øvrige bruken av innfallsporter er mer jevn og under 10 % hadde brukt hver av de andre innfallsportene som var listet opp. Den samlede prosenten i **Figur 17** (alle innfallsporter samlet utgjør 182 %) indikerer at mange av de besøkende har brukt flere av innfallsportene i 2017. Dette stemmer godt overens med at det er mange flergangsbesøkende og lokale blant brukerne av Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark.

Det bildet som tegner seg i **Figur 17** stemmer ikke helt overens med antallet kasseskjemaer samlet inn ved de ulike lokalitetene. Det ble samlet inn klart flest skjemaer ved Litlfjordhalla, som også var innfallsporten respondentene oppga som nest mest brukt. De to andre kasselokalitetene ved Skjækra landskapsvernområde ble også benyttet mest som innfallsporter til området, men hadde få innsamlede skjemaer. Dette indikerer at enten så har vi flere av brukerne ved Skjækra landskapsvernområde i etterundersøkelsen, eller så er det slik at en del av de som har brukt andre innfallsporter også har benyttet innfallsporter ved Skjækra landskapsvernområde. Det kan være slik at brukshyppigheten ved Skjækra er høyere enn i resten av verneområdet, for eksempel ved at det er flere lokale brukere der.

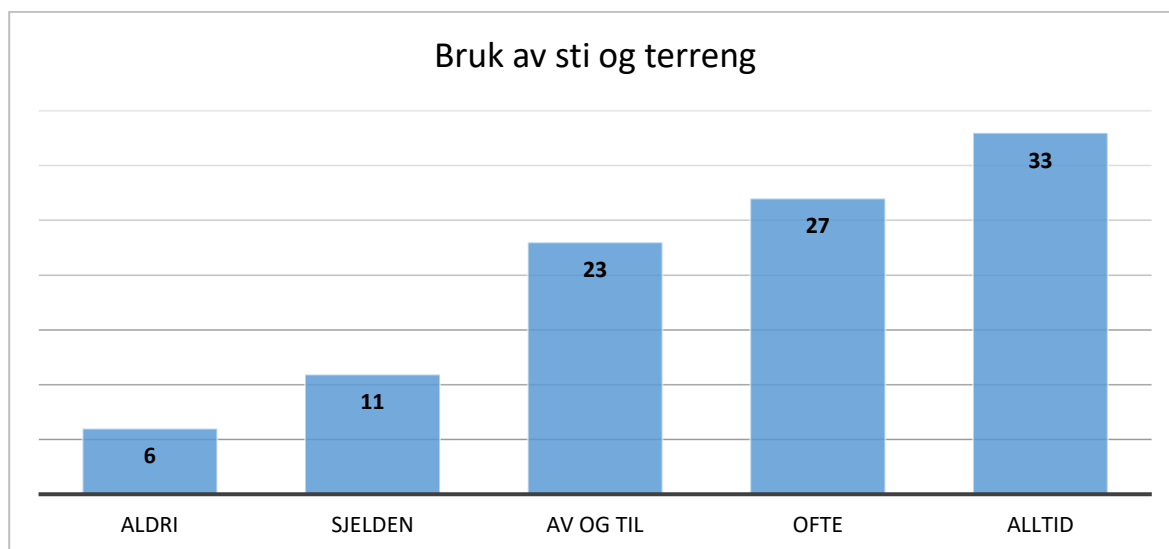
Respondentene kunne også skrive inn eventuelle andre innfallsporter de hadde benyttet siste år. Kun 8 % oppga andre innfallsporter og her var det Bringsåsen, Ottermoen, Lustadvatnet, Skrapptjønna, Storåsen, Sørsetra og parkeringsplassen ved Malså Gruver som ble nevnt.



Figur 17 Prosentfordeling som viser respondentens bruk av ulike innfallsporter i Blåfjella-Skjækerfjella det siste året (n=119). Totalprosenten er langt høyere enn 100 %, noe som indikerer at mange har brukt flere innfallsporter i 2017.

6.2 Bruk av sti og vei

I etterundersøkelsen ble respondentene spurt om hvor mye av tida de brukte tydelige/merkede stier og veier når det gikk eller syklet i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark i 2017 (se **Figur 18**). Til sammen oppga 60 % at de alltid eller ofte brukte stier/veier, mens 40 % gjorde det av og til eller sjeldnere - veldig få av disse svarte «aldri». Det er liten tvil om at stien er det viktigste «anlegget» for friluftsliv, både innenfor og utenfor verneområdene. Veldig mye av naturbruken er knyttet til stier. Det er imidlertid viktig å ha i bakhodet at selvregistreringskassene er plassert ved innfallsporter/langs stiene – respondentene som besvarer spørreskjemaet har valgt å bruke stien på turen (i hvert fall på starten av turen), det vil derfor være sannsynlig at ferdsel utenfor sti/vei kanskje har et noe større omfang enn det som fremkommer av svarfordelingen på dette spørsmålet. Spesielt når vi vet at lokale brukere ofte går mer utenfor merkede stier enn de tilreisende (f.eks. Gundersen mfl. 2017).



Figur 18 Prosentfordeling som viser bruken av tydelige/merkede stier og veier når de besøkende gikk eller syklet i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark sist år (n=119).

6.3 Sesongbruk

Over halvparten av de besøkende oppga i etterundersøkelsen at de hadde besøkt Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark flere ganger i løpet av siste år (54 %, n=119). Brukerne (uavhengig av om de hadde besøkt området en eller flere ganger siste år) ble også bedt om å oppgi bruken siste år fordelt på fire ulike sesonger (se Tabell 5). Naturlig nok hadde nesten alle vært der i løpet av sommersesongen. I overkant av 37 % hadde vært i Blåfjella-Skjækerfjella i vintersesongen. Vår- og høstsesongen var de periodene da færrest hadde vært i området, men relativt mange brukte området også da. 27 % hadde vært i området fra oktober til jul og 22 % hadde vært der fra påske til mai. Av de som brukte området til ulike årstider var gjennomsnittlig antall bruksdager i vintersesongen 7,9, våren 6,3, sommeren 5,3 og senhøsten 5,1 dager. Dette indikerer at en del av de besøkende bruker området relativt mye og gjennom ulike deler av året, noe som kan ha sammenheng med den relativt høye andelen av lokale brukere.

Tabell 5 Bruk av Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark gjennom året (n=114).

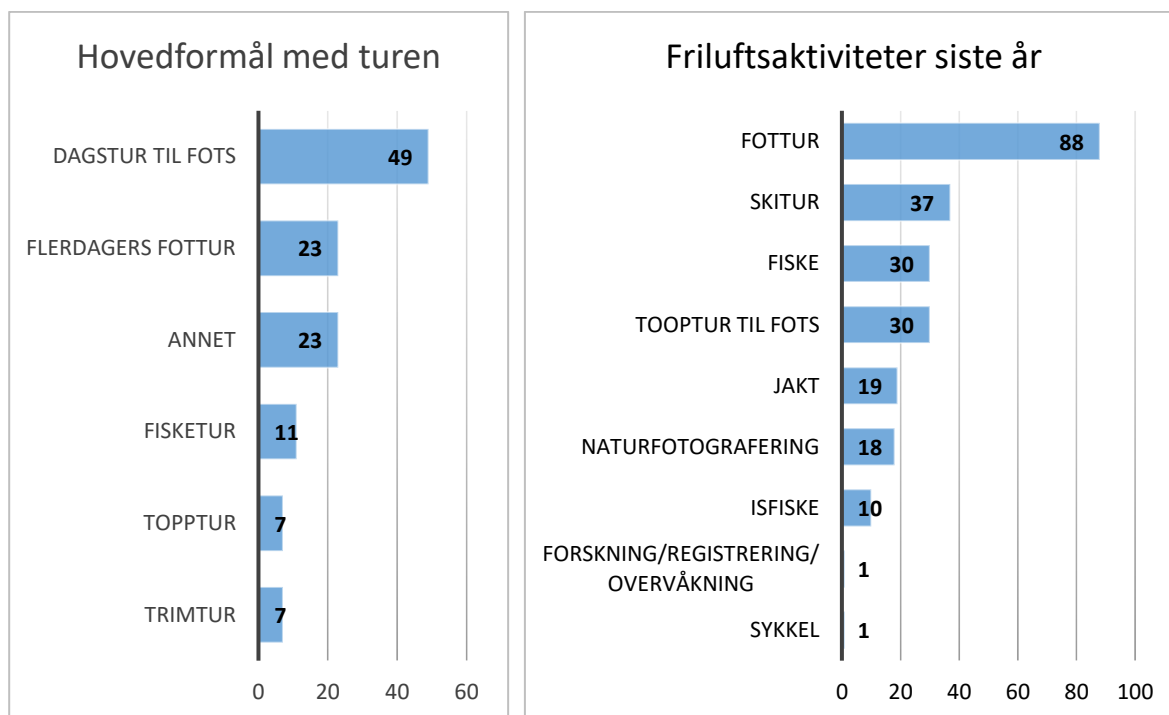
	N	%	Min	Max	Gj.snitt	Std.feil
Antall dager i vintersesongen: jul-påske?	42	37	1	49	7,9	1.31
Antall dager i vårsesongen: etter påske (t.o.m. mai)?	25	22	1	26	6,3	1.45
Antall dager i sommer/høstsesongen: juni-september?	111	97	1	40	5,3	0.65
Antall dager senhøstes: oktober-jul?	31	27	1	30	5,1	1.10

6.4 Type bruk

6.4.1 Formålet med turen og bruken gjennom året

Respondentene ble bedt om å oppgi hovedformålet med turen de var på da de fylte inn kasseskjemaet (se **Figur 19**). Seks ulike formål var listet opp, i tillegg til «*annet*». 72 % skulle på fottur: 49% oppga dagstur og 23 % oppga flerdagerstur. Deretter fulgte fisketur med 11 %, topptur med 7 % og trimtur med 7 %. *Annet*-kategorien var det 23 % som krysset av for og de fleste nevnte ulike former for hyttetur, bærplukking og tilsyn med sau eller rypetaksering. Det var mulig å krysse av for flere svaralternativ og den sammenlagt prosentfordelingen er dermed over 100 %.

I etterundersøkelsen ble respondentene bedt om å oppgi hvilke aktiviteter de hadde drevet med i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark i løpet av det siste året. Prosentfordelingen for ulike aktiviteter vises også i **Figur 19**. For det meste ser de besøkende i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark ut til å utøve «tradisjonelle» aktiviteter som fottur og høstingsaktiviteter. Fottur var den aktiviteten flest oppga; 88 % hadde gjort dette. En del hadde vært på skitur, fisketur eller topptur til fots (henholdsvis 37 %, 30 %, 30 %). På skitur hadde 80 % brukt fjellski/turski, 48 % hadde brukt langrennsski og kun to person hadde brukt toppturutstyr (n=44)¹⁴. Når det gjelder andre høstingsaktiviteter hadde 19 % jaktet. Av de som hadde jaktet hadde alle utenom en person jaktet storvilt (n=22). Ett prosent hadde syklet. Dette utgjorde en person som hadde syklet på sti/utenom vei og med stisykkel/fatbike. 22 % hadde drevet med andre aktiviteter siste år og av disse var det sopp- og bærplukking som ble hyppigst nevnt.



Figur 19 Deltakelse i ulike aktiviteter Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark på turen da de fulgte ut kasseskjema (til venstre, n=895) og for siste år (til høyre, n=119). Oppgitt i prosent av respondentene. Det var mulig å krysse av for flere svaralternativ så den totale prosenten overstiger 100.

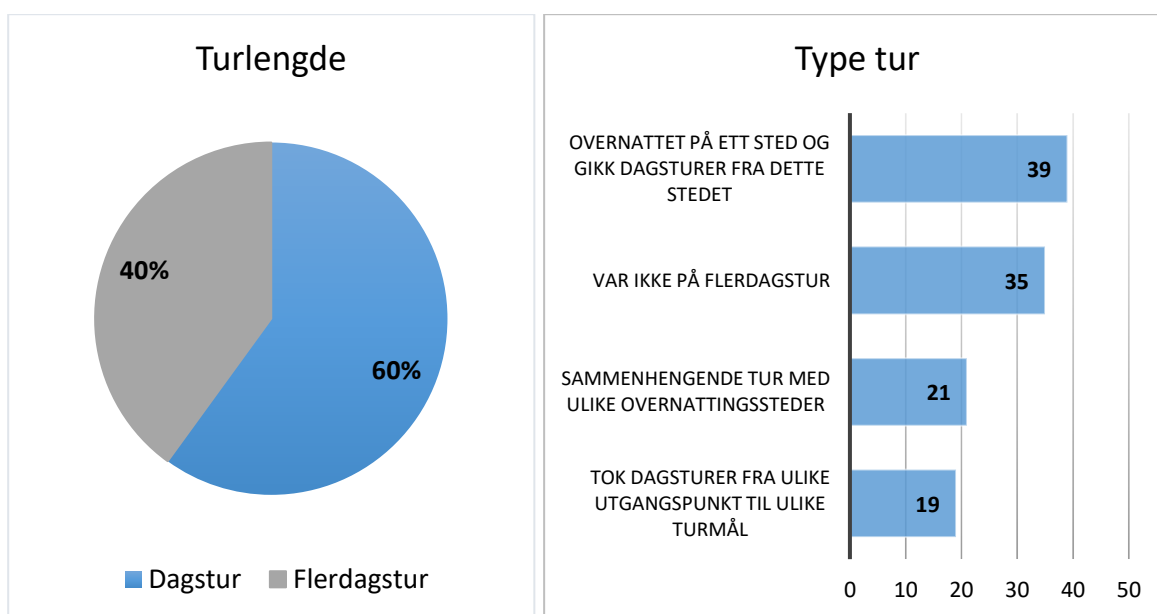
¹⁴ Det var mulig å krysse av for flere typer ski, slik at den samlede prosenten overstiger 100.

6.4.2 Tid i nasjonalparken og overnatting

Figur 20 viser at tre femtedeler av de besøkende var på dagstur da de fylte inn kasseskjemaet. Dette stemmer overens med prosentfordelingen på aktivitetsutøvelse vist til venstre i figuren over – som dels også kartla turlengde. Prosentfordelingene i **Figur 20** er noe høyere enn for de to aktivitetene dagstur til fots og flerdagerstur til fots i **Figur 19**, noe som betyr at de respondene som har oppgitt fiske, trimtur, topptur eller annet fordeler seg på både dagstur og flerdagerstur. I forhold til prosentfordelingene ser det ut til at noen flere av disse har vært på flerdagerstur. Dagsturene varierte i lengde fra 0,5 til 24 timer, og en gjennomsnittlig tur var på i underkant av 5 timer ($SE=0.1306$). Flerdagersturene varte fra 2 dager og opp til 75 dager, men var i gjennomsnitt 3,9 dager ($SE=0.241$).

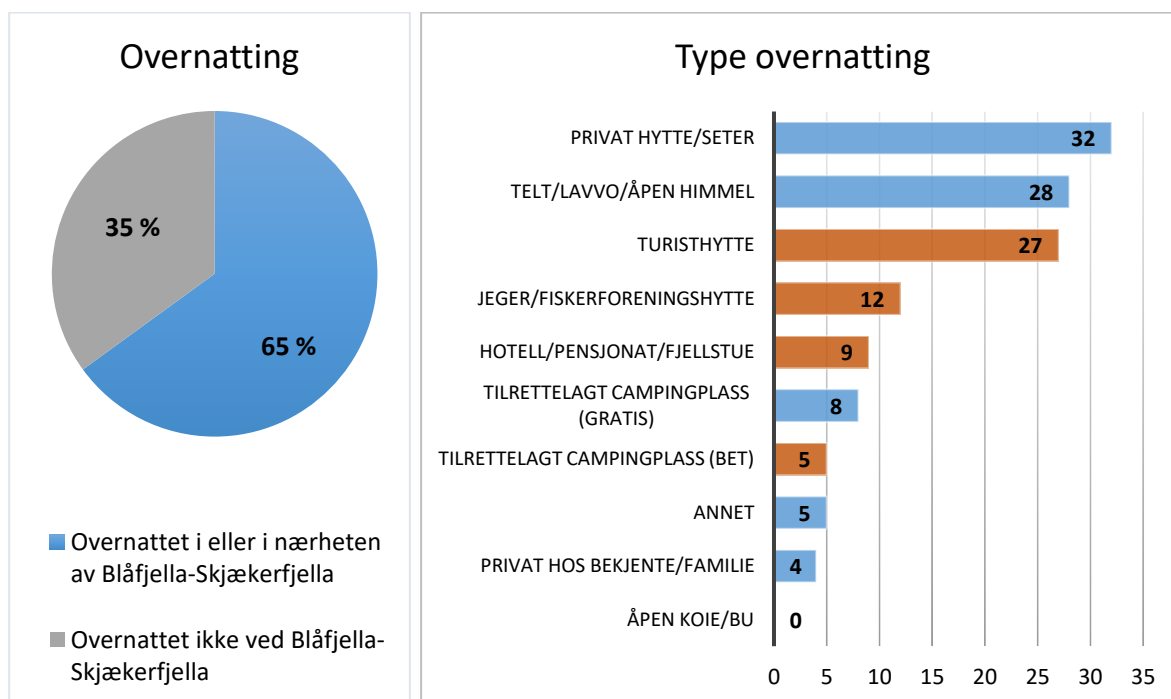
Dersom vi ser på andelen dagsbesøkende i andre verneområder ser vi at den varierer veldig fra område til område. I Gutulia, Langsua, Sølen, Breheimen og Fulufjellet var andelen dagsbesøkende 74 % eller mer (Vorkinn 2016, Vistad mfl. 2017, Wold & Selvaag 2017 a, b). I Reinheimen, Jotunheimen, Rondane, Rago og Junkerdal var andelen på dagstur mindre (mellom 47 % og 63 %, Vorkinn 2016, Selvaag & Wold 2018 a, b).

Brukerne ble også bedt om å oppgi hva slags turer de hadde vært på i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark i løpet av siste år. 35 % hadde bare vært på dagstur(er) (se høyre diagram, **Figur 20**), mens 65 % hadde vært på en eller flere flerdagersturer. Dette er noe høyere enn andelen vi fikk da vi spurte brukerne da de var på tur (kasseundersøkelsen, se venstre diagram, **Figur 20**). Dette kan skyldes at spesielt kategorien «overnattet ett sted og gikk dagsturer fra dette stedet» også kan tolkes som dagsturer og/eller at det kan være en skjevhet med tanke på dagsbesøkende og flerdagersbesøkende fra kasse- til etterundersøkelsen (kasseundersøkelsen, se venstre diagram, **Figur 20**). Etterundersøkelsen viser at av de som var på flerdagersturer i Blåfjella-Skjækerfjella i 2017, overnattet 39 % på ett sted og gikk dagsturer fra dette stedet, 21 % gikk en sammenhengende tur med ulike overnattingssteder, mens 19 % gikk dagsturer fra ulike utgangspunkt til ulike turmål. De turmålene som ble hyppigst nevnt var Norges midtpunkt, Skjækerhatten og Skjækervatnet (se vedlegg 3 for fullstendig liste).



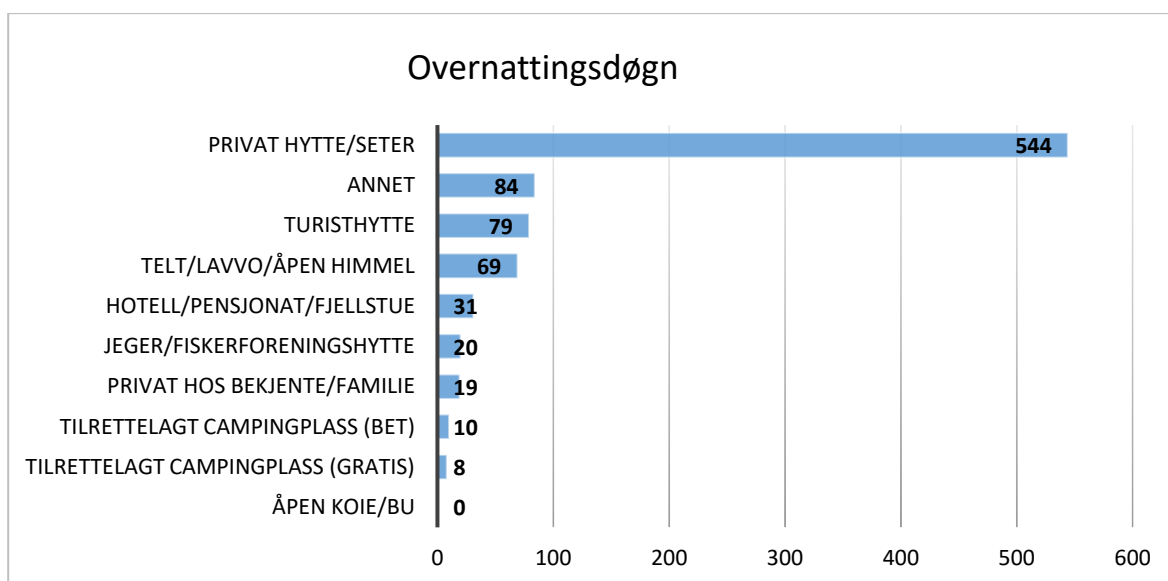
Figur 20 Turlengde på den aktuelle turen da de besøkende fylte inn kasseskjema til venstre ($n=825$) og prosentfordeling som viser hva slags type flerdagersturer brukerne i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark hadde vært på siste år ($n=119$) til høyre.

I alt 65 % hadde overnattet i eller i nærheten av Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark i forbindelse med besøket siste år (**Figur 21**). Dette betyr at besøkene i Blåfjella-Skjækerfjella trolig generer en del overnattingsdøgn av både lokale og tilreisende. Samtidig var altså 60 % på dagstur i parken. Det indikerer videre at en del av overnattingene foregår utenfor selve nasjonalparken (spørsmålet lød «...i eller i nærheten av Blåfjella-Skjækerfjella»). Det blir selvsagt en subjektiv tolkning av hvor nær selve parken «i nærheten av...» betyr i denne sammenheng. Det var flest som overnattet på private hytter eller setre, i telt/lavvo/under åpen himmel eller på turisthytte. Få hadde overnattet *privat hos bekjente eller familie* eller på *tilrettelagt campingplass*, dette gjaldt både for plassene hvor man måtte betale og de som var gratis. Ingen hadde benyttet seg av *åpen koie/bu* som overnattingsform, noe som stemmer godt med at det kun finns et par åpne gjeterbuer i området som ikke er allment kjent.



Figur 21 Prosentandeler som har overnattet i eller i nærheten av Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark i forbindelse med besøket i løpet av siste år til venstre ($n=119$). Prosentfordeling som viser hvor mange av respondentene som har overnattet på ulike måter i løpet av siste år til høyre ($n=78$). Det var mulig å krysse av flere overnattingsformer slik at prosenttallene totalt overstiger 100. De alternativene med oransje farge må man betale for å overnatte, mens de blå er gratis overnattingsformer. «Annet»-kategorien kan være både betalte og gratis overnattingsformer.

Hvis vi ser nærmere på antall overnattingsdøgn, og ikke bare på prosentandeler av respondentene som benyttet overnattingsalternativene, blir bilde noe mer nyansert (se **Figur 22**). Overnattingsformen *privat hytte* hadde veldig mange overnattingsdøgn, 544 døgn, også i forhold til at en relativt høy andel hadde benyttet seg av denne overnattingsformen. Få krysset av for «annet», men dette alternativet hadde et høyere antall overnattingsdøgn. Det var ulike hytter som ble benyttet som overnattingsform i alternativet «annet». De andre overnattingsformene genererte relativt få overnattingsdøgn.



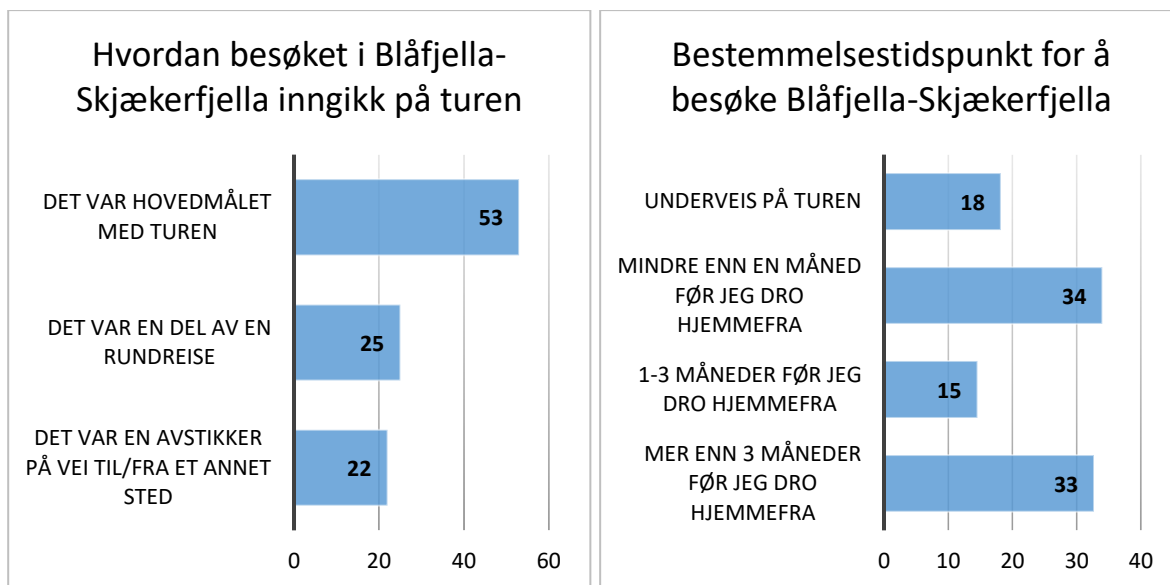
Figur 22 Antall overnattingsdøgn til sammen for respondentene som hadde overnattet i de ulike overnattingsformene.

6.5 Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark som besøksmål

De som bare hadde besøkt Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark én gang siste år (51 % av respondentene) fikk spørsmål i etterundersøkelsen om hvordan besøket i nasjonalparken inngikk i den turen de var på (se **Figur 23**). I alt 53 % oppga at Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark var hovedformålet med den turen de var på, mens 25 % oppga at Blåfjella-Skjækerfjella var en del av en rundreise.

Blåfjella-Skjækerfjella ser også i ganske stor grad ut til å være en avstikker som gjøres på vei til et annet sted, 22 % oppga dette som bakgrunn for sitt besøk. I Rago, Junkerdal og Breheimen ser en lignende fordeling som i Blåfjella-Skjækerfjella, for hvordan besøket i verneområdene inngikk i turen (Selvaag & Wold 2018a, b, Vistad mfl. 2017). I Skarvan-Roltdalen, Trollheimen og Sølen derimot, ser besøksmønsteret annerledes ut: her hadde mellom 71-82 % områdene som hovedformål, og andelen som var på rundreise og som tok en avstikker var betydelige lavere enn i Blåfjella-Skjækerfjella (Selvaag mfl. 2017 a, Wold & Selvaag 2017a; Wold mfl. 2017).

De som oppga at de kun hadde besøkt Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark en gang siste år ble også spurt om når de bestemte seg for å besøke området (se **Figur 23**). De aller fleste bestemte seg før avreise hjemmefra, bare 18 % bestemte seg underveis på turen. I overkant av en tredjedel hadde bestemt seg lang tid i forveien, dvs. mer enn 3 måneder før avreise.



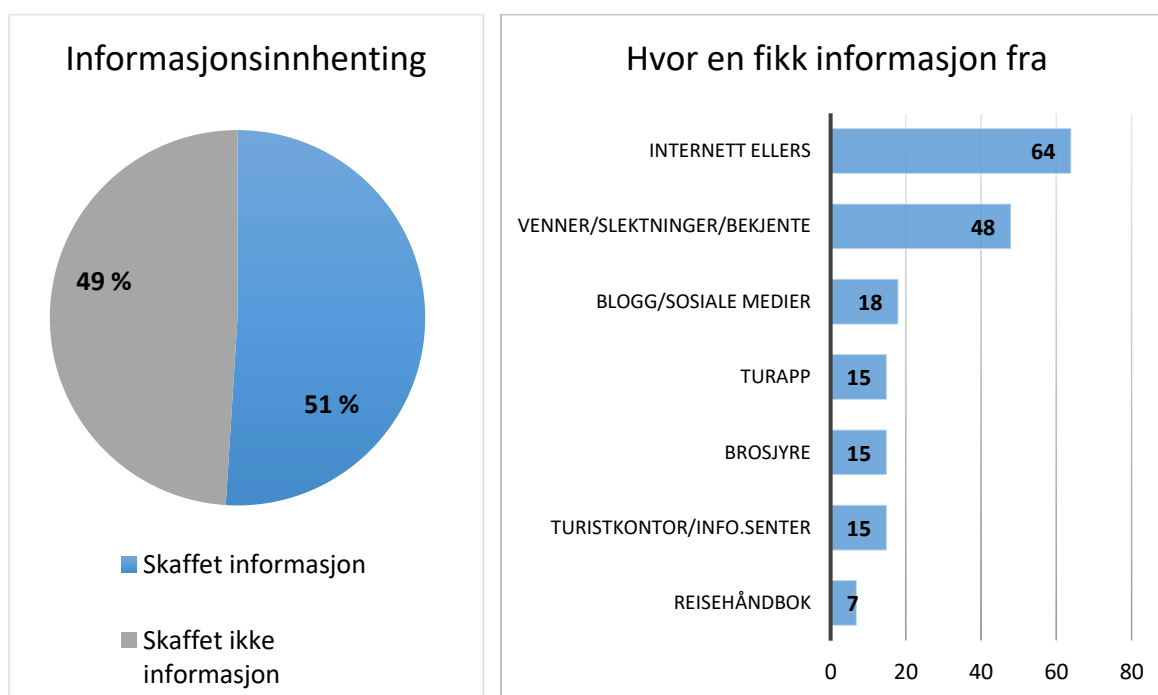
Figur 23 Prosentfordelinger for hvilken betydning Blåfjella-Skjækerfjella hadde som besøksmål på reisen respondentene var på ($n=55$) til venstre og beslutningstidspunkt for å besøke Blåfjella-Skjækerfjella ($n=55$) til høyre. Spørsmålene ble gitt til de som oppga at de kun hadde besøkt Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark en gang siste år.

7 Innhenting av informasjon og bruk av sosiale media

7.1 Innhenting av informasjon og foretrukket informasjon

I etterundersøkelsen oppga i overkant av halvparten at de hadde innhentet informasjon om Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark før besøket/besøkene (se **Figur 24**). Det er naturlig å tenke at førstegangsbesøkende i større grad enn erfarne gjester søker informasjon i forkant av besøket. I etterundersøkelsen var andelen førstegangsbesøkende 30 %, noe som kan være med på å forklare at en så lav andel innhenter informasjon. Ser vi på informasjonsinnhenting og tidligere besøk i sammenheng ser vi, ikke overraskende, at en høyere andel (56 %, n=36) av førstegangsbesøkende innhentet informasjon. Men samtidig også at en nesten like stor andel av de som har besøkt området tidligere innhentet informasjon før besøket (49 %, n=83). Internett var den klart vanligste informasjonskilden (se **Figur 24**) og Google maps og UT.no var de internettsidene som ble nevnt flest ganger (se vedlegg 4 for fullstendig liste). De andre mest brukte informasjonskilden var *venner/slektninger/bekjente* – 48 % hadde fått informasjon på denne måten. Kun 15 % krysset av for alternativet «*på annen måte*» og her var det egne erfaringer med området som ble nevnt og ulike bøker og kart.

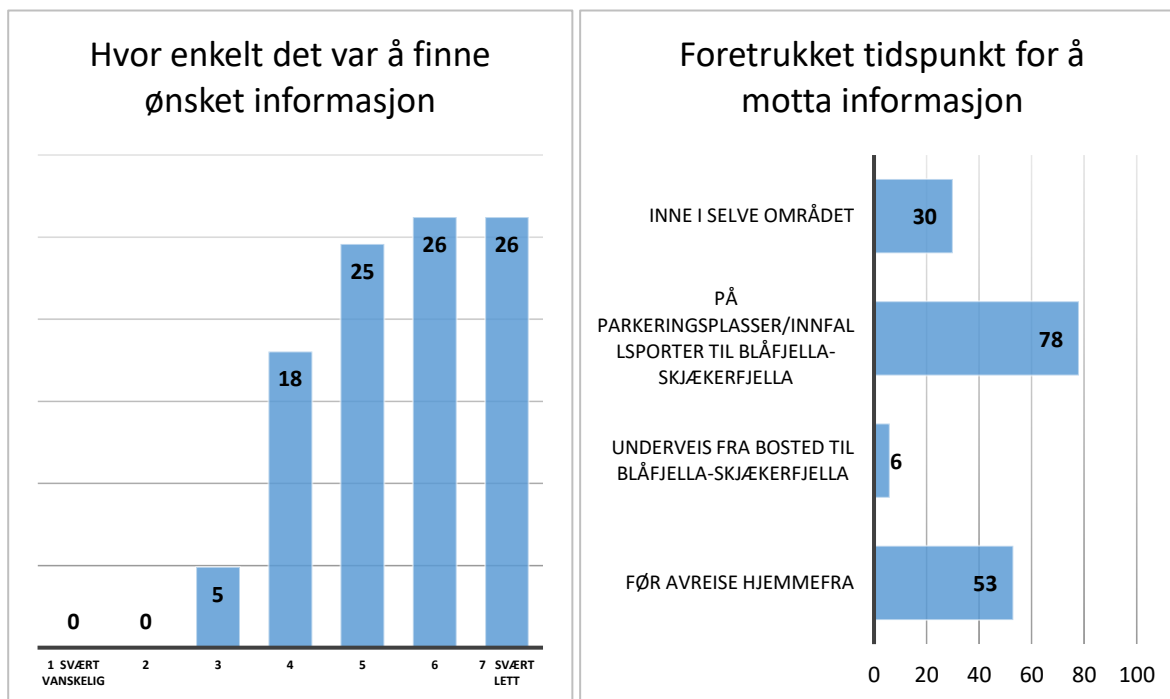
I masteroppgaven til Nielsen (2009) var det flest som hadde fått informasjon om Blåfjella-Skjækerfjella fordi de kjente området fra tidligere (75 %). Dette kan henge samme med den lave andelen av førstegangsbesøkende (15 %) som var i den undersøkelsen (Nielsen 2009). Videre hadde 40 % fått informasjon om parken gjennom slektninger, venner eller bekjente. Internett hadde ikke en egen kategori i undersøkelsen, men det ble spurt spesielt om internettsidene *nasjonalparken.no* og *dirnat.no/blafjella* og 11 % hadde fått informasjon om parken fra disse to sidene (Nielsen 2009).



Figur 24 Prosentfordelinger som viser hvor mange som skaffet seg informasjon før besøket/besøkene til Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark før man kom til området i 2017 (n=119) og hvor en fant denne informasjonen til høyre (n=61).

De besøkende opplevde det som relativt lett å finne den informasjonen de ønsket (**Figur 25**). I alt 77 % syns det var over middels enkelt å finne ønsket informasjon (svaralternativ 5-7). De som oppga at det var vanskelig å finne ønsket informasjon (svaralternativene 1-4, se **Figur 25**) fikk spørsmålet om hva de syns det var vanskelig å finne informasjon om. Vedlegg 4 gir oversikt over svarene på dette spørsmålet.

Dersom de besøkende skulle motta mer informasjon fra forvaltningsmyndigheten er de foretrukne tidspunktene helt klart enten på parkeringsplasser/innfallsportene til området eller før avreise hjemmefra (**Figur 25**), noe som er i tråd med funn fra andre verneområder (Selvaag mfl. 2017a, b, Selvaag & Wold 2018 a, b, Vistad mfl. 2017, Vorkinn 2016, Wold & Selvaag 2017a, b, Wold mfl. 2017).

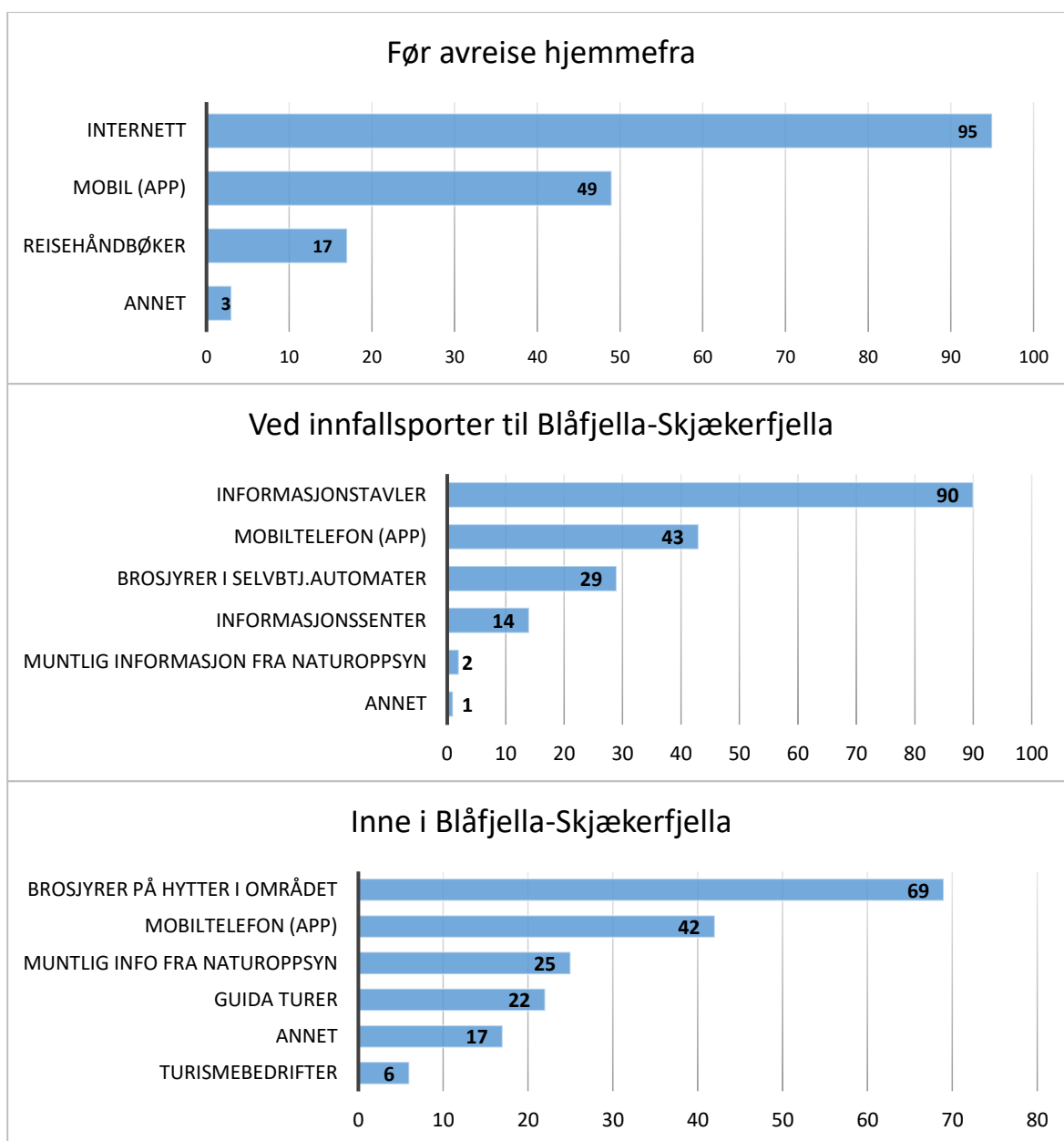


Figur 25 Prosentfordeling som viser hvor vanskelig/enkelt det var å finne den informasjonen en ønsket om Blåfjella-Skjækerfjella ($n=61$, gjennomsnitt: 5.5 SE: 0.154) til venstre. Prosentfordeling for når brukerne foretrekker å motta informasjon dersom forvaltningsmyndigheten skulle gi mer informasjon om området ($n=119$, det var mulig å krysse av flere alternativ) til høyre.

7.2 Foretrukket måte å innhente informasjon

Respondentene foretrakk å få informasjon om Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark før avreise hjemmefra og på parkeringsplasser/innfallsportene til området. Dersom vi ser litt nærmere på hvilke kanaler brukerne foretrekker å få informasjon, ser vi noen forskjeller (se **Figur 26**).

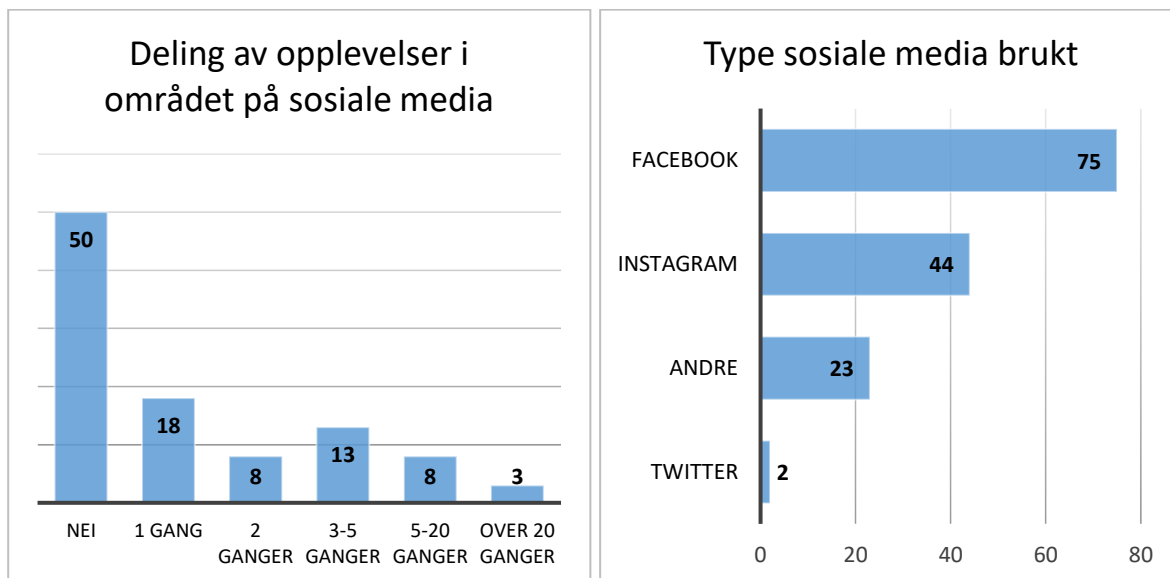
Før avreise hjemmefra er internett helt klart mest foretrukket – 95 % krysset av på dette alternativet, etterfulgt av mobil (App) med 49 %. Når en er ved innfallsportene derimot, foretrekker 90 % informasjonstavler, men en del (43 %) foretrekker mobil (App) også her. En lavere andel ønsket å få informasjon inne i selve området og her var det brosjyrer på turisthyttene som var mest foretrukket (69 %). Mobil (App) ble også her oppgitt av 42 % og vi ser altså at det er en relativt foretrukket informasjonskanal/kilde uavhengig av når informasjonen innhentes. Annet-kategorien under «inne i Blåfjella-Skjækerfjella» på 17 % utgjorde for det meste flere informasjonsskilt inne i selve området.



Figur 26 viser prosentvis hva slags måte som er foretrukket for å innhente informasjon for ulike tidspunkt. Øverst før avreise hjemmefra (n=63), ved innfallsporter til området (n=93) og nederst inne i selve området (n=36). Det var mulig å krysse av flere alternativ.

7.3 Bruk av sosiale media

Brukerne i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark er relativt aktive på sosiale media når de er i området, og halvparten oppga at de delte opplevelsene sine via sosiale media (se **Figur 27**). De fleste delte en eller to ganger (52 %, n=60). Facebook var den klart vanlige måten å dele opplevelser på, Instagram ble også benyttet en god del. I kategorien «andre» var det flest som brukte Snapchat for å dele sine opplevelser i Blåfjella-Skjækerfjella.

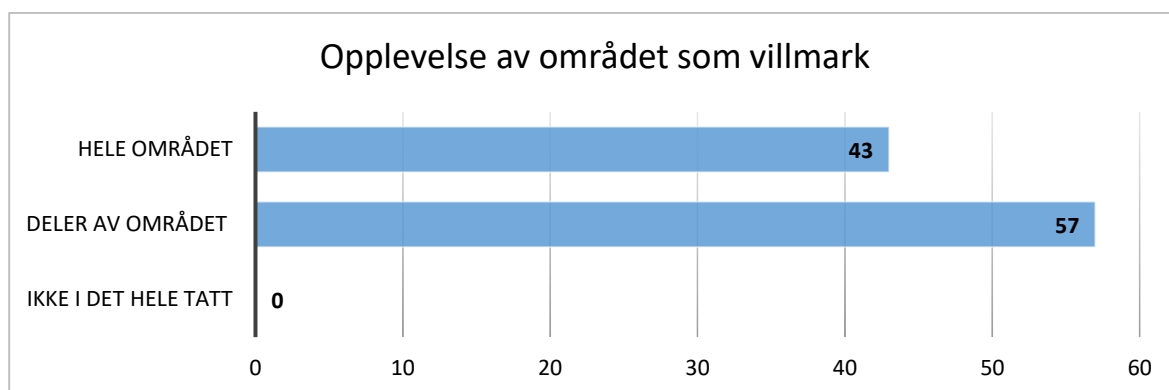


Figur 27 Prosentfordeling som viser hvorvidt brukerne delte sine opplevelser i Blåfjella-Skjækerfjella via sosiale medier (n=119) til venstre, og hvilke medier de hadde brukt (n=60) til høyre.

8 Opplevelse av dagens tilstand i Blåfjella-Skjækerfjella

8.1 Blåfjella-Skjækerfjella som villmarksområde

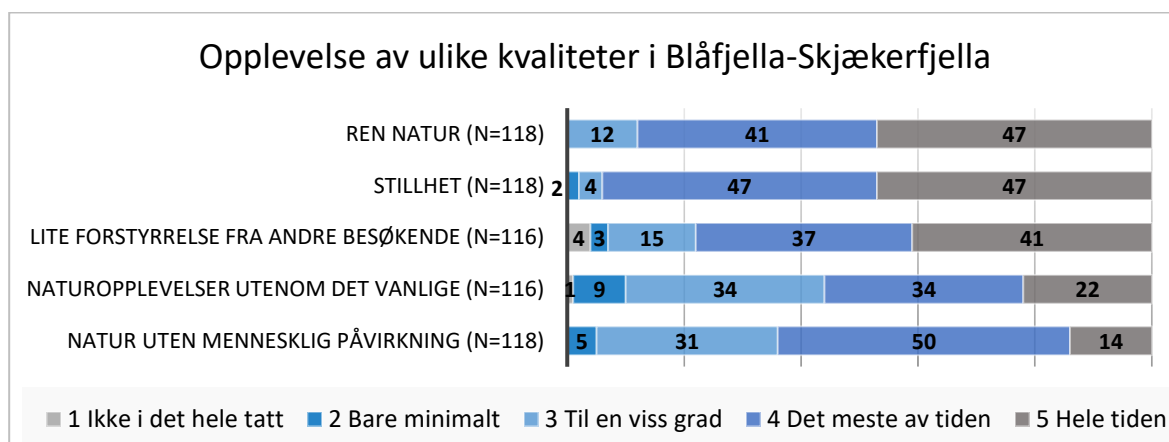
Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark blir i ganske stor grad oppfattet som et villmarksområde. 43 % opplever hele området som villmark, mens 57 % opplever deler av området som villmark og ingen svarte «nei, ikke i det hele tatt» (n=117, **Figur 28**).



Figur 28 Prosentfordeling av brukernes opplevelse av Blåfjella-Skjækerfjella som villmark (n=117).

De respondentene som ikke opplevde hele området som villmark ble spurt om hvilke områder de ikke mente var villmark. I overkant av 30 % svarte på dette spørsmålet og spesielt lokaliteter nær ulike hytter/fjellgårder, turattraksjoner som *Norges midtpunkt* og innfallsporter ble nevnt, vedlegg 5 gir en fullstendig liste over svarene.

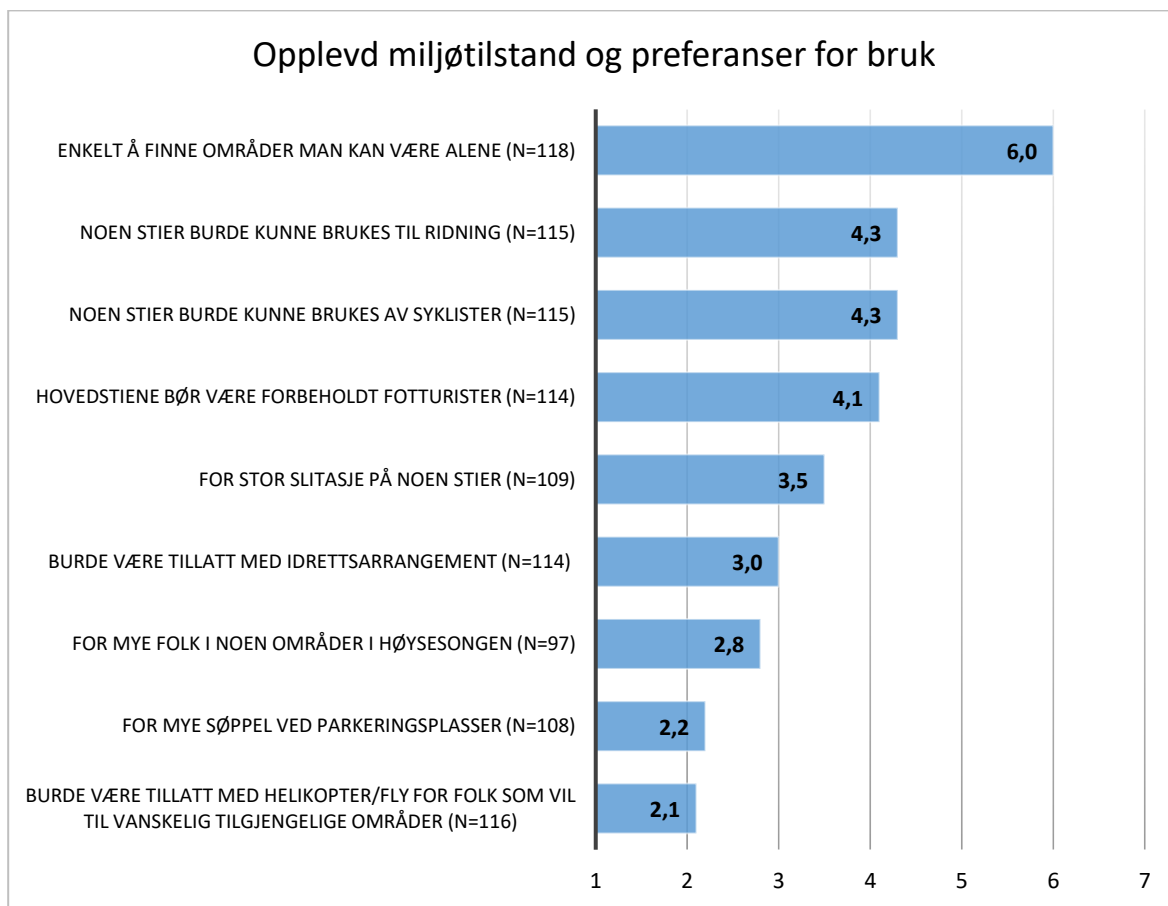
Respondentene ble også spurt om i hvilken grad de opplevde ulike forhold som stillhet, forstyrrelser osv. under sine besøk til Blåfjella-Skjækerfjella i 2017 (se **Figur 29**), svaralternativene ble presentert på en femdelt skala fra «ikke i det hele tatt» til «hele tiden». Rundt 90 % av de besøkende opplevde *ren natur* og *stillhet* hele eller det meste av den tiden de var i Blåfjella-Skjækerfjella. Det var noe færre som opplevde *lite forstyrrelser fra andre besøkende*, men nesten 80 % opplevde også dette hele eller det meste av tiden. Når det gjelder naturopplevelser utenom det vanlige og *opplevelse av natur uten menneskelig påvirkning* var respondentene mer delte i sine svar, og noe flere opplevde bare til en viss grad dette.



Figur 29 Prosentfordeling som viser hvordan de besøkende opplevde ulike kvaliteter av villmark på sine besøk til Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark i 2017. Antall respondenter var 119, men variablene har lavere utvalgsstørrelse fordi noen krysset av for «ikke relevant».

I etterundersøkelsen ble det også spurt om respondentene møtte andre besøkende de reagerte negativt på, kun 2 % svarte ja på dette spørsmålet (n=119). På et åpent spørsmål om hva de da reagerte negativt på så var det ulovlig fiske, scooterkjøring, slitasje og søppel i populære områder som ble nevnt.

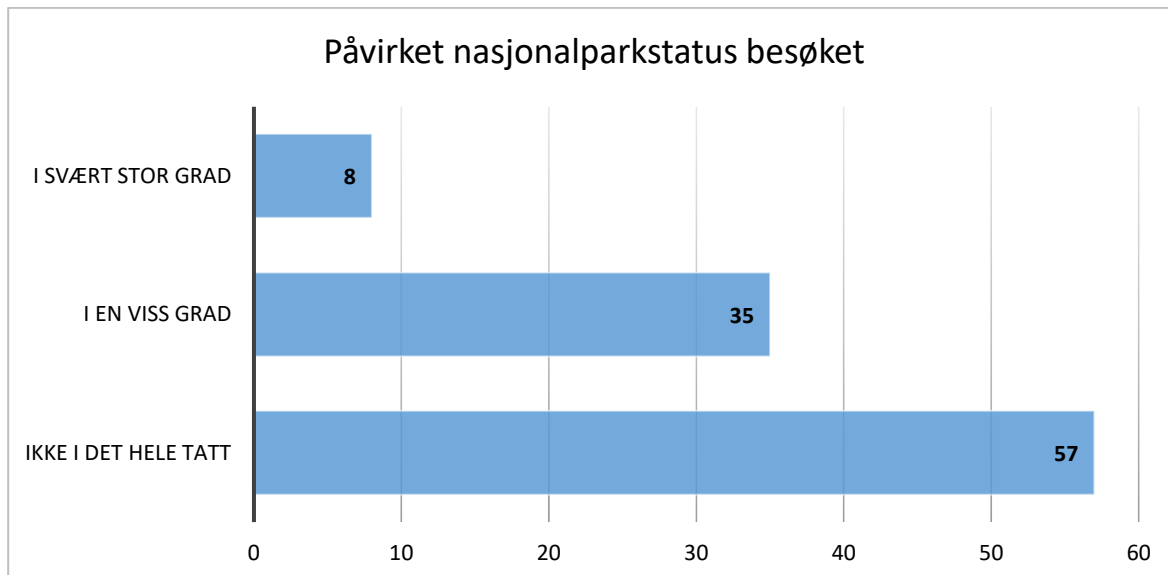
Respondentene ble også spurt om hvor enig/uenige de var et antall påstander som omhandler bruk og miljøtilstand i Blåfjella-Skjækerfjella (se **Figur 30**). Svarene skulle angis som en tallverdi fra 1 «helt uenig» til 7 «helt enig» og figuren oppgir gjennomsnittskårene for alle brukerne samlet. Når det gjelder påstander om ulike bruksformer i området (ridning, sykling, fotturisme), ligger gjennomsnittskårene generelt litt i overkant av middelveien – noe som kan tolkes som en toleranse for ulik bruk langs noen stier. De besøkende var derimot uenige i at *det burde være tillatt å bruke helikopter/fly for folk som vil til vanskelig tilgjengelige fjelltopper/områder* eller at *det burde være tillatt med idrettsarrangementer i nasjonalparken*, her var gjennomsnittskårene lave og henholdsvis 61 % og 33 % var helt uenig at dette burde være tillatt. Når det kommer til miljøtilstand i nasjonalparken var brukerne relativt uenige i at *det er for mye folk i enkelte områder i høysesongen* og de fleste besøkende er generelt sett veldig enige i *at det er enkelt å finne områder hvor de kan være for seg selv*. At det er *for stor slitasje på noen stier i området*, fikk en gjennomsnittskår under middelveien. En del besøkende mener likevel at det er for stor slitasje på noen stier i området; 24 % svarte med en verdi over middelveien, mens brukerne i gjennomsnitt er uenige i at det er for mye søppel ved noen parkeringsplasser.



Figur 30 Gjennomsnittskår for hvordan brukere stiller seg til ulike påstander som omhandler bruk og miljøtilstand i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark på en skala fra 1 «helt uenig» til 7 «helt enig». Antall respondenter var 119, men variablene har lavere utvalgsstørrelse fordi noen krysset av for «vet ikke».

8.2 Blåfjella-Skjækerfjella som nasjonalpark

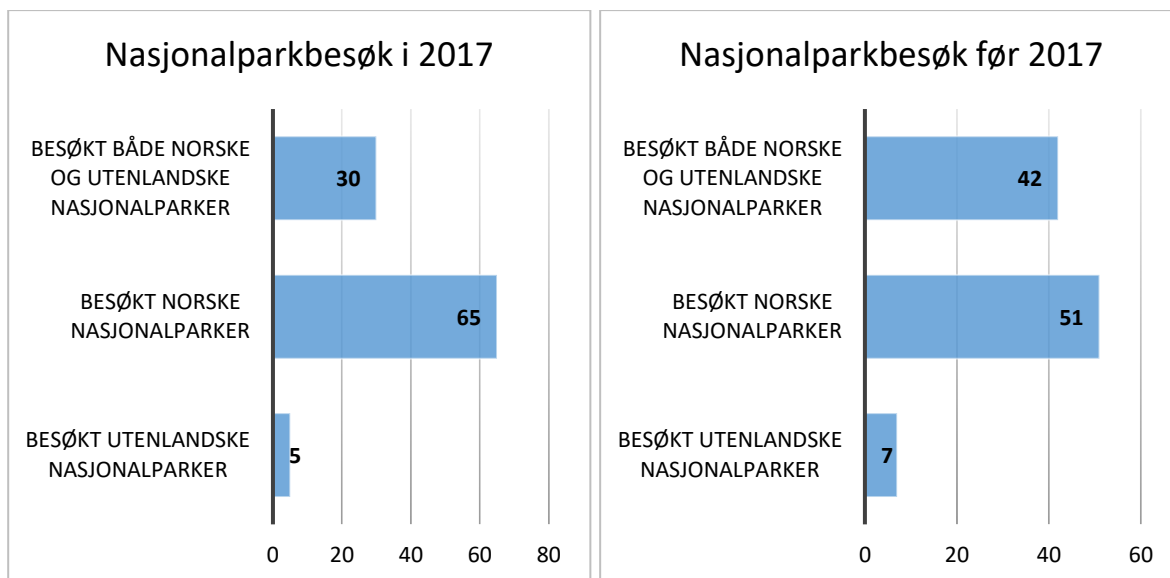
Nesten 90 % av de besøkende visste at Blåfjella-Skjækerfjella var vernet som nasjonalpark før de besøkte området (87 %, n=119). De som visste at Blåfjella-Skjækerfjella er vernet ble videre spurt om det at området er nasjonalpark påvirket valget om å komme dit. For i overkant av halvparten (57 %, n=103) hadde ikke vernestatus noe innvirkning på valget om å besøke. For 35 % påvirket nasjonalparkstatusen i en viss grad valget om å besøke Blåfjella-Skjækerfjella og 8 % oppga at nasjonalparkstatusen i svært stor grad påvirket det (se **Figur 31**).



Figur 31 Hvor stor påvirkning nasjonalparkstatusen hadde på valget om å besøke Blåfjella-Skjækerfjella for de som viste om vernestatusen oppgitt i prosent (tre svarkategorier fra «ikke i det hele tatt» til «i svært stor grad», n=103).

I etterundersøkelsen ble det spurt om respondentene hadde besøkt andre nasjonalparker i Norge eller i utlandet i 2017. I alt 56 % hadde besøkt andre nasjonalparker (n=119). Av disse hadde 65 % kun besøkt andre nasjonalparker i Norge og 5 % hadde bare besøkt nasjonalparker i utlandet. 30 % hadde besøkt både norske og utenlandske nasjonalparker i 2017 (se venstre diagram, **Figur 32**). Se vedlegg 6 for liste over hvilke andre nasjonalparker i Norge respondentene besøkte i 2017.

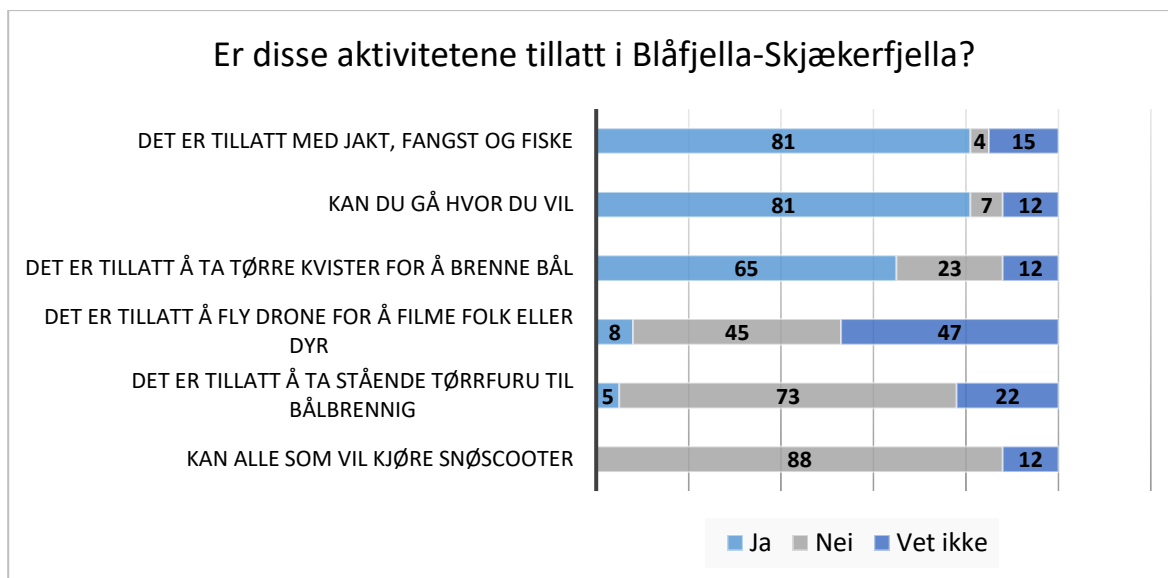
Det ble også spurt om respondentene hadde besøkt andre nasjonalparker i Norge eller i utlandet før 2017, 85 % hadde det. Femten prosent hadde ikke vært i en nasjonalpark før de besøkte Blåfjella-Skjækerfjella sommeren 2017 (n=119). Av de som hadde besøkt nasjonalparker tidligere hadde 42 % besøkt nasjonalparker i Norge og utlandet, 7 % hadde kun besøkt nasjonalparker i utlandet og 51 % kun besøkt nasjonalparker i Norge i tidligere år (n=101, se høyre diagram, **Figur 32**).



Figur 32 Prosentfordeling som viser besøk i nasjonalparker i 2017 til venstre (n=66) og besøk i nasjonalparker før 2017 til høyre (n=101).

I undersøkelsen ble det listet opp fire spørsmål knyttet til hva som er tillatt/ikke-tillatt: om ferdsel, bålbrekking, jakt/fangst/fiske og snøskuterkjøring. For Blåfjella-Skjækerfjella ønsket forvaltningen også at det ble spurt om bruk av drone og å ta stående tørrfuru til bålbrekking (se **Figur 33**). Svaralternativene var ja (=tillatt), nei (=ikke tillatt), i tillegg til «vet ikke». Andelen som svarte *vet ikke* på disse spørsmålene varierte fra 12 til 47 %. Samtidig er dette også spørsmål det er lett å gjette på og påstanden om jakt/fangst/fiske kan misforstås ved at jakt kun er tillatt i visse perioder og at det kreves løsning av jakt/fiskekort. «Tillatt å ta tørre kvister» kan også tolkes ulikt fordi det er lov til å bruke nedfalt virke og kvister, men ikke stående ved. Spørsmålet «er det tillatt å ta stående tørrfuru (gadd) til bålbrekking?» er mer presist og 73 % svarte at det ikke er tillatt, men også en relativt stor andel svarte «vet ikke». Når det gjelder motorisert ferdsel med snøskuter ser de fleste ut til å vite at dette ikke er tillatt (ingen svarte ja på at alle som vil kan kjøre snøskuter i nasjonalparken). Respondentene var mest usikre på om det var tillatt å fly drone i nasjonalparken. Nesten halvparten svarte «vet ikke» på dette spørsmålet (47 %, n=119).

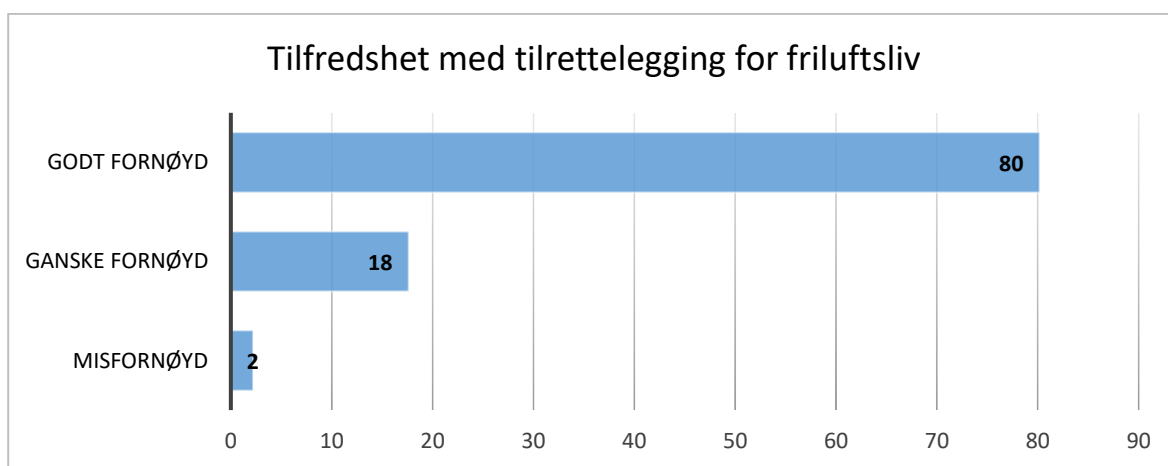
Det var flere utenlandske enn norske respondenter som svarte at å gå hvor man vil og jakt/fangst/fiske ikke var tillatt. Kun 5 % av nordmennene (n=99) svarte at det ikke er tillatt å gå hvor man vil, mens prosentandelen for utlendinger var 15 % (n=20). Likeledes svarte 3 % av nordmennene at jakt, fangst og fiske ikke var tillatt, mens 10 % av utlendingene mente det samme. Det var derimot flere norske enn utenlandske respondenter som svarte at å ta stående tørrfuru eller tørre kvister til å brenne bål, kjøre snøskuter og fly drone ikke var tillatt i nasjonalparken. Hele 75 % av nordmennene (n=99) svarte at det ikke er tillatt å ta stående tørrfuru, mens prosentandelen for utlendinger var 65 % (n=20). Likeledes svarte 24 % av nordmennene at å ta tørre kvister for å brenne bål (i perioden for bålbrekking) ikke var tillatt, mens 15 % av utlendingene mente det samme. At det ikke er tillatt å kjøre snøskuter var det 93 % av nordmennene som svarte nei på og 65 % av utlendingene. 46 % av nordmennene og 35 % av utlendingene mente at det ikke er tillatt å fly drone i nasjonalparken.



Figur 33 Prosentfordeling som viser om brukerne mener ulike aktiviteter i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark er tillatt eller ikke (n=119).

8.3 Tilretteleggingen for friluftsliv

I kasseundersøkelsen ble brukerne spurt om hvor fornøyd de var med tilretteleggingen for friluftslivsutøvere i Blåfjella-Skjækerfjella (se **Figur 34**). Brukerne var generelt fornøyd med tilretteleggingen og det var kun 2 % som var misfornøyd. I etterundersøkelsen ble det spurt om det var noen steder i Blåfjella-Skjækerfjella hvor brukerne opplevde tilretteleggingen som spesielt dårlig og 21 % besvarte dette spørsmålet (n=119). Mange ulike områder ble nevnt, men en del/noen svarte også uten spesifikk stedsangivelse: spesielt at stier er dårlig merket. Det var også noen som benyttet dette spørsmålet til å oppgi at de ikke ønsket mer tilrettelegging i Blåfjella-Skjækerfjella. For fullstendig liste over svarene på dette spørsmålet se vedlegg 7.



Figur 34 Hvor fornøyd brukerne er med tilretteleggingen for friluftslivsutøvere i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark, oppgitt i prosent (tre svarkategorier fra godt fornøyd til misfornøyd, n=857).

I etterundersøkelsen ble respondentene spurt om hvor viktig ulike tilretteleggingstiltak var når de var på tur i Blåfjella-Skjækerfjella og hvor fornøyd de var med kvaliteten på de samme tiltakene. Svarene på hvor viktig ulike tiltak var skulle angis som en tallverdi fra 1 «*ikke viktig i det hele tatt*» til 7 «*svært viktig*». Svarene på tilfredshet med tilretteleggingen skulle også angis som en tallverdi mellom 1 og 7, men her representerte 1 «*svært dårlig/mangelfullt*», 4 «*verken dårlig eller bra*» og 7 «*svært bra*». Respondentene skulle altså svare på viktighet og tilfredshet med ulike tilretteleggingstiltak, men om folk klarer å skille mellom disse to aspektene er usikkert. Det kan tenkes at det som oppleves som viktig også er det de besøkende er tilfreds med, eller tvert imot. Disse spørsmålene er langt på vei også standardspørsmål og ikke lokaltilpasset, så alle spørsmål trenger ikke være aktuelle for alle verneområder. Dermed bør disse resultatene leses med et visst forbehold og med bakgrunn i lokale forhold.

En del av tiltakene var viktige for brukerne, 6 av 12 tiltak fikk en gjennomsnittsskår over 5 (se **Figur 35** – viktighet vises med de blå søylene). Det var spesielt tiltak ved innfallsportene og tiltak for å lette framkommelighet som var viktige for de besøkende. Informasjonstavler og parkeringsmuligheter ved innfallsportene var de to tiltakene ved innfallsportene som fikk høyest gjennomsnittsverdi. Bruer for å lette krysning av bekker, tydelige merking av stier, skilt i stikryss og bruer/klopper i våte partier var også viktig for de besøkende – alle tiltak som har med framkommelighet å gjøre. Tre tiltak fikk en gjennomsnittsverdi under middels viktig og dette var teltplasser utenom turisthyttene, teltplasser ved turisthyttene og å treffe oppsyn i løpet av turen.

Det var kun forskjell mellom utenlandske og norske besøkende for ett av spørsmålene som gjaldt viktighet av tilretteleggingstiltak. Nordmenn syns i gjennomsnitt det var viktigere at det finnes korte, godt tilrettelagte stier til attraksjoner som utkikkspunkt eller fosser¹⁵. Ett tiltak ble lagt til i denne spørsmålspakken for Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark. Forvaltningsmyndigheten ønsket å få kartlagt behovet og ønske om *båter tilgjengelig for å komme over større innsjøer (mot betaling)*. Både viktighet og tilfredshet med tiltaket fikk en gjennomsnittsverdi rundt middels.

Av eksisterende tilretteleggingstiltak er respondentene spesielt fornøyd med parkeringsmuligheter og informasjonstavler ved innfallsportene til området og bruer som gjør elver/bekker lette å krysse. Fire tiltak fikk gjennomsnittsverdi under middelverdien når det gjelder tilfredshet og dette gjaldt muligheten for å treffe oppsyn i løpet av turen, nødbuer på lange ruter, båter for å komme over større innsjøer og enkle teltplasser ved turisthyttene.

I masteroppgaven fra sommeren 2008 i Blåfjella-Skjækerfjella behandles også tilretteleggingstiltak – både i antall, viktighet og kvalitet (Nielsen 2009). Vi gjengir ikke svarene fra den undersøkelsen her, men oppfordrer heller interesserte til å lese oppgaven for å få et bedre bilde av brukernes synspunkter på tilrettelegging i 2008.

¹⁵ Korte, tilrettelagte stier til attraksjoner: Nordmenn: M=4,64, SE=0,187; Utlendinger M=3,67, SE=0,518, **T(114)=1.996, p<0.05**



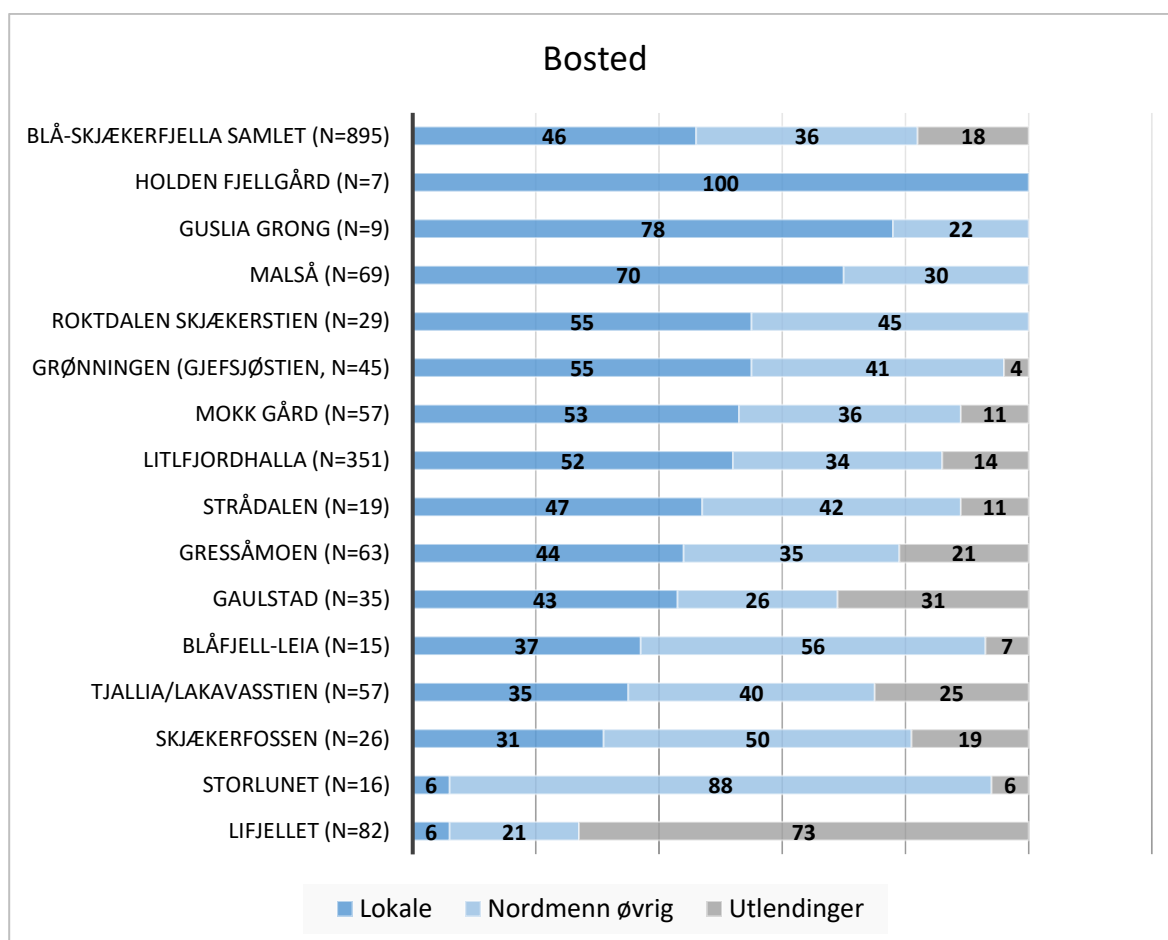
Figur 35 Blå farge viser gjennomsnittskår for hvor viktige ulike tiltak var da de var på tur i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark på en skala fra 1 «ikke viktig i det hele tatt» til 7 «svært viktig». Grå farge viser gjennomsnittskår for hvor tilfreds de besøkende er med ulike tilretteleggingstiltak i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark på en skala fra 1 «svært dårlig/mangefult», 4 «verken dårlig eller bra» og til 7 «svært bra». Antall respondenter var 119, men variablene har lavere utvalgsstørrelse fordi noen krysset av for «vet ikke».

9 Sammenligning av brukere ved ulike innfallsporter

Fordi vi (forfatterne) ikke kjenner lokale forhold og særpreg ved de ulike innfallsportene/kasse-lokalitetene så presenterer vi bare prosentfordelinger for utvalgte indikatorer, både for hver av innfallsportene og for hele Blåfjella-Skjækerfjella-området (som en referanse). Her må forvaltningen og andre (som kjenner lokale forhold) vurdere hvorfor det eventuelt er forskjeller i svar og fordelinger, når det gjelder bruk, brukere og holdninger/vurderinger mellom de ulike innfallsportene. Vi nevner i denne sammenheng prinsippet om differensiert forvaltning – noe som betyr at vi oppfordrer forvaltningen å vurdere graden av tiltak i de ulike innfallsportene når det gjelder informasjon, tilrettelegging, tiltak sammen med lokalkunnskap om bruk, brukere, naturtyper, kulturverdier osv. Med andre ord vil innfallsporter med stor andel lokale brukere og barn i følget, kunne ha en annen forvaltning enn innfallsporter med mange tilreisende, utlendinger og folk som er der for første gang. Forvaltningen har også forskjellig mulighet til å styre/påvirke/kanalisere ferdselen i de ulike innfallsporter hvis det er ønskelig.

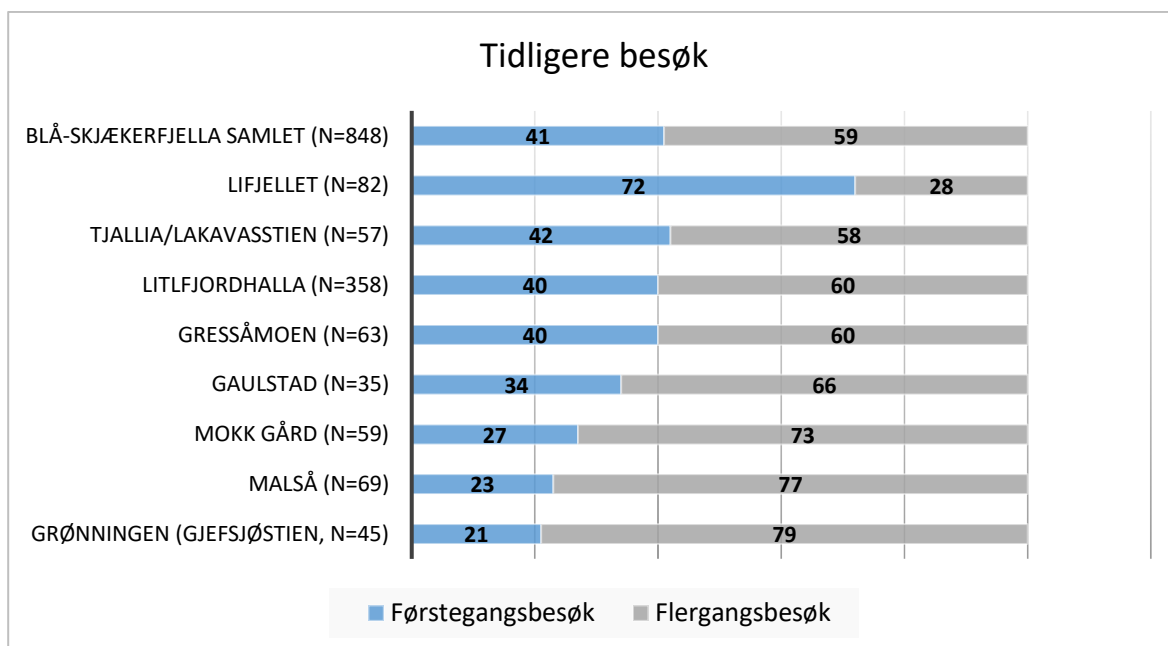
Fordi antallet besøkende som har fylt inn skjema ved enkelte av innfallsportene er lavt har ikke disse blitt tatt med i sammenligningen av innfallsportene i Blåfjella-Skjækerfjella. Dette gjelder Holden Fjellgård, Guslia Grong, Blåfjell-leia, Roktdalen Skjækerstien, Skjækerfossen, Storlunet og Strådalen (fra kun 7 til 29 personer) og disse er kun skilt ut som egne variabler for å se forskjeller mellom bosted og nasjonalitet (merk imidlertid at det er knyttet noe usikkerhet til disse lokalitetene pga. det lave antallet respondenter). Alle respondentene er inkludert i søylene som viser tall for Blåfjella-Skjækerfjella samlet.

Bosted/Nasjonalitet



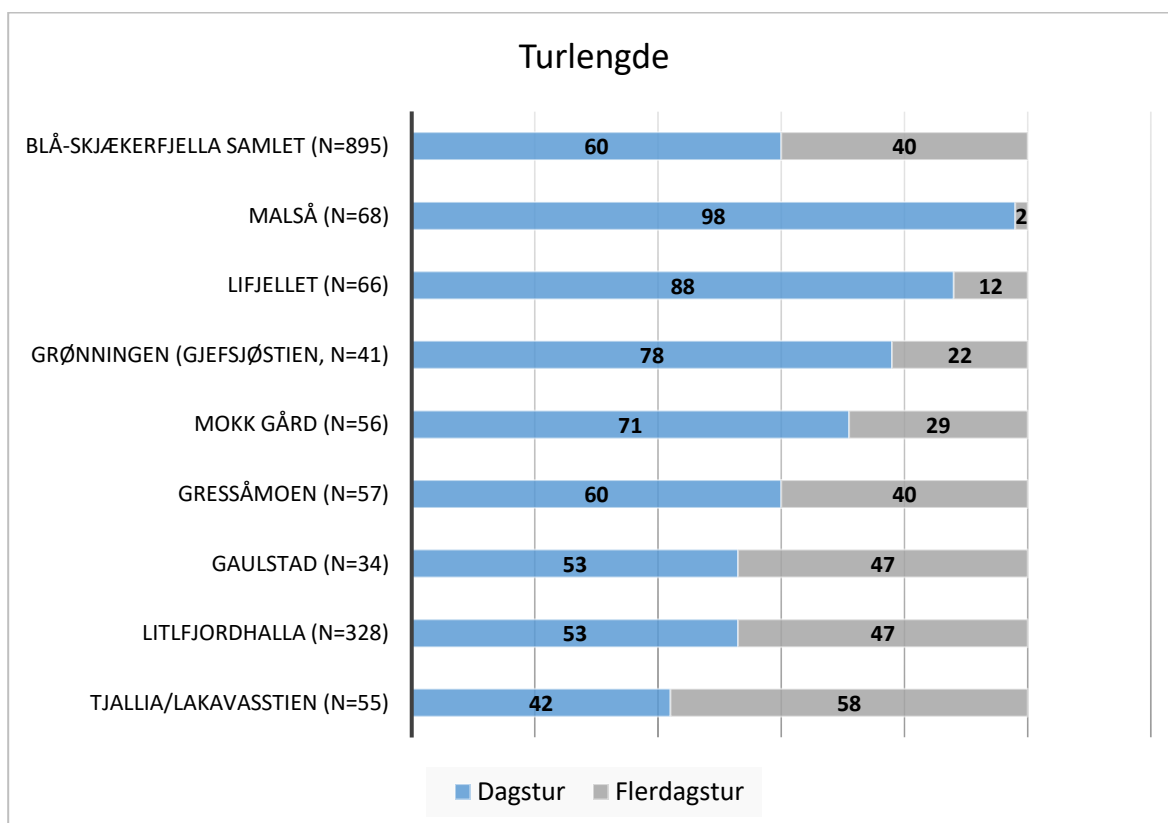
Figur 36 Prosentandeler for bosted/nasjonalitet vist for de ulike innfallsportene.

Tidligere besøk



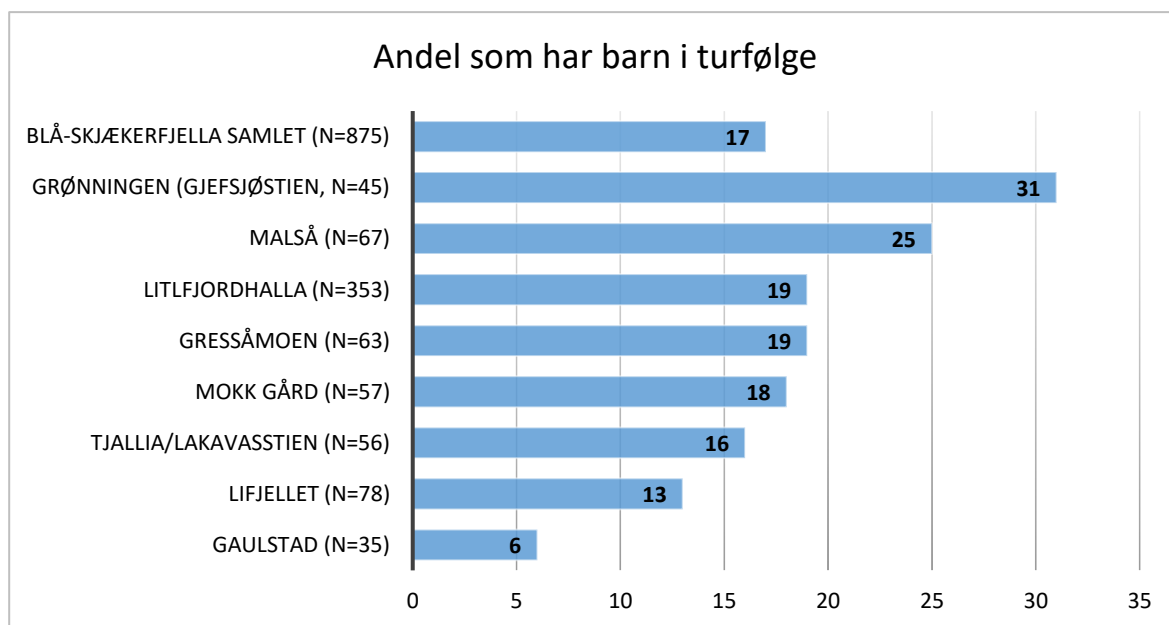
Figur 37 Prosentandeler førstegangs- og flergangsbesøkende vist for de ulike innfallsportene.

Turlengde



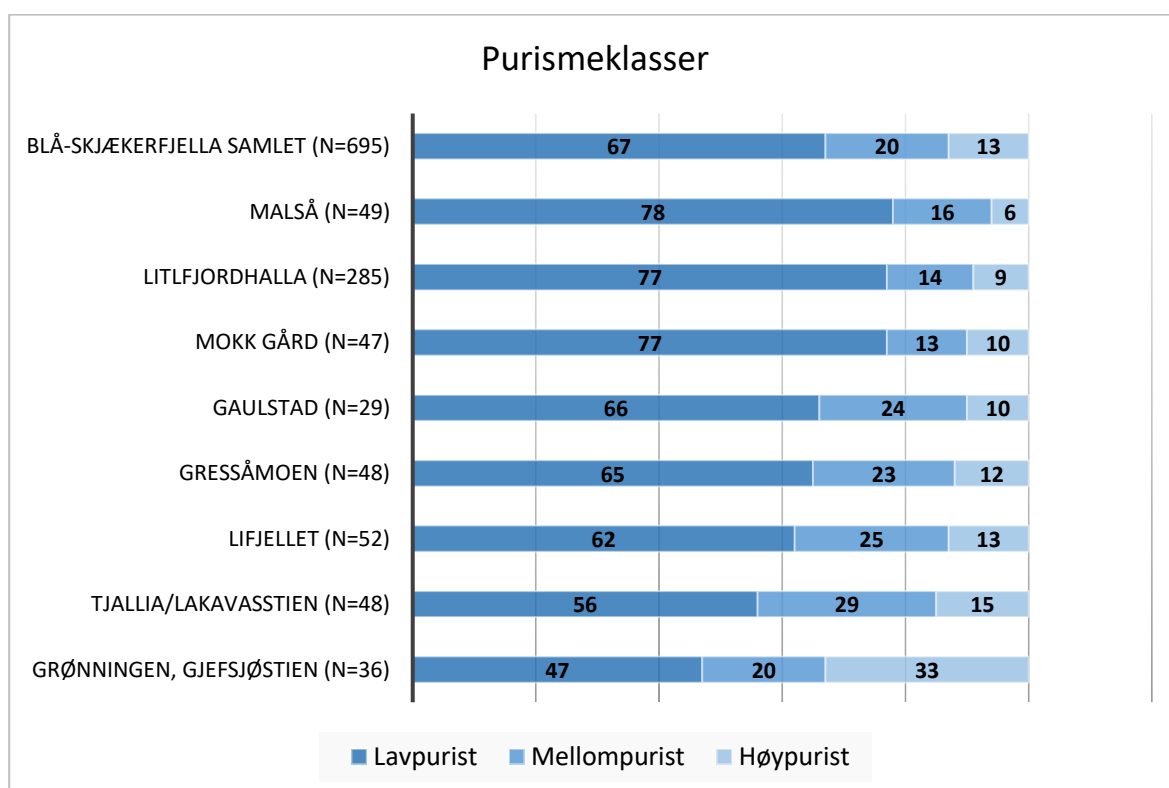
Figur 38 Prosentfordeling som viser dagstur og flerdagerstur, vist for de ulike innfallsportene.

Barn i turfølget



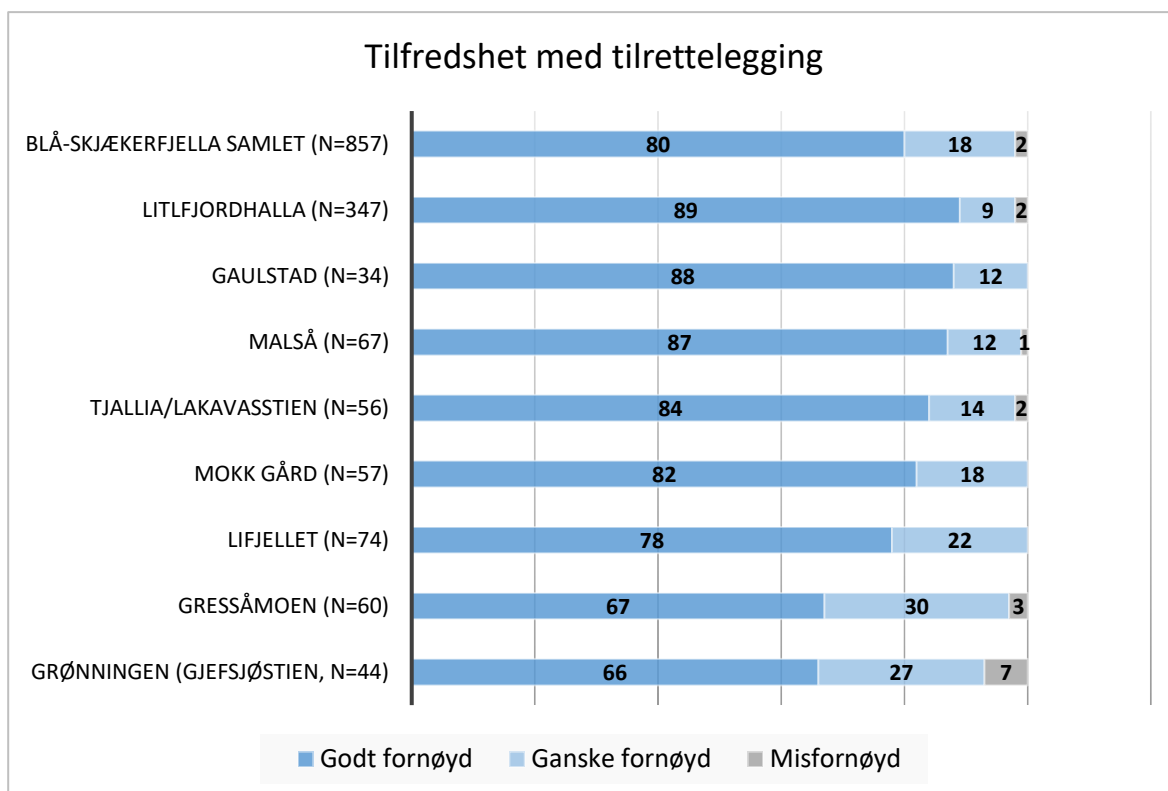
Figur 39 Prosentandel besøkende med barn i følge, vist for de ulike innfallsportene.

Purisme



Figur 40 Prosentandeler for de ulike purismeklassene, vist for de ulike innfallsportene.

Tilfredshet med tilrettelegging



Figur 41 Prosentandeler som viser hvor fornøyd brukerne var med tilretteleggingen for friluftslivsutøverne i Blåfjella-Skjækerfjella, vist for de ulike innfallsportene.

10 Diskusjon – om bruk og forvaltning

I dette kapitlet vil vi drøfte noen av funnene opp mot føringer i forvaltningsplanen for Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark (Nasjonalparkrådet 2007), som ble vedtatt av Miljødirektoratet i 2007 (den gang direktoratet for naturforvaltning). Vi har fått opplyst fra forvaltningsmyndigheten at situasjonen i Blåfjella-Skjækerfjella i dag for det meste er lik som da forvaltningsplanen ble utarbeidet for over ti år siden. I forbindelse med overgangen til lokal forvaltning (2011) har imidlertid kommunikasjonen og samarbeidet mellom forvaltningsmyndighetene og brukergrupper/rettighetshavere blitt bedre enn det var tidligere. Det er også noe mer naturbasert reiseliv i dag, enn det var da forvaltningsplanen ble skissert – omfanget er dog ikke stort.

Denne diskusjonen blir mest tematisk og klarer i mindre grad å nyansere geografisk (f.eks. med fokus på ulike innfallsporter) siden vi (forfatterne) ikke kjenner områdene i Blåfjella-Skjækerfjella godt nok.

10.1 Representativiteten

Vi kan direkte vurdere hvem som svarer på etterundersøkelsen i forhold til hvem som har fylt ut kasseskjema, fordi noen spørsmål er like i begge undersøkelsene. Vi har alt konstatert at det er et frafall av kvinner i etterundersøkelsen og noe av grunnen til dette kan være at det var en lavere andel kvinner enn menn som skrev ned e-postadressen sin i kasseskjemaet (41 % kvinner og 48 % menn). Det var også frafall av førstegangsbesøkende og uerfarne friluftsfolk (de som aldri hadde gått en flerdagerstur) i etterundersøkelsen. Sannsynligvis har dette bortfallet sammenheng med at disse besøkende har mindre motivasjon for bruke tid på å fylle ut en etterundersøkelse, både fordi de kanskje har mindre kjennskap til Blåfjella-Skjækerfjella og/eller at de har mindre interesse for temaene. Men dette er bare en side ved representativiteten. Hvem som har/ikke har fylt inn kasseskjema er vanskeligere å kontrollere og dermed også hvor godt denne undersøkelsen dekker opp hele brukergruppen i Blåfjella-Skjækerfjella sommeren 2017. Vi har lite grunnlag i materialet for å svare på dette, og må heller oppfordre ulike lokalkjente (f.eks. forvaltningen, SNO, mfl.) om å vurdere om det er brukergrupper, bruksmåter, innfallsporter som ikke er representerte og som kanskje burde ha vært det. Dette er særlig viktig i forhold til hvilke bruksformer og brukergrupper man vil vektlegge i den framtidige besøksstrategien, og hvor i området man eventuelt vil gjøre tiltak. Antall kasser som er brukt og hvor mange innfallsporter man vil kartlegge er viktig i denne sammenhengen. Eller sagt på en annen måte: Om man plasserer alle kassene ved de mest populære «turistrutene», så er det en seleksjon som kan gi et skjevt utvalg av brukerne i området. Dette kan gjøre at man får data som er godt egnet til å utvikle besøksstrategier for de tilreisende og for utvikling av en viss type turisme/bruk. Men man kan risikere å miste en del av den lokale bruken i materialet. Vi har fått opplyst fra forvaltningsmyndigheten at de lokale brukerne virker å være underrepresentert i materialet, og dette var forventet ut i fra bortfallstudier som er gjennomført i andre områder (Vistad 1995, Kaxrud Wilberg 2010). Dette gjelder blant annet sauebønder, reindriftsnæringen, lokale dagsturgåere på bær-/soppplukking, hytteeiere, jegere og fiskere. For å få en bedre oversikt over disse brukerne tenker forvaltningen å samle inn oversikt over besøkene på utleiehyttene og solgte jakt- og fiskekort i de forskjellige områdene. Forvaltningen har ikke inntrykk av at bruken ved de innfallsportene som ikke ble dekket opp i undersøkelsen (hovedsakelig fjellgårdene) skiller seg fra bruken i parken for øvrig. I etterkant av sommersesongen 2017 har det blitt utført intervju med driver av Gjefsjøen fjellgård, temaet for intervjuet har vært hva slags type gjester/besøkende de har. Det er planlagt å gjennomføre et tilsvarende intervju med driver av Gaundalen fjellgård. Funn fra disse intervjuene kan ses i sammenheng med, og supplere brukerundersøkelsen.

10.2 Bruk og vern, tilrettelegging og informasjon

Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark har som et av sine formål at «*allmennheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging*». Samtidig ligger det en overordnet føring i alle store verneområder at dersom brukerinteresser og verneverdier kommer i konflikt så må bruken vike. Et viktig overordnet resultat er at utfylte skjema i de 15 selvregistreringkassene kun ble 895 skjema, i underkant av 60 skjema per kasse, og dette er noe av det laveste tallet man har målt i norske verneområder (kun Junkerdal, Fulufjellet, Lomsdal-Visten, Lierne og Forollhogna har lavere). Dette indikerer en park med ganske beskjeden bruk på store arealer. Innfallsporten Litlfjordhalla står for 40 % av alle utfylte skjema og ser ut til å ha et større besøkstall enn resten av parken. Lifjellet har nest flest utfylte skjema, og har mange utlendinger og tilreisende nordmenn, samt mange som er der for første gang. Disse to lokalitetene skiller seg litt ut fra de andre, Litlfjordhalla med mange brukere og Lifjellet med flest tilreisende. Dette forsterker inntrykket av at resten av parken har en beskjeden bruk sammenlignet med andre verneområder, og at bruken er dominert av lokale brukere (som er noe underrepresentert). Men hva som er mye eller lite må også vurderes i forhold til hvor sårbare områdene er for ferdsel. I forvaltningsplanen for Blåfjella-Skjækerfjella slår man fast at det er utfordringer i å oppfylle verneformålet, spesielt fordi det er mange brukerinteresser involvert (ref. forvaltningsplanen). I forvaltningsplanen nevnes de største forvaltningsmessige utfordringene å være: å få en felles forståelse og forankring av vernebestemmelsene, holde motorferdsel på et minimum og å få til et godt samarbeid mellom de ulike aktørene. *Forvaltningsplanen viser også at dagens bruk og ønsket bruk i området ikke alltid er kompatibel og at dagens bruk kan forringe verneverdiene i nasjonalparken. Det fremkommer videre at det er en utfordring å styre ulike aktiviteter til områder som kan ivareta og er tilpasset de ulike formålene.*

Vi har konstatert at det var en relativt lav andel utenlandske brukere og førstegangsbesøkende som fylte ut skjema i selvregistreringkassene. En stor andel av de besøkende er lokale. Det er nærliggende å anta at disse er godt kjent i området og det er visst at de som har faste bruksmønstre er vanskeligere å styre til nye steder (Gundersen mfl. 2015). Undersøkelsen viser samtidig at en stor andel av den ferdselen og bruken som er kartlagt via kassene er knyttet til stiene. Dette gir noen klare fordeler i forhold til det å eventuelt kunne tilrettelegge for å kanalisere de besøkende til områder dersom ferdsel og bruk er i konflikt med (andre verneverdier) verneverdiene. Samtidig var det nesten en femtedel i etterundersøkelsen som aldri eller sjelden gikk/sykklet på tydelige eller merkede stier/veier i området, og som dermed kan være vanskeligere å styre/lede dersom det er ønskelig sett fra et forvaltningsperspektiv. Uansett er det slik at forvaltningen må ha kjennskap til hva som er attraktivt for brukerne i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark og spille på lag med brukerne, om man vil prøve å endre bruksmønsteret. Brukerne er ikke lettstyrte om forvaltningen vil hindre dem å besøke og oppleve det de har bestemt seg for å oppleve, spesielt ikke om de er godt kjent i området, noe som mange av brukerne i Blåfjella-Skjækerfjella er – spesielt siden andelen lokalt bosatte og folk med hytte er såpass høy.

Brukerne var generelt fornøyd med tilretteleggingen for friluftsliv i parken. Likevel oppga altså 21 % at det var områder der de opplevde tilretteleggingen som spesielt dårlig. Det er ingen spesielle områder som peker seg spesielt ut, men det brukerne påpeker er stort sett dårlig merkede stier. Kloppegging, brubygging og skilting/merking av stier som tåler mer bruk er tiltak som vil kunne ha en positiv effekt for både brukerne og med tanke på verneverdiene. Spesielt kloppegging er aktuelt å øke i omfang, siden området er kjent for store myrarealer. Utenom dette ønsker brukerne i Blåfjella-Skjækerfjella seg spesielt tiltak ved innfallsportene (parkeringsmuligheter og informasjonstavler, se **Figur 35**). Samtidig vil slike fysiske tiltak kunne stimulere til økt ferdsel og muligens komme i konflikt med blant annet reindriften eller brukere som ikke ønsker fysisk tilrettelegging for friluftsliv. Det kan også være en utfordring å tilpasse tilretteleggingstiltakene så de ikke kommer i konflikt med verneverdiene og naturkvalitetene i nasjonalparken. I denne sammenheng kan differensiert forvaltning av nasjonalparken være viktig for at både verneverdiene og brukeropplevelsene blir ivaretatt. Dette prinsippet utøves i parken i dag ved å ha en geografisk

soneinndeling av nasjonalparken¹⁶. Sonene er permanente i forvaltningsplanperioden, men siden forvaltningsplanen revideres samtidig som det utvikles en besøksstrategi, vil besøksstrategien kunne påvirke eventuelle justeringer i sonene.

I brukerundersøkelsen fant vi at det er en overveiende andel som var på dagstur i Blåfjella-Skjækerfjella og mange av de besøkende har brukt flere av innfallsportene til området i 2017. En stor andel har også drevet med ulike høstingsaktiviteter i området (jakt, fiske og bærplukking). Det er sterke tradisjoner for utøvelse av jakt og fiske i Blåfjella-Skjækerfjella som også gjenspeiles i antall jakt- og fiskehytter som ligger i området. Alt dette stemmer godt overens med at det er en høy andel flergangsbesøkende og lokale brukere av nasjonalparken. Brukerundersøkelsen viser at brukerne er interessert i det vi kan kalle det tradisjonelle friluftslivet – både interessen for og den faktiske bruken (aktiviteter) tilsier det. Dette er i godt samsvar med den bruken som skisseres i forvaltningsplanen. Et tiltak for å bevare den tradisjonelle lokale bruken av kjerneområder er å tilrettelegge og kanalisere sterkere for tilreisende brukere i randsonen, med dagsturer eller korte turer til viktige attraksjoner slik som utsiktspunkt, fosser, juv, og andre natur- eller kulturhistoriske attraksjoner. Kjerneområdene forblir som i dag med enkel tilrettelegging. En slik todelt strategi vil skjerme kjerneområder med sterke lokale interesser, mot økning i bruken fra tilreisende turister. Blåfjella-Skjækerfjella med stor lokal bruk og sterke lokale interesser, i kombinasjon med relativt begrenset antall tilreisende, vil være spesielt godt egnet for denne strategien.

Det var en relativt lav andel som innhentet informasjon om Blåfjella-Skjækerfjella før de besøkte området i 2017. Det var en noe større andel av førstegangsbesøkende som innhentet informasjon, men det var fortsatt relativt lavt sammenlignet med andre større norske verneområder. De som innhentet informasjon fikk den i hovedsak fra internett eller venner/familie/bekjente og de syns det var relativt lett å finne ønsket informasjon.

Også når det gjelder foretrukne kanaler for informasjon var internett, i tillegg til ulike mobilapplikasjoner (som for så vidt er en forlengelse av internett), foretrukket. Internett/sosiale medier og bekjente vil kunne være utfordrende kanaler for forvaltningen å håndtere, fordi de naturlig nok kun kan rå over den informasjonen de selv formidler. Hvordan denne utfordringen kan løses rent praktisk er ikke mandatet vårt her, men å påpeke utfordringen mener vi er viktig. For at forvaltningen bedre skal nå ut til utenlandske besøkende kan det være fordelaktig at deler av Lierne nasjonalparksenter sin hjemmeside (www.nasjonalparken.no) oversettes til engelsk. Om respondentene skulle motta mer informasjon, ønsket likevel den største andelen å motta denne på parkeringsplasser/innfallsporter til området og her var informasjonstavler foretrukket.

Jamført forvaltningsplanen skulle det utarbeides en helhetlig plan for skilting og informasjon; helt fra hovedveinettet (E6 etc.) og inn til parkeringsplasser (innfallsporter) inn mot nasjonalparken/tilhørende verneområder. Denne skiltingen er nå gjennomført og det er laget en felles profil på innfallsportene og informasjonstavlene. I 2007 ble det utarbeidet et tur- og fiskekart for både Blåfjella/Skjækerfjella og Lierne. Kartet har vært, og er, til salgs hos turistinformasjon i alle nasjonalpark kommunene. Når forvaltningsplanene er revidert og besøksstrategiene er klare er det aktuelt å fornye dette kartet (Bach pers.med.). I samarbeid med Nasjonalparksenteret er det gitt ut en bok om området med tittelen «*Blå fjell og gylne drømmer*». Det er også startet en prosess for å modernisere og forbedre nettsiden som nasjonalparksenteret har ansvar for (Bach pers.med.). Det finnes informasjonstavler ved de mest brukte innfallsportene (ref. forvaltningsplanen). Dette gjelder i dag Tjallia, Lifjellet, Guslia, Gressåmoen, Grønningen, Litlfjordhalla og Vera (Bach pers. med.). Disse plassene har felles profil med «skifer-design» og standard nasjonalparkplakater. På de samme plassene er det også ofte lokal informasjon fra grunneiere, fjellstyrer, kommunene og eventuelle andre brukergrupper. I løpet av våren 2018 opprettes det også

¹⁶ Vernesone: hovedandelen av nasjonalparken.

Brukssone: arealer i tilknytning til innfallsporter og i som ligger ytterkanten av nasjonalparken.

Sone med spesiell tilrettelegging og tiltak: små områder hvor det var betydelige inngrep før vernet med konkrete formål som for eksempel samiske sommerboplasser.

en stilling tilknyttet Lierne Nasjonalparksenter, som skal ha et større ansvar for informasjonsarbeidet og reiseliv i tilknytning til parken. I forvaltningsplanen vektlegges naturlig nok å formidle og skape økt forståelse for verneverdiene, verneformål og passende bruk. I undersøkelsen i Blåfjella-Skjækerfjella ble det ikke stilt spørsmål om hva brukerne ønsket informasjon om. I områder der en har spurt om dette er turforslag, kart og informasjon om dyre- og plantelivet ofte de temaene flest etterspør. Informasjon om verneformålet og hva som er tillatt/ikke tillatt er ofte også ønsket av en del. Å balansere den informasjonen som er ønsket blant flertallet av de besøkende med den kunnskapen som er viktig å formidle fra forvaltningens side er derfor en viktig faktor. En del av de besøkende visste ikke om ulike forhold knyttet til bruk var tillatt i nasjonalparken og det kan dermed også være et informasjonsbehov om tillatt bruk i Blåfjella-Skjækerfjella.

10.3 Fare for konflikter mellom ulike brukere?

Spørsmålet som omhandler konflikter mellom ulike bruksformer og aktiviteter er viktig siden det skal lages en besøksstrategi for Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark. I den forbindelse kan det være aktuelt å gjøre visse prioriteringer både geografisk og i forhold til bruk og brukergrupper. Prioriteringer kan omhandle balansen mellom lokal/regional bruk og tilreisende sin bruk eller mellom styrking av landbruks-, reindrifts- og tradisjonelle høstingsinteresser, eller av turismeutvikling og kanskje nye aktiviteter. I arbeidet med å prioritere hva en ønsker i en besøksstrategi bør man ha et bilde av hvilke konsekvenser prioriteringene kan ha for «de andre». Med bakgrunn i brukerundersøkelsen alene er dette spørsmålet vanskelig å svare på, men vi kan peke på noen områder hvor konflikter potensielt kan oppstå.

Ett spørsmål i undersøkelsen tar for seg opplevd miljøtilstand og preferanser for bruk av parken og kan peke i retning av hvor tolerante de besøkende er i forhold til annen bruk og bruksformer. I dette spørsmålet ble det blant annet spurt om det burde være tillatt med bruksformer som sykling og ridning på noen av stiene i området. I prinsippet er det jo nå åpnet for flere friluftsk aktiviteter, også innenfor nasjonalparkene, men her med mulighet til å regulere bruken. I gjennomsnitt havner de besøkende generelt rundt middelverdien når det kommer til at *hovedstiene burde være forbeholdt fotturister og at noen stier burde kunne brukes av syklist eller til ridning*. Siden det primært er hensynet til naturen (og eventuelt andre verneinteresser) som kan begrense sykling/ridning, så krever det et godt planarbeid fra forvaltningen for å både imøtekomme ulike interesser og dempe/forhindre konflikter. De besøkende er videre generelt uenige i at det burde være tillatt å bruke helikopter/fly for folk som vil til vanskelig tilgjengelige fjelltopper/områder eller at det burde være tillatt med idrettsarrangementer i nasjonalparken (se **Figur 30**). Hvis vi ser på gjennomsnittsskårene i **Figur 30** var de besøkende relativt uenige i at det er for mye folk i enkelte områder i høysesongen og de fleste besøkende er relativt enige i at det er enkelt å finne områder hvor de kan være for seg selv.

Turfriluftsliv og tradisjonelt høstingsfriluftsliv er de absolutt mest populære friluftslivsformene blant dagens besøkende og store andeler er ikke interessert i moderne friluftsliv eller motoriserte utendørsaktiviteter i det hele tatt. Motorferdselen i området er i dag hovedsakelig knyttet til reindrift, jakt og fiske og transport til hytter. Bruk av snøscooter har lange tradisjoner i området og det har blitt etablert en praksis hvor dette blir sett på som et gode for folk som bor i bygdene rundt Blåfjella-Skjækerfjella. Denne bruken er ikke alltid forenelig med nasjonalparkstatusen og forvaltningen ønsker å begrense motorferdselen til et minimum. Dette støttes av svarene brukerne ga her. I planprosessen til forvaltningsplanen ble ulike måter å begrense kjøringen diskutert og forvaltningen ønsket å fastsette antall turer for ulike bruk, i dag er dette regulert i forvaltningsplanen. Det drives såkalt driftsplanbasert forvaltning i nasjonalparken; dvs. at det for de ulike rettighetshavere/næringsinteresser utvikles planer for drift, dispensasjonsbehov, samt krav til driften (Bach pers.med.). Dette gjelder også for næringsutøvere der det reelle behovet for den enkelte bedrift blir vurdert og hvor det legges opp til stor grad av samordning av kjørebehovet.

Reiselivet er også en næring for lokalsamfunn nær verneområdet som potensielt kan komme i konflikt med andre interesser i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark. Reiseliv er i all hovedsak

knyttet til bygdene og randområdene rundt nasjonalparken med utgangspunkt i naturopplevelse, jakt og fiske, omfanget samlet er ikke veldig stort. Mye av virksomheten er småskalabasert, og innkvartering og overnattingstilbud er som regel hytter eller hus som ligger i tilknytning til landbrukseiendommer. Omfattende produktpakker og tilrettelagte aktiviteter har hatt et forholdsvis beskjedent omfang, men flere aktører innen turistnæringa arbeider nå med å skape opplevelsespakker hvor naturopplevelse og bruk av utmarka inngår som sentrale element.

Det er relativt mange erfarne friluftslivutøvere i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark. Likevel, en relativt stor andel, spesielt utenlandske, hadde aldri vært på flerdagers fot- eller skitur. Dette kan gjøre at en del besøkende mangler turerfaring og turutstyr og risikoen for personskader kan øke. At parken er sparsommelig tilrettelagt for friluftsliv spiller også inn her. Dette spiller også opp til diskusjonen rundt tilrettelegging i randsonen, for å styre/lede den tilreisende ferdselen til viktige attraksjoner der.

Alt dette er relevante data å ta med seg i diskusjonen om besøksstrategi og framtidig forvaltning av brukerinteresser. Man bør ikke ha som utgangspunkt at ulike bruksformer skaper konflikter med hverandre; friluftsløven slår fast at alle som bruker ferdselsretten i utmark er pliktige til å vise hensyn til de andre brukere (og grunneierne og naturen). Man bør likevel være forberedt på at ulik bruk kan føre til spenninger mellom besøkende, dette er ikke bare knyttet til aktiviteter, men også måten en aktivitet blir utøvd på. Det er likevel lite som tyder på at det er opplevelse av trengsel i parken.

13.4 Videre utvikling

Brukerundersøkelsene som er gjennomført sommeren 2017 vil være et viktig referansegrunnlag for å vurdere den framtidige utviklingen i området. Utfordringen i forvaltningen av verneområder ligger ofte i å avveie mellom en rekke forskjellige verneformål som ikke alltid er like lett kompatible. For Blåfjella-Skjækerfjella sin del kan det forvaltningsmessig være noen utfordringer knyttet til forskjellige preferanser blant de besøkende og ulik bruksformer i området. Selv om Blåfjella-Skjækerfjella har noe variasjon i ønsker og brukspreferanser ser de besøkende i hovedsak ut til å være fornøyd med området som rekreasjonsarena og brukerundersøkelsen gir ikke inntrykk av store uenigheter. Det er heller ikke den store trengselen som kan gi grunnlag for konflikter. Lokalkunnskap, samt dels også den tidligere brukerundersøkelsen i området (Nielsen 2009) tyder på at det er større lokal bruk, og at blant annet brukere som driver med høstingsfriluftsliv er underrepresentert i denne undersøkelsen. Med tanke på hvilke bruksformer og brukergrupper man vil vektlegge i den framtidige besøksstrategien, og hvor i området man eventuelt vil gjøre tiltak, er dette viktig å være klar over. Den kunnskapen som er oppsummert i denne rapporten her, sammen kunnskap om blant annet sårbarhet, kulturminner, vegetasjon og reindrift, vil være et godt utgangspunkt for å utvikle en besøks- og forvaltningsstrategi der ulike hensyn ivaretas og balanseres på en god måte.

11 Referanser

- Andersen, O. & Gundersen, V. (2010). Ferdsel og bruk av Rondane. Etterundersøkelse blantbesøkende sommeren 2009 - NINA Rapport 599. Norsk institutt for naturforskning.
- Andersen, O. & Gundersen, V. (2016). Brukerundersøkelse i Hallingskarvet. – resultater fra en spørreundersøkelse. NINA Kortrapport 17. Norsk institutt for naturforskning.
- Andersen, O., Gundersen, V. & L. C. Wold. (2010). Ferdsel i Nordfjella sommeren 2010 - Resultater fra ferdselstelling og brukerundersøkelser. NINA Rapport 703. Norsk institutt for naturforskning.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. Sage publications.
- Fredman, P., Romlid U., Emmelin L. & Yuan M (2009). Who are the non-compliance? An analysis of non-compliance with on-site monitoring methodology at Fulufjället National Park. Forskningsprogrammet friluftsliv i förändring. Rapport nr. 9.
- Gundersen, V., Andersen, O., Wold, L. C., Nerhoel, I., Fangel, K., Vistad, O. I. & K. R. Båttstad (2013). Ferdsel i Snøhettaområdet – Del 1. Dokumentasjonsrapport fra 12 spørreundersøkelser. NINA Rapport 933. Norsk institutt for naturforskning.
- Gundersen, V., Mehmetoglu, M., Vistad, O. I., & Andersen, O. (2015). Linking visitor motivation with attitude towards management restrictions on use in a national park. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 9, 77-86.
- Gundersen, V., Nerhoel, I., Strand, O., Wold, L.C., Rybråten, S., Dokk, J.G., Vistad, O.I. og S.K. Selvaag (2017). Ferdsel og bruk av Forollhogna villreinområde. NINA Rapport 1331. Norsk institutt for naturforskning.
- Kaxrud Wilberg, K.A. (2010). Bortfallsstudie i Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark. En test av selvregistreingskasser som metode for registrering av ferdsel i naturområder. Masteroppgave. Ås: INA-UMB. 39. S + vedlegg.
- Miljødirektoratet (2018). Veileder M-930. Brukerundersøkelser som verktøy for forvaltning av verneområder. Vorkinn, M., Boe, R. & Larsen, L-K.
- Nasjonalparkrådet. (2007). Forvaltningsplan for Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark.
- Nielsen C. S., (2009). Brukerundersøkelse i Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark. Masteroppgave ved Institutt for naturforvaltning, NMBU.
- Selvaag, S.K., Wold, L.C. & Vistad, O.I. (2017a). Brukerundersøkelse i Skarvan og Roltdalen nasjonalpark og Syllan landskapsvernområde sommeren 2016. NINA Rapport 1377. Norsk institutt for naturforskning.
- Selvaag, S. K., Gundersen, V., Danielsen, G. & L. C. Wold (2017b). Brukerundersøkelse Ånderdalen nasjonalpark sommeren 2016. NINA Rapport 1371. Norsk institutt for naturforskning.
- Selvaag S.K. & Wold L.C (2018 a). Brukerundersøkelse i Rago nasjonalpark. NINA Rapport 1470. Norsk institutt for naturforskning.
- Selvaag S.K. & Wold L.C (2018 b). Brukerundersøkelse i Junkerdal nasjonalpark. NINA Rapport 1471. Norsk institutt for naturforskning.
- Vistad, O.I. (1995). I skogen og I skolten – ein analyse av friluftsliv, miljøoppleving, påverknad og forvaltning i Femundsmarka, med jamføringer til Rogen og Långfjället. Dr. Grads-avhandling i geografi, Universitetet i Trondheim.
- Vistad, O.I. & Vorkinn, M. (2012). The wilderness purism construct – experiences for Norway with a simplified version of the purism scale. *Forest Policy and Economics* 39/39-47.
- Vistad, O.I., Gundersen, V. & Wold, L.C. (2014). Brukerundersøkelser i Hallingskarvet og Vangeralvøya nasjonalparker, sommeren 2014. NINA Rapport 1109. Norsk institutt for naturforskning.

- Vistad, O.I., Selvaag, S.K. & Wold, L.C. (2017). Bruken og brukarane av Breheimen 2017. Kasse- og etterundersøking. NINA Rapport 1349. Norsk institutt for naturforskning.
- Vistad, O.I., Selvaag, S.K. & Wold, L.C. (2018). Bruken og brukarane av Jostedalsbreen nasjonalpark 2017. Kasse- og etterundersøking. NINA Rapport 1490. Norsk institutt for naturforskning.
- Vorkinn, M. (2016). Bruk og brukere i Femundsmarka og Gutulia sommeren 2015. Rapport, fylkesmannen i Hedmark.
- Vorkinn M. & Andersen O. (2010) Besøkende i Rondane og Dovre nasjonalparker – sommeren 2009. Resultater fra selvregistreringskasser og automatiske ferdselstellere. NINA Lillehammer.
- Wold, L.C. & Selvaag S.K. (2017a). Brukerundersøkelse i Sjølen landskapsvernområde sommeren 2016. NINA rapport 1332. Norsk institutt for naturforskning.
- Wold, L.C. & Selvaag S.K. (2017b). Brukerundersøkelse i Fulufjellet nasjonalpark sommeren 2016. NINA rapport 1333. Norsk institutt for naturforskning.
- Wold L.C, Selvaag S.K. & Vistad O.I. (2017). Brukerundersøkelse i Trollheimen og Innerdalen landskapsvernområder. NINA Rapport 1360. Norsk institutt for naturforskning.
- Wold, L.C., Gundersen V. og Fangel, K. (2014). Å, nå telte han deg også – er det noen vits da? Tidsskriftet utmark nr. 1&2 2014. www.utmark.org
- Wold, L. C., Gundersen, V., Nerhoel, I., Strand, O. Panzacchi, M., Dokk, J. G. & O. Andersen. (2012). Friluftsliv og turisme i Nordfjella villreinområde - NINA Rapport 850. Norsk institutt for naturforskning.

Vedlegg 1: Selvregistreringskort

Standard skjema som skal brukes i alle nasjonalparker/verneområder under rammeavtalen. XX byttes ut med verneområdenavnet for hvert enkelt område.

XX2017

1) Dato:

DagMnd

2a) Hvor er du bosatt?

Nordmenn (Postnr. og sted)

Utlendinger (Land)

2b) Kjønnsalder:

1

Kvinne:

år

2

Mann:

år

3a) Hva er hovedformålet med denne turen i XX ?

1

Dagstur til fots

1

Fiske

1

Topptur

1

Flerdagers fottur

1

Trimtur

1

Annet, hva?

3b) Varighet på denne turen i XX :

Dagstur: timerFlerdagerstur: dager

4a) Hvor mange er du sammen med på denne turen (inkl. deg selv)?

personer

4b) Er turen en "organisert" tur? (Skoleklasse, speidergruppe, turlag e.l.)

1

Nei

2

Ja, hva slags gruppe?

4c) Er det barn under 15 år med i turfølget?

1

Nei

2

Ja, alderen på det yngste barnet er: år

5) Hvor mange som/vintre har du vært i XX tidligere?

1

Ingen

1

Some:

antall

1

Vintre:

antall

6) Er du fornøyd med tilretteleggingen for friluftslivutøverne i XX ?

1

Godt fornøyd

2

Ganske fornøyd

3

Misfornøyd

/Snu arkett

7) Har du tidligere vært på flerdagers fottur eller skitur? (Uansett område)

1

Nei, aldri

2

1 gang

3

2-5 ganger

4

6-10 ganger

5

11-20 ganger

6

Mer enn 20 ganger

8) Tenk deg at du skal gjennomføre en fler timers tur i skogs-/fjellterreng om sommeren. Tenk deg at området er slik DU helst vil ha det – som om det var ditt "idealområde" for en slik tur. Ville det være positivt eller negativt for deg at: (merk av ett tall for hver linje)

	Svært negativt	Svært positivt
... det finnes tilrettelagte leirplasser med do, ved, bål, søppeldunker	1234567	
... du kan bli kvitt søppel i uplasserte søppeldunker	1234567	
... det finnes merkede stier i området	1234567	
... det er god skilting ved sistert og stikryss i området	1234567	
... det er lagt ned treskottker til å gå på der stien går over våt myr	1234567	
... det finnes hytter med matservering og oppredde senger i området	1234567	
... du møter mange andre friluftfolk i løpet av turen	1234567	
... du kan gå milevis uten å møte et menneske	1234567	

9) For deg som kjenner XX fra før, eller er i ferd med å avslutte turen: Hvordan samsvarer XX med ditt "idealområde", jfr. over?

Ikke i det hele tatt

1

2

3

4

5

Fullstendig samsvar

9

Ver ikke

10) Er dette kortet fylt ut på tur inn i eller ut av området?

1

På tur inn i området

2

På tur ut av området

11) Til høsten ønsker vi å sende ut et spørreskjema til noen av de som har besøkt XX i sommer. Dersom du/dere kunne tenke deg å gi ytterligere innspill til framtidig forvaltning av XX, vennligst oppgi mail-adressen(e) til de som har svart på dette kortet.

E-mail (vennligst skriv tydelig!)

TAKK FOR HJELP!

Vedlegg 2: Etterundersøkelse

Vises i en utskriftvennlig versjon som avviker fra layouten i web-løsningen. Alle respondentene fikk ikke alle spørsmålene som er vist, noen spørsmål ble kun gitt for spesifikke svar (routing).

BLÅFJELLA-SKJÆKERFJELLA NASJONALPARK

Velkommen til undersøkelse om Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark

I sommer besvarte du et kortfattet spørreskjema da du besøkte Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark (inkludert Skjækra landskapsvernområde) og du sa deg villig til å svare på flere spørsmål om din bruk av Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark - her kommer del! Dine svar er viktige for den framtidige forvaltningen og bruken av området. Vi håper du vil ta deg tid til å besvare hele undersøkelsen og er veldig takknemlig for ditt bidrag!

1) BESØK I BLÅFJELLA-SKJÆKERFJELLA NASJONALPARK

2) * Bor du i nærheten av Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark eller har du tilgang til hytte i området?

- ☐ Jeg bor i nærheten av Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark (dvs. innenfor kommunene Grong, Lierne, Snåsa, Steinkjer eller Verdal)
- ☐ Jeg eier/har tilgang til hytte/seter i nærheten av Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark (dvs. innenfor kommunene Grong, Lierne, Snåsa, Steinkjer eller Verdal)
- ☐ Ingen av delene

3) * Har du besøkt Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark før 2017?

- ☐ Nei, aldri
- ☐ Ja



4) Hvor mange somre har du besøkt Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark før 2017?

Velg...

5) Hvor mange vintre har du besøkt Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark før 2017?Velg... **6) * Besøkte du Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark en eller flere ganger i løpet av siste år?**

- ☐ En gang
- ☐ Flere ganger

**7) * Hvordan inngikk besøket i Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark i den turen du var på?**

- ☐ Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark var hovedmålet med turen
- ☐ Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark var en del av en rundreise
- ☐ Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark var en avstikker på vei til/fra et annet sted

8) * Når bestemte du deg for å besøke Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark?

- ☐ Mer enn 3 måneder før jeg dro hjemmefra
- ☐ 1-3 måneder før jeg dro hjemmefra
- ☐ Mindre enn en måned før jeg dro hjemmefra
- ☐ Underveis på turen

**9) Hvor mange dager var du i Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark i løpet av det siste året....**

...i vintersesongen: jul-påske?	<input type="text"/>
...i vårsesongen: etter påske (t.o.m. mai)?	<input type="text"/>
...i sommer/høstsesongen: juni-september?	<input type="text"/>
...senhøstes: oktober-jul?	<input type="text"/>

10) * Hvis du var i Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark sammenhengende i flere dager for å gå tur til fots, hva slags tur(er) gikk du?

- ☐ Gikk en sammenhengende tur med ulike overnattingssteder
- ☐ Overnattet på ett sted og gikk dagsturer fra dette stedet
- ☐ Tok dagsturer fra ulike utgangspunkt til ulike turmål
- ☐ Ikke relevant. Jeg var ikke på flerdagstur i Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark.

11) Hvilke turmål har du besøkt i Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark?



12) *Det er mange ulike innfallsporter til Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark. Hvilke av disse brukte du i 2017?

- ☐ 1. Lifjellet
- ☐ 2. Lakavasstien / Berglia
- ☐ 3. Blåfjell-leia
- ☐ 4. Hansmoen / Sandøldalen
- ☐ 5. Guslia i Grong
- ☐ 6. Gressåmoen
- ☐ 7. Grønningen
- ☐ 8. Gjefsjøen Fjellgård
- ☐ 9. Holden Fjellgård
- ☐ 10. Gaundalen Fjellgård
- ☐ 11. Roktdalen / Skjækerstien
- ☐ 12. Litlfjordhalla / Lustadvatnet / Krokbecken
- ☐ 13. Gaulstad
- ☐ 14. Mekk gård
- ☐ 15. Malså
- ☐ 16. Skjækerfossen
- ☐ 17. Storlunet
- ☐ 18. Vera
- ☐ 19. Strådalen
- ☐ Til/fra Sverige (ulike stier)

13) Skriv eventuelt inn andre innfallsporter du har benyttet siste år:



14) * Overnattet du i eller i nærheten av Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark i forbindelse med besøket/besøkene dine det siste året ?

- ☐ Ja
- ☐ Nei



15) Hvordan overnattet du, og hvor mange netter?

	Antall netter	Hvor?
Hotell/pensjonat/fjellstue		
Turisthytte (der du betaler for å overnatte)		
Jeger/fiskeriforeningshytte e.l. der du betaler for å overnatte		
Tilrettelagt (camping)plass for campingvogn/bobil/telt der du betaler for å overnatte		
Tilrettelagt (camping)plass for campingvogn/bobil/telt der du ikke betaler for å overnatte		
Telt/lavo/åpen himmel utenom tilrettelagt plass		
Åpen koie/bu (der du ikke betaler for å overnatte)		
Privat hytte/seter (der du ikke betaler for å overnatte)		
Privat hos bekjente/familie e.l. (der du ikke betaler for å overnatte)		
Annet		

16) FRILUFTSLIV I BLÅFJELLA-SKJÆKERFJELLA NASJONALPARK SISTE ÅR**17) * Hvilke friluftslivsaktiviteter utøvde du i Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark siste år? (Flere svar er mulig)**

- ☐ Fottur
- ☐ Topptur til fots
- ☐ Sykkel på vei
- ☐ Sykkel på sti/utenom vei
- ☐ Fiske
- ☐ Isfiske
- ☐ Jakt
- ☐ Skitur
- ☐ Forskning/registrering/overvåkning
- ☐ Naturfotografering
- ☐ Andre aktiviteter (eks. padling, båttur, ridning, bærplukking, løpetur, hundekjøring, kiting, geocaching, fotografering o.a.).

18) * Hva slags sykkel benyttet du da du syklet på vei i Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark siste år? (Flere svar er mulig)

- ☐ El-sykkel
- ☐ Vanlig sykkel
- ☐ Stisykkel/fatbike

19) * Hva slags sykkel benyttet du da du syklet på sti/utenom vei i Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark siste år? (Flere svar er mulig)

- ☐ Elsykkel
- ☐ Vanlig sykkel
- ☐ Stisykkel/fatbike

20) * Hvordan type jakt har du utøvd i Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark siste år? (Flere svar er mulig)

- ☐ Jakt på småvilt
- ☐ Jakt på storvilt

21) * Hva slags type skitur har du vært på i Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark siste år? (Flere svar er mulig)

- ☐ Med fjellski/turski
- ☐ Med toppturustyr (randonee, telemark, e.l.)
- ☐ Med langrennski

22) * Du har svart at du drev med andre aktiviteter i Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark siste år, hvilke aktiviteter var dette?

23) BRUK AV STI/VEI

24) * Hvor mye av tida brukte du merkede/tydelige stier og veier når du gikk eller syklet i Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark siste år?

- ☐ Alltid
- ☐ Ofte
- ☐ Av og til
- ☐ Sjelden
- ☐ Aldri
- ☐ Ikke relevant

25) INFORMASJON OG BRUK AV SOSIALE MEDIA

26) * Skaffet du deg informasjon om Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark før du kom til området i 2017?

- ☐ Ja
- ☐ Nei



27) * Hvor hentet du informasjon fra? (Kryss av for alle aktuelle alternativer)

- ☐ Fra venner/slektninger/bekjente
- ☐ Fra blogg/facebook/sosiale medier
- ☐ Fra internett ellers
- ☐ Fra reisehåndbok
- ☐ Fra brosjyre
- ☐ Fra et turistkontor/informasjonssenter
- ☐ Fra en turapp
- ☐ På en annen måte



28) Hvilke nettsider fikk du informasjon fra?

29) På hvilken annen måte skaffet du deg informasjon om Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark?



30) *Hvor lett var det å finne den informasjon du ønsket?

- ☐ 1 svært vanskelig
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4
- ☐ 5
- ☐ 6
- ☐ 7 Svært lett

31) Hvilken informasjon var det vanskelig å finne?



32) *Dersom forvaltningsmyndigheten for Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark skulle gi mer informasjon om området, når/hvor ville du helst hatt denne informasjonen? (Flere svar er mulig)

- ☐ Før avreise hjemmefra
- ☐ Underveis fra bostedet til Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark
- ☐ På parkeringsplasser/innfallsporter til Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark
- ☐ Inne i selve området



33) *Hvordan ville du helst hatt informasjon om Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark før avreise hjemmefra? (Flere svar er mulig)

- ☐ Reisehåndbøker
- ☐ Internett
- ☐ Via mobil (app)
- ☐ Annet

34) På hvilken annen måte ville du hatt informasjon før avreise?



35) *Hvordan ville du helst hatt mer informasjon om Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark ved parkeringsplasser/innfallsporter til Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark. (Flere svar er mulig)

- ☐ Muntlig informasjon fra naturoppsyn
- ☐ Informasjonstavler
- ☐ Via mobiltelefon (app)
- ☐ Brosjyrer i selvbetjeningsautomater
- ☐ Informasjonssenter
- ☐ Annet



36) På hvilken annen måte ville du hatt informasjon ved parkeringsplasser/innfallsporter til Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark?

37) * Hvordan ville du helst hatt informasjon om Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark inne i verneområdet? (Flere svar er mulig)

- ☐ Muntlig informasjon fra naturoppsyn du treffer på ute i fjellet
- ☐ Via mobiltelefon (app)
- ☐ Gjennom aktivitetsfirmaer/overnattingsbedrifter
- ☐ Brosjyrer på turisthyttene/utleiehyttene i området
- ☐ Lysbildeforedrag/kåseri på turisthyttene i området
- ☐ Guida turer i regi av naturoppsynet
- ☐ Annet



38) På hvilken annen måte ville du hatt informasjon om Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark inne i verneområdet?



39) * Delte du dine opplevelser i Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark via sosiale medier?

- ☐ Nei
- ☐ Ja

40) * Hvor mange ganger (ca) delte du dine opplevelser via sosiale medier?

Velg...

41) * Hvilke sosiale medier brukte du? (Flere svar er mulig)

- ☐ Facebook
- ☐ Twitter
- ☐ Instagram
- ☐ Andre



42) Utover Facebook, Twitter eller Instagram, hvilke andre sosiale medier brukte du til å dele dine opplevelser i Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark?

43) DINE OPPLEVELSER I BLÅFJELLA-SKJÆKERFJELLA NASJONALPARK

44) * Hvor viktig var de følgende årsakene for at du besøkte Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark i 2017?

	Ingen betydning						Svært stor betydning	
	1	2	3	4	5	6	7	VET IKKE
Å oppleve en helt spesiell natur	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Muligheter for å se dyr/fugler	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Det er mange fjelltopper å gå på	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Området er godt tilrettelagt med stier og turisthytter/utleiehytter	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
En treffer få andre i området	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Terrenget er lett å ferdes i	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Gode fiskemuligheter	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Gode padlemuligheter	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Mulighetene for å gå hele/deler av "Norge på langs"	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Området er lite tilrettelagt og en får en opplevelse av urørt natur	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Oppleve kulturminner	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Mulighetene for å oppleve sør-samisk kultur (og naturbruk)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

45) * I hvilken grad opplevde du følgende under ditt besøk/dine besøk i Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark i 2017?

	Ikke i det hele tatt 1	Bare minimalt 2	Til en viss grad 3	Det meste av tiden 4	Hele tiden 5	IKKE RELEVANT
Stillhet	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Natur uten menneskelig påvirkning	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Ren natur	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Lite forstyrrelser fra andre besøkende (utenom eget turfølge)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Naturopplevelser utenom det vanlige	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

46) * Hvor enig eller uenig er du i disse utsagnene, når det gjelder Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark?

	Helt Uenig 1	2	3	Verken enig eller uenig 4	5	6	Helt enig 7	Vet ikke
Det er for mye søppel ved noen parkeringsplasser	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Det er greit at noen stier også kan brukes av syklist	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Det er greit at noen stier også kan brukes til ridning	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Det er for mye folk i noen områder i høysesongen	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Hovedstiene i Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark bør være forbeholdt fotturister	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Det er enkelt å finne områder der du kan være for deg selv	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Det er blitt for stor slitasje på noen stier i området	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Det burde være tillatt å bruk helikopter/fly for folk som vil til vanskelig tilgjengelige fjelltopper/områder	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Det burde være tillatt med idrettsarrangementer i nasjonalparkene	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

47) * Møtte du andre besøkende du reagerte negativt på?

- ☐ Nei
- ☐ Ja



48) Hva var det du reagerte negativt på i situasjonen(e)?

49) TILRETTELEGGING

50) * Først vil vi gjerne vite hvor viktige ulike tiltak er/var for deg når du ferdes i Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark?

	Ikke viktig i det hele tatt 1	2	3	4	5	6	Svært viktig 7	VET IKKE
Skilt ved stikryss som viser avstand og retning	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tydelig merking av stiene	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Nødbuer på lange ruter	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Bruer som gjør elver/bekker lette å krysse	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Enkle teltplasser utenom turisthyttene/utleiehyttene	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Enkle teltplasser ved turisthyttene/utleiehyttene	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Klopper i bløte partier av stiene	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Parkeringsmuligheter ved innfallsportene	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Mulighetene for å treffe oppsyn i løpet av turen	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Informasjonstavler ved innfallsportene	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
At det finnes korte, godt tilrettelagte stier til attraksjoner som utkikkspunkt eller fosser	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Båter tilgjengelig for å komme over større innsjøer (mot betaling)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

51) * Så vil vi gjerne vite hvordan du opplevde kvaliteten på forekomsten av de samme tiltakene i Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark?

	Svært dårlig/mangefullt			Verken dårlig eller bra			Svært bra 7	VET IKKE
	1	2	3	4	5	6		
Skilt ved stikryss som viser avstand og retning	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tydelig merking av stiene	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Nødbuer på lange ruter	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Bruer som gjør elver/bekker lette å krysse	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Enkle teltplasser utenom turisthyttene/utleiehyttene	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Enkle teltplasser ved turisthyttene/utleiehyttene	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Klopper i bløte partier av stiene	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Parkeringsmuligheter ved innfallsportene	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Mulighetene for å treffe oppsyn i løpet av turen	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Informasjonstavler ved innfallsportene	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
At det finnes korte, godt tilrettelagte stier til attraksjoner som utkikkspunkt eller fosser	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Båter tilgjengelig for å komme over større innsjøer (mot betaling)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

52) Var det noe sted i Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark du opplevde tilretteleggingen som spesielt dårlig?



53) BLÅFJELLA-SKJÆKERFJELLA NASJONALPARK

54) * Visste du at Blåfjella-Skjækerfjella var vernet som nasjonalpark før du besøkte området siste år?

- ☐ Ja
- ☐ Nei



55) * Det at Blåfjella-Skjækerfjella er nasjonalpark, påvirket det valget om å komme hit?

- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ I en viss grad
- ☐ I svært stor grad



56) * Har du besøkt andre nasjonalparker i Norge eller i utlandet i 2017?

- ☐ Nei
- ☐ Ja, i Norge
- ☐ Ja, i utlandet

57) * Har du besøkt andre nasjonalparker i Norge eller i utlandet tidligere (før 2017)?

- ☐ Nei
- ☐ Ja, i Norge
- ☐ Ja, i utlandet



58) Hvilke andre nasjonalparker i Norge har du besøkt i 2017?

59) * Vet du om følgende tiltak/aktiviteter er tillatt i nasjonalparken?

	Ja	Nei	Vet ikke
Er det tillatt å ta tørre kvister for å brenne bål, i den perioden bålbrekking er tillatt?	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Er det tillatt å fly drone for å filme folk eller dyr i nasjonalparken?	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Er det tillatt å ta stående tørrfuru (gadd) til bålbrekking?	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Er jakt, fangst og fiske tillatt?	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Kan alle som vil kjøre snøscooter?	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Kan du gå hvor du vil?	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

60) * Oppfatter du Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark som et villmarksområde?

- ☐ Nei, ikke i det hele tatt
- ☐ Ja, deler av området
- ☐ Ja, hele området
- ☐ Vet ikke



61) Hvilke deler av Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark oppfatter du ikke som et villmarksområde?

62) OM DEG

63) * Hvor sterkt knyttet føler du deg til Blåfjella-Skjækerfjella Nasjonalpark?

- ☐ 1 Ingen spesiell tilknytning
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4
- ☐ 5
- ☐ 6
- ☐ 7 Svært sterkt knyttet til

64) * Hvor mange ganger har du vært på en flerdagers fottur eller skitur? (med flerdagers mener vi en lengre, sammenhengende tur der du overnatter underveis)

- ☐ Aldri
- ☐ 1 gang
- ☐ 2-5 ganger
- ☐ 6-10 ganger
- ☐ 11-20 ganger
- ☐ Mer enn 20 ganger

65) * Hvor interessert er du i ulike former for friluftsliv?

	Ikke interessert	Litt interessert	Interessert	Svært interessert
Tradisjonelt høstingsfriluftsliv (matauk er et viktig motiv, som jakt, fiske, bær/sopplukking)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Turfriluftsliv (turer til fots og/eller på ski)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Moderne friluftsliv (aktiviteter som krever spesielle ferdigheter og utstyr eks. terrengsykling, klatring, kiting, elvepadling, hanggliding, randonee)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Motoriserte utendørsaktiviteter (eks. båtsport, snøscooterkjøring)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

**66) * Er du?**

- ☐ Kvinne
- ☐ Mann

67) * Hvor gammel er du?

Velg...

68) * Hva er din høyeste fullførte utdanning?

- ☐ Grunnskole
- ☐ Videregående skole
- ☐ Høyskole/universitet 1-3 år
- ☐ Høyskole/universitet 4 år eller mer

69) * Hvor er du bosatt?

- ☐ Norge
- ☐ Sverige
- ☐ Danmark
- ☐ Tyskland
- ☐ Nederland
- ☐ Annet land

**70) * Vennligst oppgi ditt postnummer:**

**71) Hvilket land er du bosatt i?**

Vedlegg 3: Turmål og innfallsporter

Hvilke turmål de som tok dagsturer fra ulike utgangspunkt til ulike turmål besøkte:

- ingen spesielle, varpå moltetur !

Blåfjell.Lakvasshatten...

Grønlihøa, midtpunktet, Råtjønna, Daltjønna, Pikhaugen, Grønnberget.

Grønningen

Korte dagsturer sommer, og rypejakt senhøstes

lakavatnet

lierne. skjækra

Lurusneisa

Midtpunktet Skjellevatnet Lågvatnet Vakkerlia vintertjønna sottjønna

Midtpunktet, Lågvassbu, Skjækerosstu, Skjækerdalshytta, Setertjønnytta, Skjækerhatten, Fjellskjækra.

Norges Midtpunkt, Skjellivassdammen, Skjellivatnet, Badstubeikkvola, Grønningen, Lifjellet

Nåvatnet

Seterfjellet og Lakadalen

skiturer kombinert med fising.fotturer med jakt og fising

Skiturer med og uten hunder påsketurene .isfisketurer .fisketurer på sommers tid .ti på topp turer til bestemte punkt,mange fot og skiturer.turer på fuglejakt.

Skjækerhatten Åsvatnet sSkjækervatnet Gåstjønna

Skjækerhatten, fjellskjækra, grønnhaugen, sukkertoppen, litjiskjækerhatten, løysmunhattene, tilhengeren, stygghatten, glupen, MetteMarit-steinen i Steinkjer, hatt-tjønning.

Skjækerosstua, Skjækervatnet, Skjækerdalshøtta, Skjækerdalen, Seterfjellet, Lifjellet/Vestre Brandsfjellet

Skjækervannet, stortjønning, småtjønning, rabban, semsklumpen, gruvfjellet

Skjækervatnet, Skjækerdalshøtta, Lifjellet

Ved Gressåmoen

Østre brandsfjell

Andre innfallsporter som ble benyttet siste år:

Bringsåsen

Har tidligere gått inn i Ferlandet ved Ottermoen

Lustadvatnet

Skrapptjønna - Tjønndalshytta - Lille Bjåfjellvatn

Storåsen

Sørsetra/totsås

Vi var også på toptur til Hærvola.....og kjørte inn til parkeringsplassen Malså Gruver.....men vil bruke det som utgangspunkt neste gang vi drar til Skjækerdalshytta, men vet ikke om den teller som en del av nasjonalparken.

weiß nicht mehr, ich finde mich auf der Karte auch nicht zurecht.

Vedlegg 4: Informasjon

Hvilke nettsider de besøkende fikk informasjon fra:

Det var deres hjemmesider

Dirnat

Fjellstyrene, godtur.no, ut.no, nt.dnt.no, div. sider

Fjellstyret, Lierne kommune, Lierne Fritid + en og annen blog om fiske och fjellturer

Google

Google, steinkjer kommune

<https://de.wikipedia.org/wiki/Bl%C3%A5fjella-Skj%C3%A6kerfjella-Nationalpark>

<https://www.visitnorway.de/listings/bl%C3%A5fjella-skj%C3%A6kerfjella-nationalpark/31170/>

<https://nasjonalparken.no/opplevelser/noen-vandrerter/lakavasshatten/>

Husker ikke

Husker ikke.

Kart

Nasjonalparksenteret

Nord Trøndelag Turistforening

Norgeskart, inatur, snåsa fjellstyre

Søk på blåfjella sjækerfjella nasjonalpark

Tur.no, snasafjellstyre.no mm

Turistforeningen, DNTsjekkUT, Værdalsbruket AS

ut.no

Ut.no

Ut.no snåsa fjellstyre

ut.no Inatur / Statskog / Fjellstyrene

Ut.no miljøverket visit trøndelang

UT.no, + generelt benytte kart (Norgeskartet)

ut.no, steinkjer-kommuneskoger.no, og ellers sider jeg fant på google

weiß nicht mehr

Hvilke informasjon som var vanskelig å finne:

Beschreibungen von Wanderwegen

Flere alternativer til kortere fotturer, som ikke tar mange dager. Med fine beskrivelser.

Infos zu Wanderwegen

Opplysninger om merkede stier

Other places to stay than DNT huts. And how those works? Where are bridges and suggestions what way I could go with out paths. How I get there with public transport?

weiß nicht mehr! Was wichtig gewesen wäre vorab zu erfahren, dass der Parkplatz gebührenpflichtig ist und man eine App braucht, um zu bezahlen. Gut wäre, wenn man vorab im Internet bezahlen könnte, ohne App.

Vedlegg 5: Deler av Blåfjella-Skjækerfjella som ikke oppleves som villmark

De områdene som ligger nærmest mot bebygde steder, altså innfallsportene/ytterkantene på nasjonalparken

Deler i nærheten av tilrettelagte områder med klopper o.l.

Der det er bygd broer og merka løyper!

Der det er mye ferdsel og hytter (eksempel; Norges midtpunkt)

Der det er private hytter

Der det var flere hytter i samme område.

Det som er i umiddelbar nærhet av fjellgårdene. Pluss sikkert noe mer, men der var vi ikke

Det som ligger nært inngangsportene, for det blir liksom så vanlig å gå der. Først når jeg kommer langt innover fjellet, etter 1-2 mil, da føler jeg at det er et villmarksområde pga over tregrensa mange steder, lite/ingen mennesker å se, mer dyr og fugler å se enn mennesker.

Där det är mycket människor som färdas. Vissa delar är exploaterade.

Fikk ikke den store villmarksfølelsen når jeg gikk langs telefonstolpene på Stien fra Holden til Gaundalen.

For mye hogst i nærheten av Fer landet og ved Dyrhaug. Deler av Sjøkerdalen preget av lang tids seterdrift

Fra Lustad og inn til midtpunktet samt Skjækvatnet med de umiddelbare områdene rundt.

Grønningen ,Heggsjøene,Langevann områdene

Grønnlihøa

Huts that are too near main paths.

Hytteområdene

I tette hytteområder

Inn til midtpunktet

Kanskje den sørligste delen av nasjonalparken ?

Lifjellet

Near by norges midpunk areas

nedre del av stien

Områdene dom er lengst unna folk/bilvei.

Områder med hytter

Området nærmest parkering

Parkplätze, Hytten evtl. Weidegebiete?

Rundt Hyklan der det ligger masse rester/skrot etter tidligere reingjerder.

rundt parkplassene

Rundt setervollene

Snåsa

Som naturfotograf håper en å finne spennende motiver og fester seg lite ved mindre attraktive terreng

Stien inn til Midtpunktet

Straßen

Svillstien

Wenn irgendwo ein markierter Weg entlang verläuft, wenn es Hütten und Schilder gibt, ist die Natur nicht mehr unberührt.

Østre delen langs Svenskegrensen. Snaufjellet

Vedlegg 6: Andre nasjonalparker i Norge som ble besøkt av respondentene i 2017

Anarjohka
Breheim, Reinheim, Rondane
Børgefjell
Børgefjell Lierne Dovre Rondane Jotunheimen Langsua Pasvik
Børgefjell Lierne Jotunheimen
Børgefjell nasjonalpark Lierne nasjonalpark
Børgefjell, Saltfjellet-svartisen
Dovre .blåfjella-skjækerfjella nasjonalparker.
Dovre Jotunheimen
Dovre Rondane
Dovrefjell
Dovrefjell - Sunndal
Dovrefjell og Saltfjellet
Dovrefjell, Rondane, Jotunheimen...
Femundmarka Dovre Saltfjellet/Svartisen Varangerhalvøya Øvre Pasvik
Femundsmarka
Femundsmarka, Rondane, Dovre, Jotunheimen, Hallingskarvet, Hardangervidda, Skarven og roltdalen, Lierne, Børgefjell, Saltfjellet-Svartisen, Junkerdalen,
Hardangervidda
Hardangervidda, Hallingskarvet, Dovrefjell, Rondane, Femund, Saltfjellet, Skarven og Roltdalen, Jotunheimen
Indre Troms Mo i Rana - reservatet Saltfjellet Rondane Trollheimen
Jostedalsbreen
Jothunheimen, Hardangervidda, Femundsmarka
Jotunheimen
Jotunheimen, Rondane
Jotunheimen, Rondane, Dovrefjell, Langsua.
Jotunheimen, Rondane, Femundsmarka, Skarvan och Roltdalen och Dovre.
Lierne
Lierne nasjonalpark
Lierne og Rondane
Rondane
Rondane Dovre
Rondane nasjonalpark
Rondane Skarven og roltdalen Jotunheimen Trollheimen Hardangervidda Femunden
Rondane, Jotunheimen
Rondane, Jotunheimen, Dovre, Sylarna, Skarvan- Roltdalen.
Rondane, Jotunheimen, Femundsmarka, Sylane, Saltfjellet

Saltfjellet

Saltfjellet-Svartisen, Moysalen

Seiland

Skarvan/Roltdalen

Trollheimen, Sylan

Varangerhalvøya-Nationalpark Lierne-Nationalpark Øvre-Anárjohka-Nationalpark

Øvre Dividal, Forollhogna

Vedlegg 7: Steder i Blåfjella-Skjækerfjella hvor tilretteleggingen ble opplevd som spesielt dårlig

Blåfjell area had nothing

Bringsåsen till Storvukusteren på vägen mot Skjækkerdalshytta.

Det manglet søppelspann på parkeringsplassen. Det medførte at noen hev søppel i doen, det var ikke bra. Flott at det er satt opp doer ved innfallsporten.

Dårlig/ingen merking av sti fra Gaundalen til skjækervatnet i Snåsa kommune.

En del steder bør det anlegges klopper over myr (mye er gjort) for å unngå skade i terreng.

Es gibt nicht wirklich viele Schilder. Man muss mehr raten

Etter min mening ligger tilrettelegging på et passe nivå, med stier inn i nasjonalparken og lite/ingen tilrettelegging inne i parken. Synes det er greit med litt "villmark".

Finnstien over til Gressamoen fra Brandsfjellet bør merkes bedre og lages gps-rute lett tilgjengelig. Ønsker innfallsport i Sørsetra med informasjonstavle, parkering og klopper første del opp til statsallmenning (på finnstien/prestveien).

For mine turer var det helt greit

Gjefsjøstien - merking og myrer Holdernstien - stien fra bak Eggensetra frem til Holdern. Gaundalstien - skulle vært bedre merket. Fra Ryplia og frem til Gaundalen er det vanskelig fremkomelig. Bedre merking fra der du tar av fra svillene til Andreatjønna og Åsvatnet. Bedre merking til Skjækerhatten

Gjevsjøstien

Hvis jeg tar siste tur, Holden, Gaundal, Ryplia, gjennom Skjækerskaret til Sætertj. hytta og ned til Gaulstad. Merking av sti fra Holden til Gaundal (En slags merking er tlf. linja) her skulle det vært merka på en bedre måte. Fra Gundal til Ryplia godt merka løype, samt gode broer over elver/ bekker. Gjennom Skjækerskaret og ned til Skjæker vatnet, ikke merket.Her bør det gjøres noe. Kan tenke meg at noen kvier seg for å gå der, og dette området bør flere oppleve. Ble skuffet over merking av stier i disse områdene (en ekstra sikkerhet) Overnattingsstedene var god. Ønskelig med kanskje noen Gapahuker, eller nødbuer hvis været skulle endres fort. NB: KLOPPER I NATUREN SYNES U. T ER FORSTYRRENDE SYN, SAMT IKKE SÆRLIG BRA Å GÅ PÅ.

Jevnt over bra.

Kunne ha ønsket bedre skilting og oversiktskart ved start i Ismenningen, Snåsa inn til flyvra- ket. Var vanskelig og finne ut hvor man skulle begynne å gå (høsten)

Kunne vert tilrette med vedlager ved noen tjern hvor det er lite eller ingen ved. Det hadde også vert fint med oppkjørte løyper i populære traseer,ett stykke inn i parken.

Lifjellet

Mye hundeskit ved starten av skiløypa i Litj-fjordhalla. Når det først legges skispor inn til Skjæketvatnet bør det legges utenom traseen det scootere kjører. Sporet er ofte delvis kjørt ut av scootere

Nedre del av parken, fra Lågvassbu, ned til Skjækerosstu og Skjækerdalshytta. Samt dårlig merkede stier fra Mekk Gård og opp, både til Skjækerdalshytta og til Lågvassbu. Disse stiene bør få bedre merking, samt bedre skilting, da det i dårlig vær kan være utfordrende å finne frem til de viktige krysningspunktene over fjelltopper eller elver.

Nei, og har heller ikke behov (eller ønske) for annen tilrettelegging enn parkeringsplass.

no, but it would be fine, if there would be some information, if the park could be reached with public transportation at each entrance. We noticed, there should be to be a bus, probably a school bus, from Steinjker to gaulstad, but we didn't get the exact route and couldn't find the place in internet the bus would stop when you come out of the park. If someone would be able to send me an gpstrack with the route and the stop-positions i would be able to create the route in openstreetmap.

Single duck boards. We visited the park to hike to Norge's Mid Point. Because the boards aren't wide enough for the normal hip width(stance) we spent most of the 9k there and 9k back looking down to where we were treading so we don't step in the mud, rather than enjoying the scenery.

Turene var i et begrenset område

Vanskelig å svare på. Gikk "egen rute" fra sør til nord, planlagt på kart på egenhånd. Vanskelig å finne på kart hvor det går (umerka) stier og hvor det er greit/mulig å krysse elver. Bortsett fra at vi fulgte noen stier et kort stykke i feil retning noen ganger, var dette uproblematisk (for oss)

Vera og Malså, men det hoder på bli bedre.

Vi hadde utgangspunkt fra Bynavollen (Skjækerfossen), men hvis vi hadde visst hvor bløtt og dårlig klopplagt det var fra Bynavollen til Skjækerdalshytta - hadde vi valgt en annen rute. Vi går mye i fjellet, men dette var den tyngste og våteste turen vi noensinne har gjort. Vi sendte melding til Nord Trøndelag Turistforening om forholdene sommers tid -men traseen er sikkert en fantastisk flott trase vinters tid. Det burde stått en ADVARSEL om forholdene på nettet. Senere har vi forstått at det er opparbeidet en ny trase fra Malså Gruver inn til Skjækerdalshytta.

Norsk institutt for naturforskning, NINA, er en uavhengig stiftelse som forsker på natur og samspillet natur–samfunn.

NINA ble etablert i 1988. Hovedkontoret er i Trondheim, med avdelingskontorer i Tromsø, Lillehammer, Bergen og Oslo. I tillegg driver NINA Sæterfjellet avlsstasjon for fjellrev på Oppdal, og forskningsstasjonen for vill laksefisk på lms i Rogaland.

NINAs virksomhet omfatter både fors–kning og utredning, miljøovervåking, rådgivning og evaluering. NINA har stor bredde i kompetanse og erfaring med både naturvitere og sam–funnsvitere i staben. Vi har kunnskap om artene, naturtypene, samfunnets bruk av naturen og sammenhenger med de store drivkreftene i naturen.

ISSN:1504-3312
ISBN: 978-82-426-3237-1

Norsk institutt for naturforskning

NINA Hovedkontor

Postadresse: Postboks 5685 Torgarden, 7485 Trondheim

Besøks-/leveringsadresse: Høgskoleringen 9, 7034 Trondheim

Telefon: 73 80 14 00, Telefaks: 73 80 14 01

E-post: firmapost@nina.no

Organisasjonsnummer 9500 37 687

<http://www.nina.no>



Samarbeid og kunnskap for framtidens miljøløsninger